

ПОРЕДИЦА НА

Story

ЗАБРАНЕНИТЕ еротични РОМАНИ

Тьер Луис

Афродита

Чувствена възхвала на физическата любов

iMG

ПИЕР ЛУИС

АФРОДИТА. АНТИЧНИ НРАВИ

Превод: Димчо Дебелянов

chitanka.info

Роман, превърнал автора си в най-продавания писател на своето време.

В древна Александрия, където царстват сладострастието и покварата, една красива златокоса куртизанка на име Хризис подчинява мъжете само с поглед. Полудял от желание по нея се оказва и любимецът на жените — скулпторът Деметриос. И за да получи една нощ на страст с Хризис, той е готов да изпълни всяка нейна заповед — дори да убие!

В романа основно място заема идеята на Пиер Луис, че „няма нищо по-свято от физическата любов, нищо по-красиво от човешкото тяло“. В „Афродита“ той прославя чувствеността, богинята на любовта и хедонизма. А посланието му е: научи се да извличаш от всяка минута насладите, които поднася животът. И търси още...

ПРЕДГОВОР

*„Самите развалини на древния гръцки мир
ни учат по какъв начин животът в днешно време
би могъл да ни стане поносим.“*

Рихард Вагнер

Ученият Продикос Цеоски, който се славеше към края на V век преди нашата ера, е автор на знаменития нравоучителен разказ, препоръчан от св. Василия Велики за християнските размишления: „Херкулес между добродетелта и сладострастието“. Ние знаем, че Херкулес избра първото и това го направи способен да извърши няколко велики престъпления срещу Кошутите, Амазонките, Златните ябълки и Исполините.

Ако Продикос беше се спрял на това, той би написал само някаква басня с твърде плитък символизъм; но той беше добър философ и в неговата сбирка — разкази „Часовете“, разделена на три части, се представяха моралните истини под ония различни образи, под които те се явяват на хората през трите различни възрасти на живота. На малките деца той любезно посочваше за пример строгия избор на Херкулес; на младите хора той, разбира се, препоръчаше сладния избор на Парис; и струва ми се, на зрелите мъже той казваше почти следното:

— Като се скиташе веднъж по лов в полите на Делфийските планини, Одисеус среща на пътя си две девойки, хванати ръка за ръка. Едната беше с теменужени коси, с прозирни очи и строго свити устни; тя му каза: „аз съм Аретус“. Другата беше с тънки ресници, деликатни ръце и нежни гърди; тя му каза: „аз съм Трифея“. И изведнъж и двете подзеха: „избери една от нас“. Ала хитроумният Одисеус мъдро отговори: „Нима аз мога да избира? Вие сте неразделни. Очите, пред които сте минали една без друга, са видели само суетна сянка. Както искрената добродетел не се лишава от

вечните радости, които ѝ дава сладострастието, тъй и нежността не би била добре без известно величие на духа. Аз ще тръгна и след двете“.

Веднага щом свърши, двете видения се сляха и Одисеус разбра, че е говорил на великата богиня Афродита.

* * *

Жената, която заема първо място в тоя роман, е една антична куртизанка; но нека четецът бъде спокоен: тя ще си остане такава докрай.

Тя не ще бъде любена нито от светец, нито от пророк, нито от Бог. Това се счита за оригиналност в съвременната литература.

Куртизанка — тя ще си бъде такава с искреността, ревността, а също и с гордостта на човешко същество, което е с призвание и заема в обществото свободно избрано място; тя ще има амбицията да се издигне на най-голямата висота; тя не ще и да помисля даже, че животът ѝ се нуждае от извинение и прикритост; това трябва да бъде обяснено.

До ден-дневен писателите, като са се обръщали към публика, по-неподготвена и от невръстните девойки и младите гимназисти, са употребявали една твърде мъчна хитрина, лицемерството на която ми е противно: „Рисувал съм сладострастието такова, каквото е, казват те, за да изпъкне добродетелта“. Аз се отказвам да повтарям тоя анахронизъм в началото на един роман, чиято интрига се развива в Александрия.

Любовта, с всичките нейни последствия, беше за гърците най-добродетелното и най-обилното по величавости чувство. Те никога не свързваха с любовта идеите за нецеломъдрието и за неприличието, които израилската традиция внесе помежду нас чрез християнската доктрина.

Херодот (I, 10) много ясно ни говори: „У някои варварски народи се счита за позорно да ходи човек гол“. Когато гърците или латините искаха да укорят някого, който посещава леките жени, наричаха го *μωτχος* или *moechus*, което ще рече прелюбодеец. Мъж и жена, които, без да имат задължения другаде, се съчетаваха, считаха се за никому невредащи и биваха оставяни на свобода.

Видно е, че животът на древните не би могъл да се обсъжда според идеите, които ни идат днес от Женева.

За себе си ще кажа, че съм написал тая книга с такава простота, каквато един атинянин би вложил при изреждането на същите събития. Желая да бъде четена в същия дух.

Преценката на древните гърци, според днес установените идеи, при липсата на един поне точен превод на техните най-велики писатели, не би трябвало да се оставя в ръцете на гимназисти от втори курс. Ако г. Муне-Сюли играеше ролята на Едип без съкращения, полицията би забранила представлението. Ако г. Леконт дьо Лил не беше благоразумно прочистил Теокрит, неговият превод би бил конфискуван още при пущането му за продан. Считат Аристофан за изключителен, а ние притежаваме важни откъслечи от хиляда и четиристотин комедии, произведения на сто и тридесет и двама гръцки поети, от които някои, като Алексис, Филетер, Стратис, Евбул, Кратинос, са ни оставили дивни стихове и никой още не е посмял да преведе този сбор от нецеломъдрени и величави произведения.

За да защитят гръцките нрави, винаги привеждат учението на неколцина философи, които са порицавали половите удоволствия. Тук има смесване. Тия редки моралисти отхвърляха прекаленостите във всички чувства, и за тях нямаше разлика между разврата на леглото и разврата на трапезата. Тоя, който безнаказано си поръчва днес обед за шест наполеона в някой парижки ресторант, щеше да бъде за тях пак греховен, и то не по-малко, от оня, които би си устроил сред улицата интимна любовна среща, за което би бил наказан от днес действащите закони на една година затвор. Пък и древното общество гледаше въобще на тия строги философи като на луди и опасни хора: осмиваха ги на всяка сцена; биеха ги по улиците: тираните ги вземаха за разсмивачи в дворците си, а свободните граждани ги осъждаха на изгнание, ако ги не счетяха достойни да понесат върховното наказание.

Прочее, модерните възпитатели от Ренесанса до ден-днешен съзнателно измамнически са представяли античния морал като вдъхновител на тесногръдите им добродетели. Ако тоя морал е бил велик, ако заслужава да бъде взет за образец и за ръководител в живота, то е затова, защото при него най-добре се различава справедливото от несправедливото, според критерия на красотата, възвестява се правото на всеки човек да дири личното си щастие в

границите, в които е затворен от подобното право на другите, и се заявява, че под слънцето няма нищо по-свято от плътската любов и нищо по-красиво от човешкото тяло.

Такъв беше моралът на народа, който съзида Акропола и ако аз добавя, че всички великани на духа са имали същия морал, то ще бъде само да покажа ценността на едно общо място, защото е предоказано, че висшите умове на артистите, писателите, военачалниците и държавниците никога не са считали за непозволена величавата си търпимост. Аристотел влиза в живота, като разсипва наследството си по блудни жени; Сафо е дала името си на един особен порок; Цезар е *moechus calvus*; но ние не виждаме нито Расин да се пази от артистките в театъра, нито Наполеон да се въздържа. Романите на Мирабо, гръцките стихове на Шение, писмата на Дидро, дребните съчинения на Монтескьо се равняват по смелост даже на самите произведения на Катул. А най-строгият, най-безгреховният, най-кроткият от всички френски писатели Бюфон, знаете ли каква максима дава на вплетените в някоя сантиментална интрига: „Любов, защо ти си щастие за всички животни, а нещастие за човека? — Защото в тая страст само плътското е добро, а духовното няма никаква цена.“

* * *

Защо това е тъй и как пред разстроя на античните идеи великата гръцка чувственост е останала като лъч върху най-извисените чела?

Защото чувствеността е тайнственото, но необходимо и творческо условие за умственото развитие. Ония, които не са изпитали до крайност, било за да ги възлюбят, било за да ги прокълнат, поривите на плътта, са неспособни да разберат просторността на поривите на духа. Както душевната красота озарява лицето, тъй и само телесната назрялост оплодява мозъка. Най-добрата хула, която Делакрюя да отправи безсъзнателно към хората, е същата оная, която той хвърли срещу присмехулниците на Рубенс и отрицателите на Енгр — ужасната дума: *евнуси*!

Нещо повече: изглежда, че геният на народите, както и тоя на отделните личности, трябва да бъде преди всичко чувствен. Всички градове, които са владели света, Вавилон, Александрия, Рим, Венеция,

Париж, са били по общ закон, толкова по-безчинни, колкото са били по-могъщи, като че развратеността им е била необходима за техния блясък. Градовете, в които законодателите са поисквали да насадят изкуствени тесни и неплодоносни добродетели, още от първия ден са се виждали осъдени на пълна погибел. Тъй стана с Лакедемон, който, разположен между ония места, дето човешкият дух е направил най-удивителните свои полети, между Коринт и Александрия, между Сиракуза и Милет, не ни е оставил нито поет, нито художник, нито философ, нито историк, нито учен, а само популярната слава на един вид Бобийо^[1], който се уби с триста души в една планинска клисура, без даже да успее да победи. И затова днес, след две хиляди години, като измерваме бездната на спартанската добродетел, ние можем, според увещанието на Ренан, „да прокълнем земята, дето е било владичеството на тия мрачни заблуди, и да я обругаем, защото то вече не съществува.“

* * *

Ще се върнат ли някога ефеските и сиренски дни? Уви! — модерният свят изнемогва под нахлуващата грозота. Цивилизациите възлизат към север, потъват в мъглата, в студа, в калта. Какъв мрак! — хора, облечени в черно, бродят из заразените улици. За какво мислят те? — не се знае вече; а нашите двайсет и пет години треперят, изгнани сред старци.

Нека поне бъде позволено на ония, които ще жаят навсягда, че не са познали тая опиянена младост на земята, която ние наричаме древен живот, нека им бъде позволено да се вживеят чрез една пищна илюзия в ония времена, когато човешката голота, най-съвършената форма, която ние можем да схващаме, даже да боготворим, защото я считаме за образ божий, можеше да се разбули под чертите на някоя свещена куртизанка, пред двадесетте хиляди поклонника, които покриваха Елевзийските крайбрежия; дето най-чувствената, божествената любов, от която сме родени, беше без петна, без свян, без грях; нека им бъде позволено да забравят осемнадесет варварски, лицемерни и грозни столетия, да възлязат от локвата към извора, благочестиво да се възвърнат към първородната красота, да съзидат

отново Великия Храм под звуците на вълшебните флейти и да поднесат с възторг пред светилището на истинската вяра своите сърца, винаги увличани от безсмъртната Афродита.

Пиер Луис

[\[1\]](#) Прост френски войник, прославил се в едно сражение с китайците при Кантон. — Б.пр. [↑](#)

ПЪРВА КНИГА

I. ХРИЗИС

Легнала по гърди, с издадени напред лакти, раздвоила бедра и подпряла едната си буза на ръка, тя правеше малки, симетрично наредени бодки на зелената ленена възглавница с една златна игла.

Откакто беше се пробудила, два часа след пладнята, уморена от продължителен сън, тя лежеше самичка на разхвърляното легло, покрита само от широката вълна на своята коса.

Тая коса беше блестяща и гъста, мека като кожата на шуба, подълга от крило, гъвкава, неизбродна, пълна с живот и топлота. Тя застилаше половината гръб, простираше се под корема и блестеше чак до коленете на гъсти и овални къдри. Младата жена беше обвита в това скъпоценно руно, чиито тъмночервени отблясъци бяха почти металически; затова куртизанките в Александрия бяха я назвали Хризис.

То не беше нито лъскавата коса на придворните сирийки, нито обагрената на азиатките, нито тъмната и черна коса на египетските дъщери. То беше косата на жена от арийската раса, на галилеянка, родена отвъд пясъците.

Хризис. Тя обичаше това име. Младежите, които я виждаха, я наричаха Хризей, подобна на Афродита, в стихотворенията, които оставяха сутрин заедно с розови венци пред нейната врата. Тя не вярваше в Афродита, но обичаше да я сравняват с богинята и понявга отиваше в нейния храм, за да ѝ поднесе, като на приятелка, благоухания и сини воали.

Тя беше родена край Генисаретското езеро, в сенчеста и слънчева страна, обраснала с розови лаври. Майка ѝ причакваше вечер пътниците и търговците на пътя за Йерусалим и им се отдаваше в тревата сред полската тишина. Тя беше жена, обичана много в Галилея. Жреците не отвърщаха лица от вратата ѝ, защото беше добродетелна и благочестива: тя винаги си заплащаше жертвените агнета. Благоволението на Всевечния се простираше над нейния дом. А когато тя забременя, понеже нейната напълнялост беше нещо позорно

(защото тя нямаше съпруг), един мъж, прочут по своя пророчески дар, каза, че тя ще роди момиче, което един ден ще носи на шията си „богатството и вярата народни.“ Майката не проумя добре като как ще стане това, но тя нарече детето Сара, което на еврейски значи царкиня. Това направи да млъкнат злословията.

Хризис не беше узнала това, защото прорицателят беше казал на майка ѝ колко е губелно да се открива прорицанието на она, за когото се отнася то. Тя не знаеше нищо за бъдещето си. И затова често мислеше за него.

Тя едва си спомняше своето детинство и не обичаше да говори за него. В паметта ѝ най-ясно бяха останали страхът и мъката, които ѝ причиняваше тягостният надзор на майката; когато трябваше да излезе на пътя, тя я затваряше сама в стаята за през дълги, дълги часове. Хризис си спомняше също и кръглия прозорец, през който гледаше водите на езерото, синкавите поля, бистрото небе и лекия въздух на Галилеевата земя. Къщата беше обкръжена от розовоцветен лен и тамарини. Бодливите капарови храсти дигаха тук-там зелените си глави над нежната мъглявина на житата. В един лъчист поток, дете под цъфналите край брега лаврови храсти се намираха червени охлювни черупки, се къпеха малки момичета. Имаше цветя по водите, цветя по цялата лъка и големи кринове из планината.

Тя беше на дванайсет години, когато се измъкна из къщи, за да последва една група млади конници, които отиваха в Тир да продават слонова кост; настигна ги близо до една щерна. Конете им бяха с дълги опашки с пъстри пискюли по тях. Тя ясно си опомняше как те я повдигнаха и качиха, побледняла от радост, на един от своите коне и как повтор се спряха през нощта, една нощ, тъй светла, че не се виждаше нито една звезда.

Влизането в Тир тя също не беше забравила. Седнала връз кошниците на един товарен кон, начело на кервана, тя се държеше с ръка за гривата и гордо провисваше голите си пищяли, за да покаже на жените в града, че има кръв надлъж по нозете си. Същата вечер заминаваха за Египет. И тя последва продавачите на слонова кост чак до александрийското тържище.

И там, в Александрия, в една малка бяла къщица, с тераса и ниски стълбове, бяха я оставили след два месеца път, с едно бронзово огледало, една постилка, нови възглавници и една хубава робиня

индуска, която знаеше да вчесва и заплита косите на куртизанките. Едни от конниците бяха я посетили вечерта преди тръгването, а други — на утрото.

Понеже тя живееше в най-крайния, източен квартал, който младите гърци от Брушион презрително отбягваха да посещават, тя дълго време опознава, като майка си, само пътници и търговци. Тя не виждаше повтор своите временни любовници; тя умееше да им се понаравва и да ги напуска бързо, преди да ги обикне. И все пак не у едного бе пробуждала ненаситна страст. Господари на кервани бяха продавали на безценица стоките си, за да останат при нея и да се разорят в няколко нощи. С техните богатства тя беше си накупила скъпоценни накити, възглавници за легло, редки благоухания, цветни ризи и четири робини.

Тя беше почнала да разбира много чужди езици и знаеше приказките на всички народи. Асирийките бяха ѝ разказали за любовта на Дузи и Ищар; финикийките — за любовта на Ашорет и Адони. Гръцки девойки из островите бяха ѝ разказали легендата за Ифис, и открили странни начини на милуване, които изначало бяха я смаяли, но отпосле тъй очаровали, че тя не можеше да мине ден без тях. Тя знаеше и любовните прегръщания на Аталант и как, по неин пример, девствените още флейтистки изтощават и най-крепките мъже. Най-сетне, нейната робиня индуска, търпеливо, в продължение на седем години, беше ѝ откривала до най-последните тънкости сложното и сладно изкуство на куртизанките на Фалиботра.

Защото любовта е изкуство, подобно на музиката. Тя поражда чувства от същия вид, също тъй изтънчени, тъй трепетни, понявга, може би, и по напрегнати; и Хризис, която познаваше всичките тънкости на това изкуство, с право се считаше за по-велика артистка от самата Фланго, която при това беше музикантка в храма.

Седем години тя живя така, без да мечтае за по-щастлив и по-друг живот. Ала малко преди своята двадесета година, когато от млада девойка тя стана жена и видя протегната под гърдите си първата чаровна гънка на зрелостта, у нея бликнаха пожелания.

И един ден, когато се пробуди два часа след пладне, уморена от продължителен сън, тя се обърна по гърди на леглото си, раздвои бедра, подпря едната си буза на ръка и е дълга златна игла направи на

зелената си ленена възглавница няколко малки, симетрично изредени бодки.

Тя мислеше дълбоко.

Изначало тя проби пет малки точки, от които четирите образуваха квадрат, а другата беше в средата. След това с още четири точки описа по-голям квадрат, след това се опита да опише кръг... Но то беше малко по-мъчно. Тогава тя заби иглата напосоки и извика:

— Джала! Джала!

Джала беше нейната робиня индуска. Името ѝ беше Джалаташчандрачапала, което ще рече: „Подвижна-като-лунния-образ-отразен-във-водата“. Но Хризис беше твърде ленива, за да може да изговаря цялото ѝ име.

— Джала, кой идва вчера?

— Нима ти не знаеш?

— Не, не съм го гледала. Как ти се видя той? Струва ми че, съм спала през всичкото време; бях уморена. За нищо вече си не спомням. По кое време си излезе той? Рано сутринта ли?

— По изгрев-слънце, той каза...

— Какво остави? Много ли е? Не, не ми казвай. Все ми е едно. Какво каза той? Никой ли не е идвал след него? Ще дойде ли пак? Дай ми гривните.

Робинята донесе една малка кутийка, в която бяха гривните, но Хризис нито я погледна и като протегна ръка нагоре, доколкото можа, каза:

— Ах, Джала, ах, Джала!... Аз бих искала необикновени приключения.

— Всичко е необикновено — каза Джала — или пък нищо не е. Дните си приличат.

— Не, не. Друго не е било така. Във всички страни на света боговете са слизали на земята и са залюбвали смъртни жени. Ах, на кое легло трябва да се чакат, в кои гори да се дирят ония, които са малко по-други от мъжете? С кои молитви трябва да се призовават ония, които ще ми открият нещо незнайно или ще ме направят всичко да забравя? А ако боговете не искат вече да слизат, ако са мъртви или престарели, Джала, нима аз ще умра като другите, без да срещна нявга мъж, който да внесе в живота ми трагични събития?

И тя се обърна възник и склучи ръце.

— Ако някой би ме любил до обожаване, с каква радост бих му причинявала смъртни страдания! Тия, които идват при мене, не са достойни да плачат. А освен това, грешката е и у мене — как биха ме любили, когато самата аз ги викам?

— Кои гривни днес?

— Ще туря всичките. Но остави ме сама. Аз нямам нужда от никого. Иди на стълбата при входа и ако дойде някой, кажи му, че съм със своя любовник, един черен роб, комуто плащам. Върви.

— Няма ли да излизаш?

— Да. Ще изляза сама. Сама ще се облека. Няма да излизам. Върви. Върви.

Тя отпусна единия си крак на килима и се протегна да стане. Джала тихо беше излязла.

Тя премина с бавни стъпки през стаята, скръстила ръце над глава, опита от сладната приятност, която изпитваше при допирането на нозете си о плочите, дето потта се смръзваше. След това тя влезе в банята.

За нея беше една наслада да се оглежда във водата. Отражението ѝ приличаше на голяма бисерна мида, отворена на скала. Гънките на кожата ѝ се изгубваха и тя ставаше гладка и съвършена; линиите на нозете ѝ се удължаваха в синя светлина. Снагата ѝ ставаше по-гъвкава — тя не можеше да разпознае ръцете си. Нейното тяло беше крайно лесноподвижно; тя се издигаше на двата си палеца на нозете, плуваше малко и разнежено се отпускате на мрамора, под една лека вълна, която кротко я удряше по брадата. Водата проникваше в ушите ѝ с дразнителността на целувка.

През време на къпането Хризис почваше да се самообожава. Всички части на тялото ѝ една по друга будеха у нея нежно удивление и желание за ласка. Тя си играеше по хиляди начини с косата и гърдите си. Понявга даже тя по-силно се отдаваше на своите неизчерпаеми пожелания, и никое място не беше толкова удобно за тоя бавен и придирчиво изнежен отдиш.

Денят се свършваше; тя се изправи в купела, излезе из водата и тръгна към изхода. Следите от нейните стъпки блестяха по каменните плочи. Политайки като изтощена, тя отвори вратата широко, спря се, сложила ръце връз ключалката, след това влезе в стаята си и изправена и мокра, каза на робинята:

— Избърши ме.

Малабарезката взе в ръка една плоска гъба и я прокара по меката златна коса, напоена с вода, която се струеше отзад; тя я изсуши, разроши я, нежно я раздвижи и като натопа гъбата в един съд с масло, погали с нея господарката си по цялото тяло, а след това я изтупа с къс груб сукнен плат, от което омекналата кожа заруменя.

Хризис потъна, потръпвайки, в хлада на едно мраморно седалище и прошепна:

— Вчеши ме.

Под хоризонталните вечерни лъчи влажната още и натегнала коса блестеше като порой, огрян от слънцето. Робинята я обхвана с ръка и я изви. Тя я засука като дебела метална змия, която пробощада като стрели правите златни игли, и нави около нея тясна зелена лента, кръстосана три пъти, за да се усилят чрез коприната отблясъците на косата. Хризис държеше далече пред себе си огледало от излъскана мед. Тя разсеяно гледаше как мургавите ръце на робинята се движат из гъстата ѝ коса, окръгляват снопчетата, забождат игли и ваят прическата ѝ като ритон от жилава глина. Като свърши това, Джала коленичи пред господарката си и ниско острига венерините ѝ хълмчета, за да има младата девойка пред очите на своите любовници напълно изгледа на статуя.

Хризис стана по-сериозна и каза с нисък глас:

— Изпиши ме.

В една малка кутийка от розово дърво, правена на остров Диоскорид, имаше най-разноцветни мазилки. Робинята взе малко гъста черна каша с една малка четка от камилски косми и намаза дългите и извити клепки, за да изглеждат очите по-сиви. Две смели резки с молив удължиха и смекчиха очите. Синкава пудра посини клепките. Две петна от ярък киноваров цвят отбележиха слезните ъгли. За да се запази багрилото, трябваше да се намажат лицето и гърдите с прясна мас от восък и дървено масло. Джала натопа едно меко перце в оловно белило и намаза с него белите жили надлъж по ръцете и по шията; тя накървави устните и връхчетата на гърдите с една малка четка, топната в карминов разтвор. Тя сложи с пръсти върху бузите на Хризис лек облак от червена пудра, а след това очерта трите дълбоки гънки на кръста и отбележи движещите се от време на време две трапчинки на

овалния ѝ задник. Най-после с късче цветен восък тя леко обагри лактите и оживи десетте нокти на ръцете. Тоалетът беше свършен.

Тогава Хризис се усмихна и каза на индуската:

— Пей ми.

Тя седеше превита напред в мраморното си кресло. Забодените в косата игли пръскаха златни лъчи зад лицето ѝ. Ръцете ѝ, сложени на шията, образуваха с десетте обагрени пръсти червена огърлица между раменете ѝ, а нозете ѝ бяха прибрани връз камъка.

Седнала с кръстосани нозе до стената, Джала си припомни индийските любовни песни:

— Хризис...

Тя пееше с едностаен глас.

— Хризис, твоята коса е като рояк пчели, накацали по дървесен клон. Топлият южняк прониква в нея, понесъл росата на любовните борби и влажното благоухание на нощните цветя.

Младата девойка пререди робинята и запя с по-сладък и проточен глас:

— Моята коса е безбрежна река в равнина, и в нея гасне пламенната вечер.

— Твоите очи са неподвижни сини лилии без стъбла, цъфнали над водата.

— Моите очи, засенени от ресниците, са две дълбоки езера, засенени от черни вейки.

— Твоите устни са два нежни цвята, поръсени с кръвта на кошута.

— Моите устни са краищата на пламенна рана.

— Твоят език е ханджара, пробил раната на устата ти.

— В моя език са вбити скъпоценни камъни. Той е червен от отражението на устните ми.

— Твоите ръце са овални като две оръжия от слонова кост, а мишниците ти са две уста.

— Моите ръце са като две удължени кринови стъбла, и пръстите ми, в края на всяко от тях, приличат на пет листчета от кринова коронка.

— Твоите бедра са два хобота на два бели слона, а стъпалата ти са като два червени цвята на техните краища.

— Моите стъпала са два листа на воден ненюфар: бедрата ми са две пъпки на нецъфнал ненюфар.

— Твоите гърди са два сребърни щита, върховете на които са потопени в кръв.

— Моите гърди са луната и лунното отражение във водата.

— Твоят пъп е дълбок извор в пустиня, постлана с розов пясък, а лоното ти е младо сърне, легнало в skutите на майка си.

— Моят пъп е овален бисер връз обърнат бокал, а лоното ми е ясният сърп на Феба, под горските вейки.

Настана тишина, робинята дигна ръце и се наведе напред.

Куртизанката продължи:

— Тя е като пурпурен цвят, изпълнен с мед и аромат. Тя е като морска хидра, жива и нежна, разтворена през нощта. Тя е влажната пещера, винаги топлото леговище. Прибежището, в което отпочива мъжът, уморен от своя път към смъртта.

Робинята прошепна тихо:

— Тя е ужасна. Тя е лицето на Медуза.

Хризис сложи единия си крак върху главата на робинята и трепетна продума:

— Джала...

Нощта бавно беше дошла, но луната тъй силно светеше, че цялата стая плуваше в синя светлина.

Хризис гледаше голото си тяло. Отраженията по него бяха неподвижни, а сенките, които хвърляше то — много черни.

Тя внезапно стана.

— Джала, престани, какво правим ние? Навън е нощ, а аз не съм излязла още. На Хептастада сега има само спящи матроси. Кажи ми, Джала, хубава ли съм? Кажи ми, Джала, по-хубава ли съм от всеки друг път през тая нощ? Нали аз съм най-хубавата от жените в Александрия? Нали ще ме последва, като псе, оня, върху когото би паднал полегатият поглед на очите ми. Нали бих могла, по прищевка само, да превърна в роб оня, който би ми се харесал, да очаквам от първия, който би дошъл при мене, най-покорна прислуга? Облечи ме, Джала!

Около ръцете ѝ се обвиха две сребърни змии. На нозете ѝ робинята постави две сандални подлоги, които се привързваха о нозете с кръстосани кожени ремъци. Тя сама закопча под топлия си корем

един девичи пояс, който минаваше през линията на кръста и се спущаше от хълбоците по кривата линия на слабините; на ушите си тя окачи големи кръгли обици; на пръстите си — пръстени и скъпоценности; на шията си — три огърлици със златни фалоси накрая, изработени от хиеродулите в Пафос.

Тя гледа известно време голото си тяло, отрупано със скъпоценности. След това извади сгънатия в ковчега широк прозрачен плат от жълт лен и го обви около тялото си така, че и петите даже се закриха. Напречните гънки браздяха оная част от тялото ѝ, която се виждаше под леката тъкан. Единият от лактите ѝ се подаваше изпод стегнатата туника, а другата ръка, оставена гола, придържаше дългия шлейф, за да се не влачи из праха.

Тя взе в ръка перушиненото си ветрило и излезе с лениви стъпки.

Изправена на стълбите пред прага, облегнала ръка на бялата стена, Джала дълго гледа отдалечаващата се куртизанка.

Тя пристъпяше бавно край стените на сградите, сама из пустинната улица, плувнала в лунна светлина. Малка подвижна сянка трептеше по стъпките ѝ.

II. НА АЛЕКСАНДРИЙСКИЯ ВЪЛНОЛОМ

На Александрийския вълнолом една певица пееше права. От двете ѝ страни, седнали на бялата ограда, свиреха две флейтистки:

*„Сатирите подгониха в горите
Рояка лекостъпни ореади.
Настигнаха ги те из планината
И ужасиха тъмните им взори;
Като криле косите им извиха
И тичешком им хванали гърдите.
Извиха те снагите им назад;
И на мъха, и мек и свеж, и хладен
Полубожествените им тела
Протягаха се в болка и наслада.
Жени, на устните ви Ерос сложи
Вика на сладогоркото Желание!“*

*„Сибела през поляната подгони
Подобния на Аполона Атис.
Ранена бе в сърцето тя за него,
Но не, уви! Но не и той за нея.
О, Ерос, пакостен, о, бог без милост,
Ти скриваш само своята омраза...
Сибела из широките поля
Настигна прелестния горделивец
И влюбена, тя в жилите му вля
Диханието хладно на смъртта.
О, горестно и сладостно Желание!“*

*„До бреговете речни Пан последи
Сирикс, от извора лъчист родена.*

*А Ерос, който сълзите обича.
Целуваше я беглом по страните.
И сянката на бледната девица
Кат тръст прибрежна тихо затрепера
Над боговете, хората, света.
Дори и над смъртта владее Ерос.
От гробницата блатна той набра
Тръст и от нея флейтата направи...
Жени, удавница ридай пред нея,
Със горестно и радостно Желание.“*

Докато флейтите извиваха още бавната мелодия на последния стих, певицата простря ръка към слушателите, струпани на кръг около нея, събра четири обола и ги пхна в обувката си.

Лека-полека тълпата се оттичаше, неизброима, любопитна, сама себе си гледаща да минава. Шумът от стъпките и гласовете заглушаваше даже шума на морето. Матросите, извили рамене, изтегляха на кея разтоварените от корабите стоки. Минаваха плодотрговци с пълни кошници в ръце. Просяците, треперещи, чакаха милостиня. Магарета, натоварени с пълни мехове вода, ситнеха пред тоягите на магаретарите. Беше по заниз слънце и затова тълпата на безделните, по-многобройна от тълпата на работещите, покриваше вълнолома. Тук-там се виждаха малки групички мъже, между които бродеха жени. Чуваха се имената на познати силуети. Младите хора се взираха във философите, които изглеждаха куртизанките.

Тия последните бяха от всички разреди и положения, от най-знаменитите, облечени в леки копринени одежди, със златокожени обувки, до най-бедните, които пристъпяха боси. Бедните не бяха по-некрасиви от другите — те бяха само по-малко честити от тях, и вниманието на мъдреците се спираше предимно на ония, чиято грация не беше извратена от изкуствеността на препаските и натрупаността на скъпоценностите. Понеже беше в навечерието на Афродизиите, тия жени можеха своеволно да избират дрехи, каквито най-добре биха им подходили, а някои от най-младите бяха се даже осмелили да излязат необлечени. Но тяхната голота не дразнеше никого, защото те не бяха изложили на показ всичките потънкости на телата си, ако дори една от

тях би се отличавала с външен недостатък, който би могъл да предизвика подбивите на омъжените жени.

— Трифера! Трифера!

И една млада и весела наглед куртизанка, съгледала своя приятелка, разръчка няколко минувачи, за да я настигне.

— Трифера, поканена ли си?

— Къде, Сезо?

— У Бакхис.

— Не съм още. Обяд ли дава тя?

— Обяд ли? Не, угощение, драга моя. Тя освобождава най-хубавата си робиня, Афродизиа, на втория ден на празника.

— Най-после! Тя ще даде да се разбере, че у нея са ходили само заради прислужницата ѝ.

— Аз мисля, че тя нищо не е забележила. Това става по прищявка на стария Херес, корабонаемател на кея. Той поискал да купи девойката за десет мини; Бакхис отказала. Двайсет мини; тя пак отказала.

— Тя е луда.

— Как мислиш? Нейната амбиция беше да има освободена робиня. После, тя с право се е пазарила. Херес ще даде трийсет и пет мини, срещу тая цена девойката ще бъде освободена.

— Трийсет и пет мини? Три хиляди и петстотин драхми за една негритянка!

— Тя е дъщеря на бял.

— Но майка ѝ е черна.

— Бакхис казала, че не ще я отпусне на никаква цена, но старият Херес тъй силно е влюбен, че тя се съгласила.

— Той поне поканен ли е?

— Не! Афродизиа ще бъде поднесена на угощението като последно блюдо, след плодовете. Всеки ще вкуси както пожелае и чак на утрото ще бъде предадена на Херес, но мене ме е страх, че ще бъде много изморена...

— Не я жали! С него тя ще има време да си почине. Аз го познавам, Сезо. Виждала съм го да спи...

Те заедно се присмяха на Херес. След това почнаха да се ласкаят една друга.

— Ти имаш хубава роба — каза Сезо. — Сама ли си я везала?

Робата на Трифера беше от тънко тъмнозелено сукно, цяла обшита с широкоцветни кринове. Един позлатен карбункул я сдипляше вретенообразно на лявото рамо. Тя се спущаше на верев между двете гърди тъй, че цялата дясна страна на тялото до металната препаска през кръста оставаше гола. Една широка цепка, която се отваряше и затваряше при всяка стъпка, откриваше белината на крака.

— Сезо — извика друг един глас. — Сезо и Трифера, елате с мене, ако нямате работа. Аз отивам към Стената на Керамикона, да намеря името си.

— Мусарион, отде идеш, малка моя?

— От Фара. Никого няма там.

— Какво думаш? Стига да пуснеш въдицата, пълно е.

— Няма калкани заради мене. Аз отивам към Стената. Вървете. По пътя Сезо пак разправи за готвещото се угощение у Бакхис.

— Ах, у Бакхис! — извика Мусарион. — Спомняш ли си последния обяд, Трифера: всичко каквото приказваха там за Хризис?

— Не трябва да се повтаря. Сезо е нейна приятелка.

Мусарион прехапа устни. Но Сезо, чула вече, запита:

— Как? Какво приказваха?

— О, лоши думи.

— Могат да си приказват — заяви Сезо. — Ние и трите не струваме колкото нея. В деня, когато тя би решила да напусне своя квартал, за да се покаже в Брушион, аз знаях, че нашите любовници не ще ни погледнат вече.

— О! О!

— Разбира се. Аз бих вършила лудости за тая жена. Тук няма похубава от нея, бъдете уверени в това.

Трите млади девойки бяха стигнали вече до Стената. От единия до другия край на широкия бял зид личаха един до друг черни надписи. Когато някой мъж искаше да се представи на някоя куртизанка, достатъчно беше да напише нейното и своето име и под тях цената, която предлагаше. Ако жената сметеше мъжа за достоен и цената за приемлива, тя оставаше права под заявата, да чака предложителя.

— Гледай, Сезо — каза през смях Трифера. — Кой ли зъл шегобиец е написал това?

И те прочетоха написано с дебели букви:

БАКХИС ТЕРСИТ
2 ОБОЛА

— Не би трябвало да се позволяват такива присмивания над жените. Да бях началник на стражата, наредила бих вече да се издири виновникът.

Но по-нататък Сезо се спря пред един по-сериозен надпис.

СЕЗО ОТ КНИД
ТИМОН, СИН ЛИЗИАСОВ
1 МИНА

Сезо леко побледня.

— Аз оставам — каза тя.

И се облегна до Стената под завистливите погледи на минаващите жени.

Малко по-нататък Мусарион намери приемливо предложение, ако и не толкова щедро.

Трифера се завърна сама на вълнолома.

Понеже времето беше напреднало, тълпата беше пооредяла. Но трите музикантки продължаваха да пеят и да свирят на своите флейти.

Съгледала един непознат, коремът и облеклото на когото бяха смешни, Трифера го удари по рамото.

— Ей, малко татенце, хващам се на бас, че ти не си от Александрия, а?

— Наистина, дъще моя — отвърна добрият човек. — Ти позна. Както виждаш, аз гледам като смаян града и хората.

— От Бубаст ли си?

— Не, от Кабаза. Дойдох тук да продам жито и утре се завръщам, припечелил петдесет и две мини. Да бъдат благословени боговете! Годината беше добра.

Трифера изведнъж се почувства силно заинтересувана от тоя търговец.

— Дете мое — подзе плахо той, — ти можеш да ми доставиш много голяма радост. Аз не бих желал да се завърна утре в Кабаза, без да кажа на жена си и на трите си дъщери, че съм видял знаменити мъже. Ти трябва да познаваш някои знаменити мъже.

— Само някои — със смях отвърна тя.

— Добре. Покажи ми ги, ако минат оттук. Уверен съм, че от два дена аз съм срещал из улиците най-знаменитите философи и най-влиятелните сановници. Мъка ми е, че ги не познавам.

— Ще бъдеш доволен. Ето Наукратес.

— Кой е този Наукратес?

— Философ.

— А какво учи той?

— Че трябва да се мълчи.

— Тако ми Зевса, ето едно учение, което не изисква голям ум и тоя философ съвсем не ми се нрави.

— Ето Фразилас.

— Кой е този Фразилас?

— Един глупец.

— Защо тогава го не оставиш да си върви?

— Защото другите го считат за знаменит.

— А какво дума той?

— Той говори винаги усмихнат и това кара другите да считат неговите заблуждения за своенравности и простацините му за изтънчености. Той навред взема преднина. Светът се е отпуснал днес да го лъжат.

— Това е много дълбоко за мене и аз не го разбирам твърде. Пък и на лицето на този Фразилас личи лицемерие.

— Ето Филодем.

— Стратегът ли?

— Не. Той е латински поет, който пише на гръцки.

— Той е наш враг, малка моя. Не ми трябва да го виждам.

Изведнъж тълпата се раздвижи и много гласове шепотом произнесоха същото име.

— Деметриос... Деметриос...

Трифера се качи на една издигнатина и по свой ред каза на търговеца:

— Деметриос... Ето Деметриос. Ти, който искаше да видиш знаменити хора...

— Деметриос ли? Любовникът на царицата? Възможно ли е това?

— Тебе ти върви. Той никога не излиза. Откакто съм в Александрия, сега за пръв път го виждам на вълнолома.

— Де е той?

— Оня, дето се навежда, за да види пристанището.

— Там двама души се навеждат.

— Оня, дето е със сини дрехи.

— Не го виждам добре. Той е гърбом към нас.

— Знаеш ли, той е ваятелят, комуто царицата се предложи за модел, когато той щеше да вае Афродита за храма.

— Казват, че е царски любовник. Казват, че той е господар на Египет.

— И е красив като Аполон.

— Ах, ето, той се обръща. Доволен съм, че дойдох. Ще кажа, че съм го видял. Разправяли са ми много неща за него. Изглежда, че никоя жена не му е устояла. Той има много приключения с жени, нали? Но как тъй царицата не се научава?

— Царицата знае за всичко, както и ние. Но тя много го обича и не му говори за неговите приключения. Страхува се да не би да се завърне в Родес при своя майстор Ферекратес. Той е толкова могъщ, че самата тя го пожела.

— Той не изглежда щастлив. Защо изглежда толкова тъжен? Струва ми се, че бих бил щастлив на негово място. Бих желал да бъда на негово място, макар и само една вечер.

Слънцето беше залязло. Жените гледаха мъжа, който беше тяхната обща мечта. А той, без да изглежда, че съзнава вълнението, което причинява около си, стоеше облегнат на оградата, вслушан в песента на флейтистките.

Двете малки флейтистки събраха още веднъж подаяние, след това тихом прехвърлиха леките си флейти на гръб; певицата ги прегърна през раменете и трите тръгнаха към града.

Когато настъпи нощта, жените на малки групи се завърнаха в обширната Александрия и рояци мъже ги следяха; но вървейки, всички

се обръщаха към Дементиос. Последната, която мина край него, нежно му подхвърли жълто цвете и се засмя. Тишината обгърна кея.

III. ДЕМЕТРИОС

Деметриос беше останал сам, облакът на оградата, на опразненото от музикантките място. Той слушаше как шумеше морето, как бавно скърцаха корабите, как вятърът прелиташе под звездите. Целият град беше осветен от едно малко ослепително облаче, което беше се спряло връз луната; цветът на небето беше смекчен от кротката светлина.

Младият човек погледна наоколо си: туниките на двете флейтистки бяха се отпечатали на пясъка. Той си припомни техните лица: те бяха две ефесиянки. По-голямата беше му се видяла хубава; но по-младата беше лишена от всяка прелест и понеже грозотата беше страдание за него, той престана да мисли за тях.

В нозете му лъщеше някаква малка вещ от слонова кост. Той я взе: беше една писмена табличка, към която беше прикачено едно сребърно стило. Восъкът на табличката беше почти изтрит и личеше, че стилото е било прокарвано по няколко пъти върху отбелязаната дума, и че последния път е дълбано по самата слонова кост.

Той видя само тия три думи, написани там: „Миртис обича Радоклея“, но не знаеше на коя от двете жени принадлежи това, едната от тях ли е обичаната, или пък тя е някоя млада незнайница, оставена в Ефес. В първия момент той помисли да настигне музикантките, за да им възвърне изгубеното, което може би беше спомен от някоя обожавана покойница; но едва ли би могъл да ги намери и понеже беше вече престанал да мисли за тях, той лениво се извърна и хвърли малката вещ в морето.

Тя падна бързо, плъзната като бяло птиче, и той чу как изпляска далечната и черна вода. Този слаб шум го накара да почувства просторното мълчание на пристанището.

Облегнат гърбом на студената ограда, той се опита да прогони всяка мисъл и безстрастно загледа наоколо си.

Шумът на живота го ужасяваше. Той излизаше из къщи само когато този шум преставаше, и се завръщаше, когато утринният

полуздрак привличаше към града рибарите и продавачите на зеленчук. Удоволствието да гледа само сянката на града и своята собствена снага беше се обърнало у него в страст и той не си спомняше да е видял слънцето на пладне от месеци насам.

Той се измъчваше. Царицата беше досадна.

През тая нощ той почти не можеше да разбере радостта и гордостта, които го бяха обзели, когато преди три години царицата, съблазнена може би повече от шума около неговия гений, беше го призовала в палата си и възвестила неговото влизане чрез биене на сребърни салпинкси на вечерните порти на града.

Това влизане в палата на царицата изгряваше понявга в паметта му като един от ония спомени, които, благодарение на крайната си сладост, са се вгорчавали лека-полека в душата, докато са станали нетърпими. Царицата беше го приела насаме в своите частни апартаменти, състоящи се от три малки, удобни и затънтени отделения. Тя беше полегнала на лявата си страна и сякаш беше заровена в безредно нахвърляните зеленикави копринени платове, в пурпурните отражения на които се къпеха черните къдри на нейната коса. Младото ѝ тяло беше облечено в безстыдно нацепени одежди, които пред самите ѝ очи беше съшила една фригийска куртизанка; те оставяха тъй открити ония двацет и две места на тялото, дето ласките са неудържими, че макар и цяла нощ, макар и до последните граници да би поискал някой да изчерпва любовното си въображение, пак не би станало нужда да се събличат тия одежди.

Коленичил почтително, Деметриос беше взел в ръка, за да го целуне, малкия бос крак на царица Берениса като сладостна и скъпоценна вещ.

След това тя беше станала.

Просто като хубава робиня, служеща за модел, тя беше махнала своя нагръдник, превръзките и процепнатите си чорапи, беше свалила дори гривните от ръцете си, драгоценните пръстени от палците на нозете си и беше застанала пред него права, разтворила ръце напред, дигнала глава, украсена с един коралов капишон, краищата на който трептяха надлъж по двете ѝ бузи.

Тя беше дъщеря на един от Птолемеите и на една сирийска царкиня, която произхождаше от боговете, чрез Астарта, наричана от гърците Афродита. Деметриос знаеше това и знаеше, че тя се гордее с

олимпийското си потекло. И той не се смути, когато владетелката му каза, без да се помръдне: „Аз съм Астарта. Вземи къс мрамор и длетото си и ме покажи на египетските мъже. Аз искам да боготворят моя образ“.

Деметриос я погледна и с увереност предугади простата и нова чувственост, която живееше в това младо моминско тяло, каза: „Аз пръв те боготворя“, и я обгърна с ръце. Царицата се не обиди от тая рязкост, но като се отдръпна, тя го попита: „Мислиш ли се за Адонис, за да можеш да докоснеш богинята?“ Той отговори: „Да“. Тя го погледна, усмихна се и тихо добави: „Ти имаш право!“

Това го направи нетърпим за другите и дори най-добрите му приятели се отделиха от него; но той подлуди сърцата на всички жени.

Когато той минаваше през някоя дворцова зала, робините се спираха, придворните жени млъкваха, чужденките също се вслушваха в думите му, защото звънът на неговия глас беше цяло очарование. Оттегляше ли се при царицата, идваха да му досаждат и там все под нови предлози. Бродеше ли из улиците, гънките на туниката му се напълваха с малки папирусни листове, на които жените написваха имената си и по няколко болезнени слова към него; но той смачкваше записките, без да ги чете, уморен от всичко това. Когато в храма на Афродита поставиха неговото творение, широката зала през цялата нощ се пълни от негови обожателки, дошли да прочетат името му в камъка и да поднесат на своя жив бог всичките свои гълъбици и рози.

Изведнъж неговият дом се запрепълва с дарове, които той отначало приемаше по небрежност, но които почна да връща отпосле, когато разбра какво очакват дарителките в замяна, и видя, че те се отнасят с него като с блудница. Собствените негови робини му се предлагаха. Той накара да ги набият с камшици и ги продаде на малкия Парнейон в Ракотис. Тогава робите му, примамени от подаръците, разтвориха широко вратите пред непознатите, които той намираше на влизане до леглото си в положения, ясно издаващи техните страстни похоти. Дребните принадлежности от тоалета му изчезваха една подир друга. Не една жена в града имаше негов сандал или препаска, чаша, от която той е пил, даже костилки от плодове, които той е ял. Ако, вървейки, той случайно изпуснеше цвете, не го намираше вече зад себе си. Жените събираха даже праха, настъпен от неговата обувка.

Освен че това преследване почваше да става опасно и заплашваше да убие всяка чувствителност у него, но той беше стигнал тая връст, когато мислещият човек намира за необходимо да раздвои живота си и да не меси поривите на духа с необходимостите на чувствата. Статуята на Афродита — Астарта беше за него величав предлог за това нравствено превращение. Колкото красота имаше царицата, колкото идеалност можеше да се открие в гъвките линии на тялото ѝ — Деметриос я извлече от мрамора и от този ден той си въобрази, че никоя друга жена на земята не ще постигне неговия блян. Предмет на желанията му стана статуята. Той почна да обожаваша само нея и безумно отдели от плътта висшата идея за богинята, станала толкова по-безплътна, колкото по-силно той беше я свързал с живота.

Когато видя повторно самата царица, той я намери лишена от всичките ѝ по-раншни прелести. За малко време тя можа безцелно да залъже неговите щения. Сега тя беше и много различна от другата, и много прилична ней. Когато, излязла от обятията му, тя отпаднаше изтощена и заспиваше на място, виждаше му се като натурница, която е похитила леглото му, благодарение на приликата с любимата жена. Ръцете ѝ бяха по-гъвки, гръдта ѝ по-изострена, бедрата ѝ по-тесни от ония на Истинската. Между слабините си тя нямаше ония три гънки, тънки като резки, които той беше издълбал в мрамора. И тя почна да го уморява.

Обожателките му узнаха това и макар че продължаваше да посещава палата, позна се, че той не е влюбен вече в Берениса. И натискът около него се удвои. Той не държеше сметка за това, защото, наистина промяната от която се нуждаеше, беше малко по-друга.

Обикновено през времето между две влюбвания, мъжът преживява известен период, когато низкият разврат го увлича и задоволява. Деметриос се отпусна. Когато необходимостта да тръгне за палата му се виждаше противна, той тръгваше нощем към градината на свещените куртизанки, която от вси страни обграждаше храма.

Жените там го не познаваха. От друга страна, прекалените любовни наслади бяха ги тъй уморили, че те нито викаха, нито стенеха и удовлетворението, което диреше той, не се нарушаваше от стенанията на побесняла котка, които го измъчваха при царицата.

Разговорите, които водеше той с тия кротки, красиви жени, бяха лениви и свободни. Кой са дохождали през деня, какво ще бъде

времето на другия ден, мекотата на тревите и нощта бяха чудесните предмети на тия разговори. Те не го молеха да излага пред тях своите ваятелски теории и да им казва мнението си за Ахилеус от Скопас. Ако те речеха да поблагодарят на избралия ги любовник, ако се възхитеха от стройната му снага и му кажеха това, той можеше и да не вярва на тяхната неравнодушност.

Излязъл из религиозните им обятия, той възлизаше по стълбите на храма и се спираше възхитен пред статуята.

Сред стройните колони, украсени с йонически завитки, богинята се възправяше като жива връз подставка от розов камък, цяла отрупана със скъпоценни подаръци. Тя беше свършено гола, леко обагрена с цвета на женското тяло; тя държеше с едната ръка огледалото си, чиято дръжка представляваше един приап, а другата допираше до една седмореда бисерна огърлица. Един бисер, по-едър от другите, сребрист и продълговат, лъщеше между двете ѝ гърди като нощен лунен сърп между два овални облака.

Деметриос нежно съзерцаваше статуята и му се искаше да вярва като народа, че бисерите на огърлицата са същите ония свещени бисери, образувани от водните капки, които са се отронвали в раковината на Анадиомена.

„О, божествена сестро — думаше той, — о, преобразена, ти не си вече малката азиатка, която аз взех за недостоеен твой модел. Ти си безсмъртната Идея, земната Душа на Астартата, от която е произлязло нейното племе. Ти блестеше в пламенните ѝ очи, ти гореше на тъмните ѝ устни, ти замираще в леките ѝ ръце, ти се задъхваше в големите и гърди, ти се протягаше в преплитащите ѝ се нозе, нявга преди рождението си; и любовната страст на последната рибарска дъщеря би паднала също тъй пред нозете ти, богиньо, майко на боговете и хората, радост и скръб на света. Но аз те видях пленена, позована за живот, о, дивна Китерея! Аз те възях на земята. Не на твоя образ, а на самата тебе аз дадох огледалото ти и те покрих с бисери, като на великия празник, когато ти се роди от кървавите небеса и нежната усмивка на водите, зора разръсили росни капки, приветствана чак от остров Кипър от шествие сини тритони.“

* * *

Тъй я обожаваше той, когато излезе на вълнолома при разотиването на тълпата и чу плачевната песен на флейтистките. Той беше се отвърнал от куртизанките при храма, защото беше се отвратил и възмутил до дън душа от една двойка, съгледана под клонките на дървесата.

Нежното влияние на нощта лека-полека го обземаше. Той обърна лице срещу вятъра, който, минал през морето, сякаш носеше към Египет благоуханието на аматонските рози.

Красиви женски форми се рисуваха в мисълта му. Бяха му поръчали за градината на богинята Афродита една група от три прегърнати харити, но той беше млад и не искаше да копира установените образци и затова мислеше да съедини само в един мраморен къс трите грациозни движения на жената: двете харити ще бъдат облечени, едната с ветрило в ръка, присвила ресници под лъха на раздиплените пера; другата танцуваща в гънките на своята роба. Третата щеше да бъде гола, зад сестрите си, дигнала ръце нагоре да навие над шията гъстата си коса.

В главата му се зараждаха и много други проекти още: да пристави към скалата на Фара една Андромеда от черен мрамор, изправена пред разяреното морско чудовище: да постави на четирите краища на Агора в Брушион четирите коня на изгряващото слънце или четири разярени Пегаса; той се опияняваше от зараждащата се в главата му мисъл да изобрази Загреус, ужасен пред приближаването на Титаните. Ах, как беше завладян от красотата, как се изтръгваше из ръцете на любовта, как „отделяше от плътта величавата идея за богинята“, как се усещаше свободен, най-последно!

Но ето че той изви лице към кея и съзря да лъщи далеч жълтото було на жена, която бавно се приближаваше към него.

IV. НЕПОЗНАТАТА

Бавно, привела глава настрани, тя вървеше по вълнолома, над който се лееше лунният блясък. Малка подвижна сянка трептеше пред стъпките ѝ.

Деметриос гледаше как тя се приближава.

Напречните гънки на робата браздяха оная малка част от тялото ѝ, която прозираше през леката тъкан. Единият от лактите ѝ се подаваше изпод стегнатата туника, а другата ѝ ръка, оставена гола, придържаше дългия шлейф на робата, за да не се влачи из праха.

Той позна по скъпите ѝ накити, че тя е куртизанка. За да избегне поздрава ѝ, той живо се извърна.

Той не искаше да я гледа. И нарочно зае мисълта си с великата скица на ужасения Загреус. И все пак очите му се обърнаха към непознатата.

Тогава той видя, че тя не мисли да се спира, не обръща внимание на него, не се преструва, че гледа морето или че е потънала в размишления; тя просто се разхождаше сама и сякаш нищо не ѝ трябваше, освен свежестта на вятъра, самотата, отпуснатостта, лекия трепет на тишината.

Без да се помръдне, Деметриос не я изпусна от очи и веднага се почувства обзет от някакво особено удивление.

Тя продължаваше да върви като жълта сянка в далечината, небрежна и предхождана от малката си черна сянка.

На всяка стъпка той чуваше слабото скърцане на обувките ѝ по пясъка.

Тя вървя тъй чак до острова, на който се издигаше Фарът, и след това възлезе на скалите.

Изведнъж, сякаш от дълго време беше любил непознатата, Деметриос се завтече подире ѝ, след това се спря, повърна се назад, потръпна, възмути се сам от себе си, опита се да напусне вълнолома. Но понеже винаги беше употребявал волята си в услуга на собственото си удоволствие, сега, когато трябваше да я накара да действа за

укрепването на характера и смисленото уреждане на живота, той се почувства безсилен и прикован на мястото си.

Като не можеше да прогони мисълта за тази жена, той се опита да се извини пред себе си за това увлечение, което тъй буйно беше го развълнувало. Той помисли, че се е удивил на грациозния ѝ ход, воден чисто от естетични чувства, и си каза, че тя може би силно му е напомнила харитата с ветрилото, която той мислеше да скицира на другия ден.

После изведнъж мислите му се разбъркаха и рой мъчителни въпроси за тая жена с жълти одежди нахлуха в неговия ум.

Какво диреше тя на острова в тоя късен нощен час? Защо и за кого беше излязла тя тъй късно? Защо не беше се спряла край него? Тя беше го видяла, навярно, тя беше го видяла, вървейки по вълнолома. Защо беше отминала, без да го поздрави? Мълвеше се, че някои жени обичат понявга да се къпят в морето през ведрите часове на предутринта. Но при Фара не се къпеха. Там морето беше много дълбоко. После, нима само за да иде на баня, тя беше се накичила с толкова скъпоценности? Но тогава какво я влечеше тъй далеч от Ракотис? Любовна среща, може би? Някой млад вивьор ли, любител на разнообразието, който за момент превръща на любовно легло изгладените от вълните големи скали!

Деметриос поиска да се увери. Но младата жена се връщаше вече със същите бавни и меки стъпки, огряна в лице от кротката лунна светлина, омитайки с края на ветрилото си праха от оградата.

V.

ОГЛЕДАЛОТО, ГРЕБЕНЪТ И ОГЪРЛИЦАТА

Нейната красота беше особена. Косата ѝ приличаше на два златни потока, гъсти и обилни; те засенчваха ниското ѝ чело като две дълбоки и пълни със сенки вълни, закриваха ушите ѝ и се извиваха на седем реда над шията. Носът беше изтънчен, с изразителни ноздри, които потрепваха от време на време над една сочна и обагрена уста с овални и подвижни краища. Гъвкавата линия на тялото ѝ се вълнуваше при всяка стъпка и се оживяваше от люлеенето на свободните гърди или от мерното клатене на хубавите хълбоци, над които се огъваше талията ѝ.

Когато се приближи на десетина крачки до младия човек, тя извърна поглед към него. Деметриос потрепери. То бяха необикновени очи, сини, притъмнени и блестящи едновременно, влажни, плачевни и пламенни, почти притворени под тежестта на клепачите и ресниците. Тия очи гледаха тъй, както сирените пеят. Който и да минеше през тяхната светлина, биваше неизбежно заплеляван. Тя знаеше това добре и знаеше за тяхното действие, когато се придружеше с невнимателност към оня, когото и най-искрената любов не би могла тъй искрено да засегне.

Мореплавателите, които са преброждали пурпурните моря отвъд Ганг, разправят, че са виждали под водата скали от магнитен камък. Когато корабите минават край тях, гвоздеите, железните обкови се изтръгват от местата си, политат към подводната скала и се съединяват завинаги с нея. И бързият кораб, жилището, живото същество, се обръща в цяла флота от разединени дъски и греди, разпилявани от вятъра и обръщани от вълните. Тъй и Деметриос се губеше сам в себе си пред тия две големи и привличащи очи и силите му се разлитаха.

Тя наведе ресници и мина наблизо край него. Той би извикал от нетърпение. Свил бушници, той се боеше да не би да не може да се съвземе, защото трябваше да ѝ заговори.

Ала той я спря с обикновените думи:

— Поздравявам те — каза той.

— Аз също те поздравявам — отвърна минаващата.

Деметриос продължи:

— Къде отиваш тъй нехайно?

— Връщам се.

— Сама ли?

— Сама.

И тя понечи да продължи разходката си.

Тогава Деметриос помисли, че се е излъгал, като я е взел за куртизанка. От някое време и жените на съдниците и чиновниците се обличаха и вчесваха като леките жени. Тая трябваше да е някоя всепозната и почитана жена и затова той без ирония завърши питането си тъй:

— При своя мъж ли?

Тя се облегна назад о двете си ръце и се разсмя.

— Аз нямам тая вечер мъж.

Деметриос прехапа устни и почти плахо подметна:

— И не търси. Много късно си се заела. Никого няма вече.

— Кой ти каза, че търся? Аз се разхождам сама и никого не чакам.

— Тогава отде идеше ти? Защото ти не си се накичила със скъпоценности сама за пред себе си, а и това копринено покривало...

— Гола ли би искал ти да изляза, или облечена във вълнени дрехи, като робиня? Аз се обличам за свое удоволствие. Аз искам да съзнавам, че съм хубава, и когато вървя — гледам пръстите си, за да познавам по тях своите скъпоценности.

— Ти би трябвало да държиш огледало в ръце и само очите си да гледаш. Тия очи не са родени в Александрия. Ти си еврейка, познавам по гласа ти, който е по-сладък от нашия.

— Не, аз не съм еврейка, аз съм галилеянка.

— Как се казваш ти, Мириам ли, или Ноеми?

— Сирийското ми име ти не ще узнаеш. То е царствено име, каквото тука не носят. Приятелите ми наричат Хризис и ти би могъл да ме поласкаеш с това име.

Той сложи ръка на рамото ѝ.

— О, не, не — каза тя, — много е късно за такива любезности. Остави ме по-скоро да си отида. Минават вече три часа, откак съм станала, и съм смъртно уморена.

Тя се наведе и хвана с ръка единия си крак.

— Виждаш ли какви болки ми причиняват ремъците? Много са ги стегнали. Ако не ги развържа, скоро ще ми остане белег на крака и ще бъде хубаво, когато ме целуват. Пусни ме по-скоро. Ах, как ме боли! Ако знаех, аз не бих се спряла. Жълтото ми покривало съвсем е цепнато на кръста, гледай.

Деметриос потърка с ръка челото си и после, с поволения тон на човек, който благоволява да избере, промълви:

— Покажи ми пътя за твоя дом.

— Но аз не искам — продума Хризис смаяна. — Ти даже ме не питаш дали това ми е приятно. „Покажи ми пътя!“ И как го казва! За момиче от Парнейона ли ме взимаш ти, което ляга по гръб за три обола, без да гледа кой го държи? Знаеш ли дали съм свободна? Знаеш ли любовните ми срещи? Вървял ли си подире ми, когато се разхождам? Забележил ли си чии врати се отварят за мене? Знаеш ли колцина са ония, които мислят, че Хризис ги люби? „Покажи ми пътя!“ Аз не ще ти го покажа, любезни мои. Остани тук или си върви, но бъди другаде, а не при мене!

— Ти не знаеш кой съм аз...

— Ти ли? Я гледай! Ти си Деметриос Саиски: ти извая статуята на моята богиня; ти си любовник на моята царица и господар на моя град. Но за мене ти си само един красив роб, защото ме видя и защото ме любиш.

Тя се приближи и продължи с гальовен глас:

— Да, ти ме любиш. О, не отричай — аз зная какво ще ми кажеш: ти не любиш никого, ти си любим. Ти си Възлюбленият, Скъпият, Идолът. Ти отвъргна Глицера, която беше отказала на Антиохос. Демонаса лесбийката, която беше се заклела да умре девственица, легна в леглото ти, докато ти спеше, и би те обладала насила, ако двата ти ливийски роба не бяха я изгонили гола навън. Калистион всезнайната, отчаяна, че не може да се приближи до тебе, купи къщата, която е срещу твоята, и сутрин се показва през отвора на прозореца, облечена като Артемида в банята. Ти мислиш, че аз не зная това! Всичко се говори между куртизанките. През нощта, когато ти дойде в Александрия, мене ми говориха за тебе. И оттогава не се е минал ден да не се спомене твоят име. Аз зная даже неща, които ти си забравил. Аз зная даже неща, които самият ти още не знаеш. Бедната

малка Филис се обеси завчера на пречките на твойта врата нали? Е добре, тя си отплаща по тоя начин. Лидея постъпи като Филис. Аз я видях тая вечер, минавайки, тя беше цяла посиняла, но сълзите на бузите ѝ не бяха още изсъхнали. Ти не знаеш коя е тая Лидея, нали? Едно дете, една малка петнайсетгодишна куртизанка, чиято майка беше я продала преди месец на един корабопритежател, който беше спрял на почивка за една нощ в Александрия, преди да възлезе по реката чак до Тива. Тя дохождаше при мене. Аз ѝ давах съвети — тя нищо нищичко не знаеше, не знаеше даже да играе на кости. Аз я канех често в леглото си, защото, когато не намереше любовник, тя нямаше къде да спи. А тя тъй силно те любеше! Ако би я видял как ме туряше връз себе си, шепнейки твойто име. Тя искаше да ти пише. Разбираш ли? Аз ѝ казах, че не е в това мъчнотията...

Деметриос я гледаше, без да я слуша.

— Да, да, това ти е се едно, нали? — продължи Хризис. — Ти ги не любеше. Мене любиш ти. Ти не чу какво ти казах аз; уверена съм, че ти не би могъл да повториш ни една дума от казаното. Тебе много ти се иска да знаеш колко са нежни моите ресници, колко ли сладостни трябва да са устните ми и колко мека при допиране косата ми. Ах, колцина други знаят това! Всички, всички, които са ме пожелавали, са утолявали желанието си при мене; мъже, юноши, старци, деца, жени, девойки. Аз никого не съм отвъргнала, чуваш ли? От седем години насам, Деметриос, аз съм спала сама само три нощи. Пресметни колко души любовници съм имала. Две хиляди и петстотин, и повече, защото аз не броя ония, които са дохождали при мене денем. Миналата година аз танцувах гола пред двадесет хиляди души и аз зная, че ти не беше между тях. Мислиш, че се крия ли? Защо ли пък? Всички жени са ме виждали в банята, всички мъже — в леглото. Само ти никога няма да ме видиш. Аз те отхвърлям, аз те отхвърлям! Каква съм аз, какво чувствам, какво зная за своята красота и за своята любов, ти никога не ще узнаеш, никога! Ти си гнусен, мнителен, жесток, безчувствен и подъл човек. Аз не зная защо някоя от нас, преизпълнена от омраза, не ви е убила досега и двамата, един връз други, по-преди тебе, а после царицата.

Деметриос спокойно хвана двете ѝ ръце и без да отговори ни дума, буйно я прегърна.

Тя се смути за малко: но изведнъж стисна колене, сви лакти, изви гръб и каза с нисък глас:

— Ах, аз не се боя от това. Деметриос! Силом ти никога не ще ме обладаеш, ако ще би да съм слаба като влюбена девица, а ти крепък като Атлант. Ти не дириш какво да е удоволствие, ти дириш преди всичко удоволствието, което аз бих ти дала. Ти искаш да ме видиш, да ме видиш цяла, защото ме считах за хубава и защото аз наистина съм такава. Но луната свети по-слабо от моите дванадесет восъчни свещника. Тука почти нищо не се вижда. А после жените нямат обичай да се събличат на вълнолома. Аз не бих могла да се облека пак, ако не е тука моята робиня. Отпусни ме да се изправа, ти ми причиняваш болки и ръцете.

Те помълчаха няколко минути и след това Деметриос подзе:

— Трябва да свършим, Хризис. Ти знаеш, че аз не ще те насилвам. Но остави да дойда подире ти. Ти си много горда и славата, че си отвъргнала Деметриос, скъпо би ти струвала.

Хризис мълчеше.

Той подзе по-тихо:

— От що се боиш?

— Ти си свикнал с любовта на другите. Знаеш ли какво трябва да дадеш на една куртизанка, която не те люби, за да я обладаеш?

Той кипна от нетърпение.

— Аз не искам да ме любиш. Аз съм уморен от любовта на другите. Аз искам да ми се отдадеш. Ще ти дам за това златото на целия свят. Аз имам това злато тука в Египет.

— Златото на целия свят е в косите ми. Аз съм уморена от златото. Аз не искам злато. Аз искам само три неща. Ще ми ги дадеш ли ти?

Деметриос се досети, че тя ще иска неща невъзможни. Той я изгледа мъчително. Но тя почна да се усмихва и бавно проговори:

— Аз искам сребърно огледало, за да оглеждам очите си в своите очи.

— Ще го имаш. Какво искаш още? Кажи бързо.

— Аз искам гребен, изрязан от слонова кост, за да го спущам в косата си, като рибарска мрежа във вода.

— Друго?

— Ще ми дадеш ли такъв гребен?

— Но разбира се. Свършвай.

— Аз искам бисерна огърлица, за да я окача на гърдите си, когато в стаята си ще танцувам за тебе сватбените танци на своята родина.

Той дигна вежди:

— Това ли е всичко?

— Ще ми дадеш ли такава огърлица?

— Каквато би поискала.

Тя продума с много нежен глас:

— Каквато би поискала? Ах, ето, наистина, какво желяе да ти искам. Ще ми позволиш ли да избира сама даровете?

— Разбира се.

— Кълнеш ли се?

— Кълна се.

— Каква клетва даваш?

— Диктувай ми я.

— В името на Афродита, която си изваял.

— Кълна се в името на Афродита. Но защо е тая предпазливост?

— Свърши се... Аз се безпокоех... Сега съм вече спокойна.

Тя дигна глава:

— Аз избрах даровете.

Деметриос, обзет наново от безпокойство, попита:

— Избра ли вече?

— Да... Мислиш ли, че аз бих приела какво и да е сребърно огледало, купено от някой смирненски търговец или от някоя непозната куртизанка? Аз искам огледалото на моята приятелка Бакхис, която ми отне един любовник миналата седмица и зле се е подбивала с мене на един малък пир между нея, Трифера, Мусарион и няколко млади глупачки, които всичко ми разправиха. Тя скъпи много това огледало, защото е принадлежало на Родопис, оная, дето е била робиня заедно с Езоп и после е била откупена от брата на Сафо. Ти знаеш, че Сафо е била много знаменита куртизанка. Огледалото ѝ е вълшебно. Казват, че самата Сафо се с оглеждала в него и затова Бакхис толкова го скъпи. За нея няма по-скъпоценно нещо на света; но аз зная де ще го намериш ти. Тя ми каза през една нощ, когато беше пияна. То е под третия камък на домашния ѝ олтар. Там го оставя тя

всяка вечер, когато излиза по заник слънце. Иди утре у тях по това време и от нищо се не бой: тя извежда робините със себе си.

— Това е безумие — извика Деметриос. — Ти искаш да крада!

— Но нали ти ме любиш? Аз помислих, че ме любиш. И после, не се ли закле? Стори ми се, че ти се закле. Ако съм се излъгала, да не говорим повече. Той разбра, че тя го погубва, но се остави да бъде увличан без борба и почти доброволно.

— Ще направя това, което искаш — отвърна той.

— О, аз зная, че ще го направиш. Но ти отначало се колебаеш. Виждам, че се колебаеш. Този дар не е обикновен; от философ аз не бих го поискала. Аз го искам от тебе и зная, че ще ми го дадеш.

Тя поглади пауновите пера на кръглото си ветрило и изведнъж подзе:

— Ах... Аз съвсем не искам гребен от обикновена слонова кост, купен от някой продавач в града. Ти каза, че мога да избирам, нали? Добре, аз искам... аз искам гребена, изрязан от слонова кост, който е в косите на жената на великия жрец. Той е много по-скъпоценен от огледалото на Родопис. Той е бил на една египетска царица, която е живяла отдавна, много отдавна и чието име е толкова мъчно, че аз не мога да го произнеса. Слоновата кост е много стара и жълта, като че е позлатена. На гребена е изобразена млада девойка, която върви по езеро, обрасло с лотоси, по-високи от самата нея; тя стъпя на пръсти, за да не се умокри... Гребенът наистина е много хубав... Доволна съм, че ти ми го даваш... Аз имам зъб на оная, чийто е той. Миналия месец аз бях поднесла на Афродита едно синьо було; на другия ден го видях връз главата на тая жена. Тя беше много прибързала и аз си го поисках назад. Нейният гребен ще бъде отлага за булото.

— А как ще го взема? — попита Деметриос.

— Ах, то е малко по-мъчно. Както знаеш, тя с египтянка и заплита стоте плитки на косата си веднъж в годината, като всички жени от нейното племе. Но аз искам тоя гребен утре и ти ще я убиеш, за да го вземеш. Ти се закле.

Тя направи мило лице пред Деметриос, който гледаше в земята. След това тя живо завърши тъй:

— Аз избрах и огърлицата. Да искам бисерната седморедна огърлица, която е на шията на Афродита.

Деметриос подскочи.

— А, този път стана вече много, аз не ще те оставя да се смееш над мене. Нищо, чуваш ли, нищо! Ни огледалото, ни гребена, ни огърлицата!

Но тя закри устата му с ръка и подзе с гальовен глас:

— Не казвай това. Аз зная много добре, че ти всичко ще ми дадеш. Аз съм напълно уверена в това. Аз ще получа трите дара... Ти ще дойдеш при мене утре вечер. Когато настъпи времето да дойдеш, аз ще бъда там, облечена в дрехи, каквито ти би пожелал, изписана по твой вкус, причесана по твой нрав, готова да изпълня и последната ти прищявка. Ако искаш нежност, аз ще те обичам като дете. Ако искаш редки наслади, аз не ще се откажа и от най-мъчителните за мене. Ако искаш тишина, аз ще мълча... Когато поискаш да пея, ах, ти ще видиш, Възлюблений, че аз зная песни на всички езици. Аз зная песни, тихи като шума на изворите, или пък ужасни като приближаваща гръмотевица. Аз зная песни, наивни и свежи като песните, които млада девойка пее на майка си. Аз зная песни, каквито не биха пели в Лампаск, пред които Елефантис би заруменял и които аз тихом ще ти пея. Когато през някоя нощ ти пожелаеш да танцувам, аз ще танцувам до утринта. Аз ще танцувам облечена, във влачещата се своя туника или пък под прозирно було, или с цепнати чорапи и нагръдник с два отвора, през които да излизат навън гърдите ми. Но нали ти обещах да танцувам гола? И гола ще танцувам, ако това би било по-приятно за тебе. Гола, обкичена с цветя, или гола, с разпуснати коси и обагрена като божествено видение. Аз зная да люлея китките си, да огъвам ръцете си, да движа гърдите си, да издавам корема си напред и да свивам задника си, ще видиш! Аз мога да танцувам връз палците на нозете си или пък легнала на постелката. Аз зная всички Афродитини танци, тия, които се танцуват пред Урания, и тия, които се танцуват пред Астарта. Аз зная танци, които другите не смеят да танцуват... Аз ще танцувам всички сладни танци. Когато това се свърши, всичко ще започва отново. Ще видиш! Царицата е по-богата от мене, но в целия си палат тя няма стая, по-удобна за любов от моята. Не ти казвам какво ще намериш в нея. Има неща толкова хубави, че аз не мога ти даде представа за тях, има други — толкова странни, че аз не зная думите, с които бих могла да ти ги опиша. И най подир, знаеш ли, че ще видиш онова, което надминава всичко друго? Ти ще видиш Хризис, която любиш, но която още не познаваш. Да, ти знаеш само лицето ми — ти

не знаеш колко хубава съм аз. Ах!... Ах! Ах! Ти ще бъдеш изненадван. Ах! Как би си играл ти с пъпките на гърдите ми, как би огъвал талията ми в ръцете си, как би треперил, стегнат между коленете ми, как би изнемогвал върху движещото се мое тяло. И колко сладостни ще бъдат устата ми. Ах, моите целувки...

Деметриос хвърли към нея един изгубен поглед.

Тя подзе нежно:

— И ти не искаш да ми дадеш някакво си вехто сребърно огледало, когато ще получиш в замяна косата ми, като цяла златна гора в своите ръце?

Деметриос понечи да попипа косата и...

Тя се отдръпна и каза:

— Утре!

— Ще ти го дам — прошепна той.

— Не искаш да вземеш зарад мен някакъв си вехт гребен от слонова кост, който ми се нрави, когато аз ще ти дам в замяна двете си ръце, обвити като два клона от слонова кост около шията ти.

Той се опита да ги погали...

Тя се отдръпна назад и каза:

— Утре!

— Ще го донеса — ниско промълви той.

— Ах, аз знаех — извика куртизанката. — Ти ще ми донесеш и Афродитината огърлица и зарад нея аз ще ти отдам цялото си тяло, което е като полуразтворена бисерна мида, и целувки, повече, отколкото са бисерите в морето!

Деметриос умолително протегна глава. Тя живо усили своя поглед и подложи сластните си устни.

Когато той отвори очи, тя беше вече надалеч.

Малка, по-бледа сянка тичаше след развяното ѝ було.

Той тръгна разсеяно към града, привел чело под тежестта на неизразим срам!

VI. ДЕВОЙКИТЕ

Тъмна зора зазори над морето. Всичко околоръст се обагри с люляков цвят. Пламналото огнище връз кулата на Фара угасна заедно с луната. В теменужените вълни се появиха бегли жълти блясъци, като лицата на сирени с тъмнослезести водораслени коси. Изведнъж развиделя.

На вълнолома беше пусто. Градът беше мъртъв. Над него плуваше оная виделина преди първата зора, която озарява заспалия свят и донася морните сънища през утринта.

Имаше само тишина.

Дългите варки, наредени край кея, подобни на задрямали птици, отпущаха своите успоредни весла във водата. Перспективата на улиците се очертаваше далече с архитектурните линии на сградите и нито кола, нито кон, нито роб не смущаваха техния покой. Александрия беше една просторна самота, видение на старинен град, от векове напуснат от своите жители.

Но ето че по пясъка трепна лек шум и се показаха две млади девойки, едната облечена в жълти, а другата в сини одежди.

И двете бяха препасани с девичи пояси, които минаваха през хълбоците им и се скопчваха много ниско под техните млади кореми. Едната беше нощната певица, а другата — едната от флейтистките.

Свиращката беше по-млада и по-хубава от своята приятелка. Бледни като синевата на робата и полузакрити от ресниците, очите ѝ слабо се усмихваха. Двете дълги и тънки флейти висяха на цветовидния възел на рамото ѝ. Двоен венец от ириси, завит около двата ѝ крака, се люлееше под леката тъкан на робата ѝ и се сключваше на глезените посредством два сребърни перисцелиса.

Тя каза:

— Не тъжи, Миртоклея, че изгуби нашата табличка. Би ли забравила нявга, че любовта на Родис е твоя любов, или пък можеш да помислиш, ти, неразумнице, че би чела някога сама чертата, написана от ръката ми? Нима аз съм от ония лоши приятелки, които издълбават

на нокътя си името на своята сестра по легло, и се привързват към друга, когато нокътят зарасте! Трябва ли ти спомен за мене, когато аз жива съм цяла твоя? Сега аз съм едва на възраст, през която девойките се омъжат, а в деня, когато те срещнах за първи път, аз не бях и два пъти по-млада от сега. Ти много добре помниш. Беше в банята. Нашите майки ни държеха под ръце и ни люлееха една към друга. Ние дълго време си играхме на мрамора, преди да облечем дрехите си. От него ден ние не сме се разделяли, а преди пет години се влюбихме една в друга.

Миртоклея отговори:

— Има друг един първи ден, Родис, и ти знаеш кои е той. Той беше тогава, когато ти написа тия три думи връз моята табличка, като приплете имената едно с друго. Той беше първият ден. Ние не ще го намерим вече. Но няма нищо. Всеки ден е нов за мене и когато вечери ти се пробуждаш, струва ми се, че никога не съм те виждала. И мене ми се струва, че ти не си девойка, а малка нимфа от Аркадия, напуснала горите, защото Фоибос е пресушил нейния извор. Тялото ти е гъвкаво като маслинова вейка, кожата ти е сладка като вода през лятото. Ирисите обвиват твоите крака и ти носиш лотосовия цвят, както Астарта — разтворения цвят на смоковницата. В коя гора, населена с безсмъртни, е задремала майка ти преди твойто щастливо рождение и кой смел египан или кой бог на коя божествена река се е съединил с нея в тревата? Когато напуснем страната на това ужасно африканско слънце, ти ще ме отведеш към твоя извор, далече отвъд Псофис и Фенея, в пространните гори, дето по меката пръст личат двойните следи на сатирите, смесени с леките стъпки на нимфите. Там ти ще потърсиш изгладена скала и ще издълбаеш върху нея написаното от тебе на восъка: ония три думи, които са нашата радост. Чуй ме, чуй ме, Родис! Кълна се в пояса на Афродита, дето са извезани всички пожелания — всички пожелания ми са чужди, защото ти превъзхождаш моя блян! Кълна се в рога на Амалтея, из който изтичат всички богатства на света — светът ми е безразличен, защото ти си едничкото богатство, което намерих в него! Когато те погледна и когато погледна себе си, аз не зная защо и ти ми отвръщаш с любов. Твоите коси са руси като житни класове; моите са черни като козя козина. Твоята кожа е бяла като овчарско сирене; моята е изпръхнала и обгорена като пясъка край морето. Твоята нежна гръд цъфти като

есенен портокал; моята е мършава и безсочна като бор, израснал на скалите. Ако лицето ми разхубавя, то е, защото те възлюбих. О, Родис, ти знаеш, че моята своенравна девственост прилича на устните на Пан, който гризе миртова издънка; твоята е розова и хубава като устата на дете. Аз не зная защо ти ме любиш; но ако един ден ти престанеш да ме любиш, ако, като сестра си Теано, която свири на флейта до тебе, останеш да спиш завинаги в домовете, дето ни наемат да пеем, аз не бих преживяла даже мисълта, че ще трябва да спя сама в нашето легло, и ти ще ме намериш на връщане удушена с пояса си.

Мисълта на Миртоклея беше тъй безумна и жестока, че дългите очи на Родис се напълниха със сълзи и усмивка. Тя сложи крак на една изданина:

— Цветята ми ме спъват. Развържи ги, обожавана Мирто. Аз няма вече да танцувам тая нощ.

Певецата трепна.

— О, да, наистина! Аз бях вече забравила ония мъже и девойки. Те ви накараха да танцувате пред тях и двете — тебе облечена с коска роба, която е прозрачна като вода, а сестра ти — гола. Ако не бях те забранила, те биха те обладали като блудница, както обладаха сестра ти пред очите ни в същата стая... О, каква гнусота! Чуваше ли виковете и стенанията й? Колко е мъчителна любовта на мъжа!

Тя коленичи до Родис и махна двата венеца от нозете й, а след тях привързаните по-горе три цвята, като целуна мястото на всеки един от тях. Когато стана, детето я прегърна през шията и замря на устните й.

— Нали не ме ревнуваш, Мирто, за всички тия волности? Какво ти значи, че са ме видели. Теано им стига, аз им я оставих. Те нивга не ще ме обладават скъпа Мирто. Не ме ревнувай от тях.

— Да ревнувам ли? Аз те ревнувам от всеки, който те допре. Когато ти износиш робите си, аз ги обличам, за да не си ти единствената, която те са загръщали. За да не останат влюбени в тебе цветята от косата ти, аз ги давам на бедните куртизанки, за да ги осквернят в оргиите. Аз нищо никога не съм ти дала, за да не принадлежиш на нищо. Аз се боя от всичко, до което се докосваш, и мразя всичко, което ти гледаш. Аз бих желала да бъда през цял живот между тъмнични стени, да бъдем само аз и ти, и аз тъй дълбоко да се съединя с тебе, тъй добре да те скрия в прегръдките си, че ничие око

да не подозре, че ти си там. Аз бих желала да бъда плодът, който ти ядеш, благоуханието, което ти се нрави, сънят, който се вмъква под ресниците ти, любовта, от която се свиват твоите членове. Аз ревниво скъпя щастието, което ти давам, и все пак бих желала да ти дам щастие, равно на онова, което ти ми даде. Ето от какво те ревнувам аз. Но аз не се боя от твоите обладателки за една нощ само, когато те ми помагат да удовлетвори желанията ти на младо момиче; колкото за любовниците мъже, аз зная, че ти никога не ще бъдеш тяхна, аз зная добре, че ти не можеш да обичаш мъжа — грубия и неверен мъж.

Родис искрено извика:

— Аз по бих отишла като Навситоя, да посветя девствеността си на бога Приап, когото обожават на Тасос. Но не през тая сутрин, скъпа моя. Аз дълго време танцувах, аз съм много уморена. Аз бих желала да се върнем у дома и да заспя там на ръцете ти.

Тя се усмихна и продължи:

— Трябва да се каже на Теано, че леглото ни не е вече за нея. Ние ще ѝ направим друго, надясно от вратата. След онова, което видях през тая нощ, аз не бих могла вече да я целувам. Мирто, наистина то е ужасно. Възможно ли е тъй да се люби? Това ли наричат те любов?

— Това.

— Те се мамят, Мирто. Те не знаят.

Миртоклея я обгърна с ръце и дълго мълчаха и двете.

Вятърът смесваше косите им.

VII.

КОСАТА НА ХРИЗИС

— Виж — каза Родис, — някой иде насам.

Певицата се вгледа: далеч от тях една жена бързо вървеше по кея.

— Познах я — подзе детето. — Тя е Хризис. Тя има жълта роба.

— Как, нима тя вече е облечена?

— Не мога да разбера. Обикновено тя не става преди пладне. А сега едва е изгряло слънцето. Нещо е добила тя. Безсъмнено — щастие; тя има голям успех.

Те тръгнаха към нея и й казаха:

— Здравей, Хризис.

— Здравейте. От колко време сте тука?

— Не знам. Развиделяло се беше вече, когато дойдохме.

— Нямаше ли никого на вълнолома?

— Никого.

— Някой мъж? Уверени ли сте?

— О, напълно уверени. Защо питаш?

Хризис нищо не отвърна. Родис подзе:

— Да не искаше да срещнеш някого?

— Да... може би... струва ми се, че би било по-добре да не бях го виждала. Всичко е наред. Аз сгрехих, че се върнах пак, но не можех да се възпра.

— Но какво става с тебе, Хризис, ще ни кажеш ли?

— О, не!

— Даже нам, даже нам, твоите приятелки?

— Вие ще го узнаете по-после, заедно с целия град.

— Това е много любезно, наистина.

— Може и по-рано, ако настоявате; но тази сутрин е невъзможно. Стават неща необикновени, деца мои. Аз умирам от желание да ви кажа всичко, но трябва да мълча. Вие връщате ли се? Елате да спите при мене. Аз съм съвсем сама.

— О, Хризия, Хризидион, ние сме тъй уморени! Ние се връщаме, наистина, но се връщаме да спим.

— Добре, после ще спите пак. Днес е навечерието на Афродизиите. Нима такъв ден е ден за почивка? Ако искате богинята да ви закриля и да ви направи щастливи догодина, трябва да отидете в нейния храм с ресници, клюмнали като теменуги, и устни, бели като лилии. Но ние пак ще помислим; вървете с мене.

Тя прихвана и двете по-горе от кръста, и като склучи ръце, сложени върху малките им, почти голи гърди, с бързи стъпки ги поведе.

Родис обаче остана озадачена.

— А когато легнем при тебе — подзе тя, — пак ли няма да ни кажеш какво е станало, какво очакваш?

— Ще ви кажа много неща, всичко, каквото ви е угодно, но за това — аз ще замълча.

— Даже и тогава ли, когато бъдем в обятията ти голи и в мрачина?

— Не упорствай, Родей! Всичко ще знаеш утре. Почакай дотогава.

— Много щастлива ли ще станеш, или много могъща?

— Много могъща.

Родис широко разтвори очи и извика:

— Ще спиш заедно с царицата!

— Не — каза Хризис през смях, — но аз ще бъда могъща като нея. Имаш ли нужда от помощта ми? Би ли желала нещо?

— Да, да!

И детето се замисли отново.

— Е добре, какво е то? — попита Хризис.

— То е невъзможно. Защо да го искам?

Миртоклея отговори зарад нея:

— В Ефес, нашата родина, когато две връстни и девствени девойки, като Родис и мене, са влюбени една в друга, законът им позволява да се съчетаят. Те и двете отиват в храма на Атина, за да посветят ней своя двоен пояс на девствеността; след това в светилището на Ифиноя — за да ѝ отдадат сплитка смес от косите си, и най-после под перистила на Дионис, дето дават на по-младата едно остро златно ножче и една бяла линия, за да спира кръвта. Вечерта оная от тях, която е невестата, бива отвеждана в новото жилище, седнала в цветна кола между своя мъж и паранимфата, заобиколена с

факлоносци и флейтистки. И след това те имат вече всички права на бракосъчетани; те могат да осиновяват малки момичета и да ги посвещават в частния си живот. Другите ги почитат. Те имат свое семейство. Ето бляна на Родис. Но тук няма тоя обичай...

— Законът ще бъде изменен — каза Хризис, — да, вие ще се бракосъчетаете, аз ще наредя това.

— О, наистина ли! — извика малката, поруменяла от радост.

— Да, и аз ви не питам коя от вас ще бъде мъжът. Аз зная, че Мирто има всичко, което напомня мъж. Ти си щастлива с такава приятелка, Родис. Каквото и да казват, такива приятелки са рядкост.

Те бяха стигнали до вратата, дето Джала, седнала на прага, тъчеше ленен презръчник. Тя стана, за да минат, и влезе подире им.

Несетно почти, двете флейтистки отмахнаха простите си облека. Те старателно си направиха умивания една на друга в един купел от зелен мрамор, водата от който се оттичаше в басейна. След това се търколиха на леглото.

Хризис ги гледаше, без да ги вижда. Най-малките думи на Деметриос непрестанно се повтаряха в паметта ѝ слог по слог. Тя не усещаше как Джала мълком развиваше и размотаваше дългото ѝ шафраново було, откопчаваеше пояса, разтваряше гривните, отмахваше скъпоценните накити, печатите, пръстените, сребърните змии, златните игли; но приятното гъделичкане на отпадналата ѝ коса я пробуди като от сън.

Тя поиска огледалото си.

Убояла ли беше се тя да не би да не е тъй хубава, за да може да задържи тоя нов свой любовник — защото трябваше да го задържи, — след безумните откупи, които беше му поискала? Или пък искаше, чрез разглеждане на всяка своя красота, да умири някакви безпокойства и да оправдае своята увереност?

Тя приближи огледалото до всички части на тялото си, като ги пипаше една по друга. Тя разгледа белината на кожата си, прецени сладостта ѝ чрез продължителни милувки, топлотата ѝ — чрез самопрегръщания. Тя опита пълнотата на гърдите си, твърдостта на корема си, теснотата на кръста си. Тя премери косите си и провери блясъка им. Тя опита блясъка на очите си, огнеността на своя дъх и бавно проведе една целувка надлъж по голата си ръка — от рамото до лакътните гънки.

Едно необикновено чувство, изтъкано от изненада и гордост, от увереност и нетърпение, я обзе, когато тя допря собствените си устни. Тя се обърна, като че търсеше някого, и като откри с това двете забравени ефесиянки на леглото, тя скочи помежду им, раздели ги, прегърна ги като в любовна беснота и дългата ѝ златна коса застла трите млади глави.

ВТОРА КНИГА

I.

ГРАДИНАТА НА БОГИНЯ АФРОДИТА

Храмът на Афродита — Астарта се издигаше вън от портите на града, посред един просторен парк, пълен с цветя и сенки, в който водите на Нил, прокарани през седем водопровода, поддържаха през всяко време на годината чудесна зеленина.

Тая цветна гора край брега на морето, дълбоките потоци, езерата и сенчестите лъки бяха създадени преди два века от първия Птолемей. Смоковниците, посадени по негова заповед, бяха достигнали вече гигантска височина; напоявани от изобилните води, малките морави бяха се превърнали в лъки, а басейните — в широки езера. От един парк природата беше създала цяла земя.

Градината не беше нито населена долина, нито област, тя беше цяла вселена, затворена в каменни граници, управлявана от една богиня, душа и център на тая вселена. Околовръст градината се издигаше пръстеновидна тераса — осемдесет стадии дълга и тридесет и две стъпки висока. То не беше обикновена стена, а един грамаден град с хиляда и четиристотин жилища. Също толкова блудни жени обитаваха тоя свещен град и представляваха в това единствено по своя род място седемдесет различни народа.

Всички свещени жилища бяха построени по следния еднакъв план: на портата, направена от червена мед (метал, угоден на богинята), имаше един фалос във вид на чукче, който удряше в една изпъкнала подложка, изобразяваща женски орган; а под чукчето и подложката беше издълбано само с началните букви името на куртизанката, и употребимата фраза:

Ω. Ξ. Ε.
ΚΟΧΑΙΣ
Π. Π. Π.

От всяка страна на портата имаше по една стая, без стена откъм градината: в дясната, наречена „изложна стая“, куртизанката сядаше на един висок стол, когато минаваха мъжете, и чакаше посетители. Лявата беше предназначена за ония любовници, които биха искали да прекарат нощта на открито, без обаче да лягат в тревата.

През отворената порта се виждаше един коридор, който отвеждаше в широк двор, постлан с мраморни плочи и с кръгъл басейн по средата. Един перистил засенваше това изложено на слънцето място и държеше хлад пред входа на седемте стаи на жилището. В дъното се издигаше олтар от розов гранит.

Всички жени бяха донесли от своите родни страни по един малък идол на богинята, който, поставен на домашния олтар, те боготворяха на своя език без нявга да се разбират помежду си. Свойта обоготворена сласт те наричаха с най-различни религиозни имена: Лахми, Ащорет, Венера, Ищар, Фрея, Милита, Киприс. Някои я представяха и славеха символично: една кръгла червена плочка, един конусовиден камък, една голяма и бодлива морска мида. Повечето от тях поставяха на една подложка от меко дърво груба статуйка с мършави ръце, тежки гърди, прекалено издадени хълбоци, която сочеше с ръка корема си, извит в делтовидна форма. Те слагаха в нозете ѝ миртова вейка, поръсваха олтара с розови листа и за всяко изпълнено тяхно желание те я прекаждаха със зърно тамян. Тя беше довереница на всичките им мъки, свидетелка на работата им, предполагаема причина на радостите им. И при смъртта на куртизанките, в малкия им кивот поставяха статуйката, като пазителка на техните останки.

Най-красивите от тия девойки бяха от азиатските царства. Всяка година корабите, които принасяха в Александрия данта на подчинените или присъединени области, разтоварваха освен големите денкове и други стоки, и по сто млади девизи, избрани от жреците за служителки на Афродита в свещената градина. Между тях имаше мизийки и еврейки, фригийки и критянки, дъщери на Екбатана и на Вавилон, от бреговете на перловия залив и на свещената река Ганг. Едни от тях бяха с бяла кожа, овално лице и пъргави гърди; други — мургави като пръст, наваляна от дъжда — носеха пръстени, прокарани през ноздрите и на раменете им низпадаше къса и тъмноцветна коса.

Имаше и други из много по-отдалечени краища: дребни лениви създания, които говореха на никому неразбран език и приличаха на малки маймуни. Очите им бяха поудължени към слепите очи. Те своенравно заплитаха черната си и твърда коса. През целия си живот те бяха плахи като изгубени животни. Те знаеха сладните движения, но не даваха да ги целуват по устата. Между едно и друго съчетание с мъж, те обикновено играеха помежду си и опасно се забавляваха, подвиги малките си крачка.

В една самотна лъка, налягали по тревата, живееха вкупом русите и пембени дъщери на северните народи. Между тях имаше сарматки, с тройни плитки на косата, с крепки нозе и ъглести рамене, които увенчаваха главите си с дървесни клонки и се бореха една с друга за развлечение; скитки — чипи, гърдести и власати, които се съчетаваха с мъжете само в стойката на животни; грамадни тевтонки, които ужасяваха египтянките с бледнонежните си като на старци коси и с меката си като на деца кожа; галки, руси като крави, които се смееха без повод; млади келтки със зелени като морето очи, които никога не излизаха голи.

Мургавогърдите иберийки се съчетаваха денем. Косите им бяха тежки и те придирчиво ги заплитаха, а коремите им — нервни и никога небръснати. Изпечената им кожа и коравите им задници се харесваха на александрийските мъже. За танцувачки ги вземаха толкова често, колкото за наложници.

Под широката сянка на палмите живееха дъщерите на Африка: нумидийките, забулени в бяло, картагенките, загърнати в пъстри покривала.

Те бяха хиляда и четиристотин.

Когато някоя жена влезеше в свещената градина, излизаше от нея само в първия ден на старостта си. Тя даваше половината от припечеленото за храма, а останалото ѝ служеше за храна и за купуване на благоухания.

Те не бяха робини и всяка една от тях наистина притежаваше по един дом на Терасата. Но не всички биваха посещавани еднакво от мъжете и най-честитите от тях сполучваха да купят и съседни димове, които обитателките им продаваха, за да не омършавеят от гладуване. Последните пренасяха тогава своята непристойна статуйка в парка, подирваха плосък камък за олтар в някое кътче на градината, което не

напущаха вече. Малоимотните търговци знаеха това и по-често спохождаха ония, които лежах на мъха на открито, близо до светилищата си. Но понякога нямаше и такива посетители и тогава злочестите девойки се привързваха страстно една към друга, влюбваха се и образуваха семейство, в което всичко се разделяше по равно, даже последният фъндък вълна, чрез взаимни ласки се облекчаваше мъчителността на дълговременната непорочност.

Ония, които нямаха приятели, се предлагаха за доброволни робини на своите по-посещавани другарки. Забранено беше на последните да държат повече от дванадесет такива робини. Ала само двадесет и две куртизанки бяха достигнали този максимум; те бяха си избрали по една робиня от всички племена и образували по този начин една пъстра прислуга.

Ако някоя от тях добиеше момче, въвеждаха го в храма да съзерцава съвършената форма на красотата и да служи на нейното божество. Ако ли пък се родеше момиче, то се раждаше за богинята. Още през първия ден на живота му празнуваха символичното негово омъжване със сина на Дионис и иерофантата го обрязваше с малко златно ножче, защото девствеността не беше угодна на Афродита. По-късно то биваше въвеждано в Дидаскалиона, голям паметник — училище, разположен зад храма; там младите момчета изучаваха в седем класа теорията и метода на всички еротични изкуства: поглеждането, прегръщането, движението на тялото, сложността на милуването, тайните начини на ухапването, движението на езика, целуването. Ученичката свободно избираше деня на първия си изпит, защото свободното пожелаване е една от заповедите на богинята, на която не трябва да се противоречи; същия ден ѝ даваха жилище на Терасата и някои от тия още невръстни девойки бяха едни от най-издръжливите и най-често посещаваните.

Вътрешността на Дидаскалиона, залите на седемте класа, малкият театър и перистилът на двора бяха украсени с деветдесет и две фрески, в които беше изложено учението за любовта. Там беше представен целият човешки живот: Клеокарес Александрийски, законен син и ученик на Апелес, беше привършил тия фрески едва на умиране. Напоследък царица Берениса, която силно се интересуваше от знаменитото училище и прашаше в него малките си сестри, беше поръчала на Деметриос редица мраморни групи, за да се попълни

декорацията; ала само една от тях беше поставена на мястото си — в детския клас.

В края на всяка година, в присъствието на всички куртизанки се състоеше конкурс, който пораждаше между тоя рояк жени необикновено съревнование; защото дванадесетте присъдени награди даваха право на най-голямото величие, което можеха да бленуват те: влизане в Котитейна.

Този паметник беше обгърнат с такава тайнственост, че днес не може да се опише подробно. Ние знаем само, че той е бил между храма и оградата му и че е имал форма на триъгълник, в основата на който е бил храмът на богиня Котито; в името на тая богиня са ставали ужасни, незнайни нам безчинства. Другите две стени на храма се състояха от осемнадесет жилища. В тях живеяха тридесет и шест куртизанки, посещавани толкова ревностно от богатите александрийски мъже, че никога не се отдаваха за по-малко от две мини: те бяха александрийски Бапти. По един път на месеца, при пълнолуние, те се събираха в заключената ограда на храма, полудели от афродизиени напитки и препасани с канонически фалоси. Най-отдавнашната от тридесет и шестте трябваше да глътне смъртоносна доза от ужасната разстрастителна нацедка. Увереността в незабавната смърт ѝ позволяваше да изпитва и без страх да се отдава на най-опасните сладострастия, от които живите се отказват ужасени. Разпененото ѝ тяло ставаше център и образец на шеметна оргия; посред дългите виения, виковете, сълзите и буйните танци, другите голи жени я прегръщаха, мокреха с нейната пот косите си, търкаха се о пламналата ѝ кожа и почерпваха нова буйност от непрекъснатите гърчения на това бясно предсмъртие. Три години живеяха тъй тия жени и такава беше в края на третата година опиянението на техния край.

В чест на другите имена на многоликата Афродита, жените бяха издигнали други, по-малко почитани светилища. Имаше даже олтар, посветен на Урания, на която по-сентименталните куртизанки принасяха своите благочестиви дарове; друг един олтар беше посветен на Апострофия, която праща забрава на нещастните в любовта. Друг — на Хризия, която пращаше богати посетители на куртизанките; друг — на Генитилис, закрилница на забременелите; друг — на Колиада, която беше благосклонна към грубите страсти, защото всичко, което имаше връзка с любовта, беше благочестие за богинята. Но всички тия

по-малки божества бяха доброжелателки, помагаха само в областта на дребните пожелания. Честваха ги от време на време, тяхната благосклонност беше бързопреходна и отношенията на куртизанките към тях — другарски. Тия куртизанки, на които биваха послушани молебствията, окичваха олтарите им с цветя; а ония, които бяха недоволни, ги омърсяваха с изпражненията си. Тия олтари не бяха нито свещени, нито пазени от жреците и затова оскверняването им не се считаше за грях.

Съвсем друга беше дисциплината в храма.

Храмът, Великият храм на Великата Богиня, най-свещеното място в целия Египет, неразрушимият Астардейон, беше една грамадна сграда, триста тридесет и шест стъпки дълга, издигната на седемнадесет стъпала на върха на градината. Пред златните му двери стояха на стража дванадесет хиеродули — хермафродити, символ на двата предмета на любовта и на дванадесетте часове на нощта.

Входът не беше обърнат на изток, а към Пафос, т.е. към североизточна посока. Никога слънчевите лъчи не проникваха направо в светилището на великата нощна Безсмъртница. Осемдесет и шест колони крепяха архитрава. До половината те бяха обагрени с пурпурен цвят; горните им части излизаха из червеното си облекло с неизказана белота като снагите на прави жени...

Между епистила и корониса дългият поясовиден зоофор развиваше своята животинска, еротична баснословна орнаментация. Изобразени бяха центавреси, яхнати от жребци, кози — от мършави сатири, девици, съвкупени с чудовищни бикове; наяди, притиснати от елени, вакханки, прегърнати от тигри и лъвици, обхванати от грифони. Множеството тия същества се изреждаха пред погледа, обзети от непобедимата божествена страст. Мъжкото се протягаше, женското се подлагаше и при сливането на творческите извори избликваше първият трепет на живота. Тук-там неясно изобразени двойки бяха струпани около някоя безсмъртна сцена: Европа носи красивото олимпийско животно, приведена под тежестта му; Леда води силния лебед, стиснат между младите ѝ бедра. По-нататък ненаситните сирени изтощават в сладните си прегръдки издъхващия Глокос: богът Пан обладаваше прав една разчорлена хамадриада, а накрая на фриза ваятелят беше се изобразил сам пред богиня Афродита; той ваеше от мек възък, взел нея за образец, гънките на един съвършен ктеис, като че ли целият му

идеал за красотата, за радостта, за добродетелта беше се укривал дълго време в това скъпоценно и крехко цвете.

II. МЕЛИТА

— Пречисти се, странниче.

— Чист ще вляза — каза Дементиос.

Младата пазачка при входа натопа във вода края на косата си и с него намокри най-напред ресниците, а после устните и пръстите му, за да бъде осветен погледът му, както целувката на устата му и милувката на ръцете му.

И той навлезе в гората на Афродита.

През зачернелите клонки на дървесата се виждаше на запад едно пурпурно слънце, което не слепеше вече очите. Беше вечерта на същия ден, през който срещата му с Хризис разбърка неговия живот.

Душата на жената е толкова проста, че мъжете не могат да повярват в това. Там, дето има само една права линия, те дирят заплетеността на цяла мрежа: намират празнота и се изгубват. Тъй също и душата на Хризис, ясна като душата на малко дете, се показва на Дементиос по-загадъчна и от някоя метафизична проблема. След като се раздели с тая жена на вълнолома, той се завърна у дома си като замаян, неспособен да отговори на всички ония въпроси, които го обграждаха. Какво щеше да прави тя с тия три дара? Невъзможно беше да носи или продаде откраднатото чутовно огледало, гребена на една убита жена, бисерната огърлица на богинята. Ако би ги пазила у дома си, тя всеки ден би била изложена на гибелната опасност да ги намерят. Но защо ѝ бяха те? Да ги унищожи ли? Той твърде добре знаеше, че жените не обичат тайните и щастието ги радва само тогава, когато за него научат другите. После, по каква догадливост, по какво дълбоко ясновидство тя беше го сметнала за способен да направи заради нея три толкова необикновени постъпки?

Разбира се, ако той ги извършеше, Хризис, напуснала своя дом, би му се подчинила, би станала наложница, жена или робиня — според както той би пожелал. Той можеше даже просто да я премахне. Предивременните революции бяха приучили гражданите да гледат спокойно най-жестоките умъртвявания, та никой не би обърнал

внимание на някаква изчезнала куртизанка. Хризис трябваше да знае това и все пак беше посмяла...

Колкото повече мислеше за нея, толкова повече я хвалеше в себе си за умелостта, с която тя води разговора по предложенията. Колко много жени, не по-долни от нея по красота, бяха му се предлагали неумело! А какво искаше тая жена от него? Нито любов, нито злато, нито скъпоценности — само три безподобни престъпления. Тя живо го интересуваше. Той беше ѝ предложил всички египетски съкровища: и сега чувстваше, че ако тя би приела, не би получила ни два обола, а и самият той би ѝ се наситил, преди още да я обладае. Три престъпления бяха наистина заплата, която не би могла да се злоупотреби, тя беше достойна да получи тая заплата, защото не приличаше на другите, и той си обеща да продължи приключението.

За да не му остане време пак да се разколебае, той още същия ден отиде у Бакхис, намери дома ѝ празен, взе огледалото и избяга в свещената градина.

Трябваше ли веднага след това да отиде при втората жертва на Хризис? Деметриос не счете за удобно да постъпи така. Жената на жреца, Туни, чийто беше чутовният гребен от слонова кост, беше тъй прелестна и тъй слаба, че той се убоя да не би да се трогне, като се яви пред нея без предварителна предпазливост. Той се повърна назад и тръгна по Великата Тераса.

Куртизанките бяха в „изложните“ си стаи, като цветя за продан. Стойките и облеклата им се различаваха толкова много, колкото и възрастите, лицата и произходите им. Най-красивите, според традицията, свързана с името на Фрина, открили само овала на лицето си, бяха загърнати от глава до пети с покривала от фин ленен плат. Други бяха възприели модата да се носят тънки роби, през които тайнствено да прозира красотата на тялото, тъй както през бистра вода се вижда подобният на сенчести петна мъх по дъното на потока. Ония, на които едничката прелест беше младостта, бяха голи до кръста и издаваха напред торсове си, за да се види изпечеността на гърдите им. Но най-зрелите по възраст, знаейки, че чертите на женското лице застаряват по-скоро, отколкото кожата на тялото, бяха съвсем голи, хванали с ръце гърдите си, и раздвоили натежнелите си бедра, сякаш искаха да покажат, че те все още са жени.

Деметриос бавно минаваше край тях, без да се отдава на възхищения.

Никога не беше му се случвало да види голо женско тяло, без да изпита вълнение. За него бяха чужди сега и отвращението пред усопшите младост и безчувствеността пред съвсем малките момичета. Всяка жена през тая вечер би могла да го очарова. Стига да би мълчала и да не би показала по-голяма горещина от оная, която учтивостта изисква, той би я счел за хубава. Нещо повече, той предпочиташе тялото да бъде грубо, защото, колкото повече мисълта му се спираше на завършените форми, толкова повече желанието му се отдалечаваше от тях. Вълнението, което предизвикваше у него живата красота, беше основано изключително на мозъчна чувственост и това унищожаваше чисто половото възбуждение у него. Той чувстваше силна мъка, като си припомняше, че е стоял цял час безсилен като старец пред най-дивната от всички жени, които е държал в ръцете си. И след тая паметна нощ той се научи да избира недотам чистоплътни любовници.

— Приятелю — извика един глас, — не ме ли вече познаваш?

Той се обърна, направи знак, че не желае, и продължи пътя си, защото той никога не разсъбличаше два пъти една и съща жена. Това беше единственото правило, което той следвайте при посещенията си в Свещената градина. Необладаваната още жена има нещо девствено у себе си, а каква приятност, каква изненада може да се очаква при една втора любовна среща? То е вече почти брак. Деметриос никога не се излагаше на разочарованията на втората нощ. Царица Берениса стигаше за удовлетворяване на редките му брачни склонности и той всяка вечер се погрижваше да намери нова съучастница на неизбежното прелюбодеяние.

— Клонарион!

— Гнатения!

— Планго!

— Минаис!

— Кловбея!

— Иоса!

Те изричаха високо имената си при минаването му: някои прибавяха към това и уверение, че са буйни натури, или пък предлагаха неестествени начини на съчетание. Деметриос продължаваше да върви. Той мислеше по свой навик да си избере

напосоки някоя, но едно малко момиче, облечено цяло в синьо, склони глава над рамото си и рече тихо, без да стане:

— Той няма средства.

Непредвидеността на тия думи го накара да се усмихне. Той се спря.

— Отвори вратата — каза той. — Избирам те.

Малкото момиче радостно скочи на крака и удари два пъти на вратата с фалусовидното чукче. Една стара робиня отвори.

— Горго — каза малката — дойде ми гост; по-скоро донеси критско вино, сладки и направи леглото.

Тя се извърна към Дементиос:

— Искаш ли сатирион?

— Не — каза със смях младият човек. — Нима ти имаш?

— Разбира се, трябва — отговори детето. — Не можеш да си представиш колко често ми искат. Върви от тука; пази се, защото едно от стъпалата е изтъркано. Влез в стаята ми, аз сега ще се завърна.

Стаята беше съвършено просто наредена, като стая на неопитна още куртизанка. Едно голямо легло, друго едно за отпочиване, няколко килима и няколко стола — това беше бедната ѝ мебелировка. През един широк отвор на стената се виждаше градината, морето, двойният александрийски лиман. Дементиос остана прав, загледан към града в далечината.

Слънчеви заници зад пристанищата! Несравними величия на морските градове, спокойни небеса, пурпурни води, в коя зашумяла от скръб или радост душа не ще разлее вие тишина! Кой стъпки не са спирали, коя сласт не е секвала, кой глас не е угасвал пред вашата красота?...

Дементиос гледаше: из слънцето, наполовина потънало в морето, изтичаше сякаш някаква поройна пламенна вълна и се разливаше направо чак до неравния бряг на свещената Афродитина гора. Величавата гама на пурпурния цвят обгръщаше Средиземноморието от единия до другия край на небосклона, разделена на ивици, предени една в друга в които имаше всички оттенъци между златочервения и студения морав цвят. Заградена между този подвижен блясък и торфеното огледано на езерото Мареотис, бялата маса на града тънеше

в зензолинови отблясъци. Двадесетте му хиляди плоски сгради приличаха на двадесет хиляди цветни петна, които постоянно се изменяха поради постепенното отслабване на лъчезарността на заника. Запад угасна бързо и буйно като пожар; след това слънцето почти внезапно потъна в морето и заедно с първия прилив на нощта над цялата земя се понесе трепет на марен, едностаен и прозрачен ветреца.

— Ето фурми, сладки, питка мед, вино, жена. Фурмите трябва да се ядат през деня, а жената през нощта, когато се не вижда!

Така говореше малката, засмяна, влизайки в стаята. Тя покани младия човек да седне, яхна се като на кон на коленете му и извила ръце назад, намести в косата си една роза, която щеше да падне.

Деметриос неволно извика от удивление: тя беше съвсем гола; лишена от бухналата си роба, тя изглеждаше тъй млада, тъй детски неразвита в гърдите, тъй тясна в хълбоците, тъй явно невръстна, че той почувства съжаление, като конник, който се яхва с всичката си тежест на някоя твърде изнежена жребица.

— Но ти не си жена! — извика той.

— Не съм жена ли? Тогава в името на двете богини кажи какво съм! Носач, хамелеон или стар философ?

— На колко си години?

— На десет и половина. На единадесет, може да се каже, на единадесет. Родена съм в градината. Майка ми е милезианка. Тя е Питиас, или Козата, както я наричат. Да пратя ли да повикат нея, ако аз ти се виждам много малка? Мама има мека кожа и е хубава.

— Ти учила ли си в Дидаскалиона?

— И сега съм там; в шести клас. Догодина ще свърша; не е малко време дотогава.

— Мъчно ли е там за тебе?

— Ах, ако знаеше ти колко ни мъчат учителките! Карат ни по двадесет пъти да повтаряме един и същи урок. Пък то е нещо безполезно, защото мъжете никога не искат това. А после, морят се за празни работи; аз не обичам това. Ето, вземи една фурма; не оная, тя не е зряла. Аз ще те науча да ги ядеш по нов начин гледай.

— Зная го. Той е бавен и не е най-добрият. Виждам, че си добра ученичка.

— О, всичко, каквото зная, сама съм го научила. На учителките им се иска да си мислят, че са по-силни от нас. Възможно е да са по-

сръчни, но те нищо ново не са изнамерили.

— Много ли любовници имаш?

— Всичките твърде стари. Това е неизбежно. Младите мъже са такива глупци! Те обичат само жените, които са вече към четиридесетте. Понякога от тук минават младежи, красиви като самия Ерос, и само да би видял с какви жени ходят — с хипопотами! Да побледнееш от срам. Надявам се, че не ще достигна годините на тия жени. Мене би ме било срам да се събличам. Затова съм доволна, както виждаш, тъй доволна че съм още съвсем млада. Гърдите винаги бързо порастват. Струва ми се, че още първия месец, когато почне да тече кръвта ми, ще се почувствам близо до гроба. Чакай да те целуна. Аз много те обичам.

Разговорът стана по-малко непринуден, те повече мълчаха и Деметриос скоро разбра, че неговите опасения и съжаления си нямат мястото пред едно тъй добре изучено момиче. Тя, вижда се, схващаше, че не е особено тлъста храна за млад мъж, и затова възбуждаше любовника си чрез удивителната усърдност, която влагаше в беглите си докосвания до него; той не можеше нито да предвиди, нито да отговаря, нито да управлява нейните движения, които ни за миг не го оставяха да изпита спокойствието на любовната прегръдка. Пъргавото младо тяло се огъваше около него, приближаваше се и се отдалечаваше, плъзгаше се, въртеше се, бореше се. Най-после те се скопчиха. Но тоя половин час беше само твърде дълга игра.

Тя първа скочи от леглото, топна пръста си в една чаша мед и си намаза устните; след това, с големи усилия да се не засмее, тя се наведе над Деметриос и почна да търка устните си о неговите; овалните им къдри играеха по приближените им бузи. Младият човек се усмихна и се подпря на лакътя си.

— Как се казваш? — попита той.

— Мелита. Не видя ли името ми на вратата?

— Не съм гледал.

— Виж го тогава в стаята ми. Писали са го по стените. Наскоро ще бъда принудена да накарам да ги премажат.

Деметриос дигна глава; четирите стени на стаята бяха покрити с надписи.

— Я гледай, това е твърде любопитно — каза той. — Може ли да се чете?

— О, стига да искаш, аз нямам тайни.

Той зачете. Името на Мелита много често се повтаряше, написано или заедно с имената на мъже, или под груби рисуници. Своенравно се преплитаха нежни, гнусни и комични изречения. Любовниците мъже или се хвалеха със силата си, или описваха прелестите на малката куртизанка, или пък се подиграваха с добрите си приятели. Всички писмена бяха интересни само като свидетелство за низостта на ония, които бяха ги писали. Но когато спря очи на края на дясната стена, Деметриос трепна като ужилен.

— Какво е това? Какво е това? Кажете ми!

— Какво? Кое? Къде? — каза детето. — Какво ти е?

— Тук. Това име. Кой е писал това?

И пръста му се спря върху следния двоен ред:

МЕΛΙΤΤΑ. Λ. ΧΡΥΣΔΑ
ΧΡΥΣΙΣ. Λ. ΜΕΛΙΤΤΑΝ

— А — отвърна тя, — това ли? Мойто име е. Аз съм го писала.

— Но коя е тая Хризис?

— Най-голямата ми приятелка.

— Съмнявам се в това. Но не това те питам аз. Коя Хризис? Има много.

— Мойта Хризис, най-хубавата. Хризис от Галилея.

— Знаеш ли я? Знаеш ли я? Говори ми, моля ти се. От къде е тя? Къде живее? Кой ѝ е любовник? Всичко ми кажи!

Той седна на леглото за отпочиване и сложи малката на коленете си.

— Влюбен ли си вече? — каза тя.

— Тебе какво ти е? Кажете ми какво знаеш за нея. Аз всичко искам да науча.

— О, аз нищо не зная. Зная много малко. Тя два пъти идва при мене и аз не я питах за нейното семейство. Аз се чувствах много щастлива, че е моя, и не губех времето си в разговори.

— Каква е тя наглед?

— Хубава е наглед, какво друго да ти кажа. Трябва ли да ти изреждам всички части на тялото ѝ и за всяка да казвам, че е много

хубава? После, тя е жена, истинска жена... Когато помисля за нея, веднага възжавам някого...

Тя прегърна Деметриос през шията.

— Но нищо ли не знаеш — подзе той, — нищо друго ли не знаеш за нея?

— Зная... зная, че тя е от Галилея, че е близо на двадесет години, че живее в еврейския квартал, на източния край на града, близо до градината. Това е всичко.

— А за живота ѝ, за нейните наклонности нищо ли не можеш ми каза? Тя, значи, се люби и с жени, щом дохожда при тебе. Но съвършена ли лесбиянка е тя?

— То се знае, че не е. През първата нощ, която прекара тук, тя беше довела със себе си един мъж и аз ти се кълна, че не се преструваше, когато лежеше с него. Аз познавам по очите искрената жена... Това не ѝ побърка обаче да дойде веднъж сама при мене. Тя ми обеща и трета нощ.

— Не познаваш ли някоя нейна приятелка в градината?

— Да, една жена от нейната земя, Химаирис, една бедна куртизанка.

— Де живее тя? Аз трябва да се срещна с нея.

— Тя живее в градината от една година насам. Тя продаде жилището си. Но аз зная де е скривалището ѝ. Аз мога да те заведа. Привържи ми сандалите, ако обичаш.

Деметриос привърза набързо кожените ремъци около свежите пицали на Мелита, после ѝ подаде късата роба, която тя метна на ръка, и излязоха бързо навън.

* * *

Те дълго вървяха. Паркът беше грамаден. Нарядко легнала под някое дърво, някоя куртизанка произнасяше името си, разкриваше робата си и после лягаше отново по очи. Мелита срещаше свои познати. Те я целуваха вървешком. Минавайки край един полуизтърган олтар, тя откъсна три големи цветя измежду тревите и ги сложи на камъка.

Нощта не беше още притъмняла. В усилената светлина на летните дни има нещо, което се продължава и през здрачаването след заника на слънцето. Слабите и меки звезди, малко по-светли от самия фон на небето, тихо премигваха и сенките на клонките неясно се очертаваха.

— Гледай — каза Мелита. — Мама. Ето я мама.

Една жена, с роба от тройно муселинен плат, изпъстрена със сини ивици, спокойно се приближаваше към тях. Щом съзря детето, тя се впусна към него, дигна го на ръце и силно го целуна по бузите.

— Малко мое момиче, малка моя любов, де отиваш?

— Завеждам едного при Химаирис. Той иска да я види. А ти? Разхождаш ли се?

— Корина роди. Бях при нея, обядвах до леглото ѝ.

— А какво е детето? Момиче ли?

— Две близначета, скъпа моя, пембени, като восъчни кукли. Ти можеш да идеш нощес при нея, тя ще ти ги покаже.

— О, колко е хубаво това! Две куртизанки. Как ги казват?

— Паникис, и двете, защото са родени в навечерието на афродизиите. Това е божа поличба. Те ще бъдат красиви.

Тя сложи детето наземи и като се обърна към Деметриос, попита:

— Как ти се вижда дъщеря ми? Имам ли право да се гордея с нея?

— И двете можете да бъдете доволни една от друга — спокойно отвърна той.

— Целуни мама — каза малката.

Той мълком сложи целувка между двете гърди на майката. Тя му я върна по устните и се разделиха.

Деметриос и малката повървяха още малко под дървесата; майката се отдалечаваше и извърщаше глава към тях. Най-после те стигнаха и Мелита каза:

— Тука е.

Химаирис беше седнала на подвития си десен крак на една малка морава, между две дървеса и един шубрак. Тя бе постлала под себе си някаква червена дрипа, която беше единствената ѝ дреха за през деня, и постилка, върху която лежеше гола, когато минаваха мъжете.

Деметриос се вглеждаше в нея и любопитството му все повече и повече растеше. Тя имаше трескавия изглед на ония измършавели чернооки жени, кървавочервеното тяло на които сякаш обгаря някаква неудържима и непрестанна буйност. Дебелите ѝ устни, изразителният ѝ поглед, синкавите ѝ клепки, всичко това издаваше и чувствена алчност, и крайна изтощеност. Кривината на хлътналия ѝ корем и на двете ѝ нервни бедра се вгъваше така, като че беше готова за скопчване. И понеже тя беше изпродала всичко, даже гребените си, иглите и щипките за коса, косата ѝ така беше се разбъркала, че беше невъзможно да се счеше наново; а черната мъхнатост по тялото ѝ придаваше на голотата ѝ нещо диво, любострастно и власато.

Близко до нея един едър дърт козел, изпънал нозе беше завързан със златна верига за едно дърво. Тая верига нявга беше блестяла на четири реда върху гърдите на Химаирис.

— Химаирис — каза Мелита, — стани. Един мъж иска да приказва с тебе.

Еврейката погледна, без да се помръдне.

Деметриос се приближи.

— Познаваш ли Хризис? — каза той.

— Да.

— Често ли я виждаш?

— Да.

— Можеш ли ми каза нещо за нея?

— Не.

— Как не! Как, не можеш ли?

— Не.

Мелита стоеше като замаяна.

— Кажи му — каза тя. — Имай доверие в него. Той я люби. Той ѝ желае доброто.

— Аз виждам ясно, че я люби — отвърна Химаирис. — Щом той я люби, желае ѝ злото. Ако я люби, няма да му кажа нищо.

Деметриос затрепера от гняв, но премълча.

— Дай ми ръката си — каза му еврейката. — Ще видя дали съм се излъгала.

Тя хвана лявата ръка на младия човек и я обърна към лунната светлина. Мелита се наведе да гледа, макар че не знаеше тайния смисъл на резките; но тяхното съдбовно разположение я привличаше.

— Какво виждаш? — каза Деметриос.

— Аз виждам... да кажа ли какво виждам? Ще ми благодариш ли? Ще ми повярваш ли? Аз виждам най-напред всесветовното щастие, но то е в миналото. Аз виждам любовта, но тя се губи в кръв...

— Моята кръв ли?

— Кръвта на една жена. След това кръвта на друга една жена. Най-после своята, но по-късно.

Деметриос сви рамене. Когато се извърна, той видя Мелита да бяга с всичка сила по алеята.

— Уплаши се — каза Химаирис, — обаче кръвта не е нито нейната, нито моята. Остави живота да си тече, защото нищо не може да се спре. Преди още да се родиш, съдбата ти е била определена. Върви си, аз няма да ти кажа нищо.

И тя отпусна ръката му.

III. БЕЗПОКОЙСТВА И КОЛЕБАНИЯ

„Кръвта на една жена. След това кръвта на друга една жена. Най-после твоята; но малко по-късно.“

Деметриос си повтаряше тия думи вървешком и вярата в тая истинност неотразимо го притискаше. Той никога не беше вярвал на прорицанията, основани на тайните знаци по телата на жертвите или на движението на планетите. Връзката между тия неща и съдбата на човека му се струваше проблематична. Но заплетените линии на дланта са един вид изключително личен хороскоп и той не без неспокойство се вглеждаше в тях. А пророчеството на ръкогадателката се основаваше на тия линии.

На свой ред той разгледа дланта на лявата си ръка, дето беше съсредоточен целият му живот само в няколко тъмни и незаличими знака.

Най-напред той видя на връх дланта един правилен сърп, двата края на който бяха обърнати към основата на пръстите. Под него се вдълбаваше в ръката една възлеста и пембена линия, на която на две места имаше по една много червена точка. Друга една линия вървеше отначало успоредно е втората, а след това внезапно извиваше към китката. Най-после четвърта една линия, къса и ясно обхващаща основата на палеца, която беше покрита цяла с разпръснати чертици — той видя всичко това, но понеже не знаеше да чете скритите знакове, потърка очите си с ръка и промени предмета на мисълта си.

Хризис, Хризис, Хризис. Това име трескаво биеше в ума му. Да я задоволи, да я завладее, да я заключи в прегръдките си, да избяга с нея в друга страна, в Сирия, в Гърция, в Рим — не важи къде, стига да бъде с нея, — там, дето той не би имал наложници, а тя любовници — ето какво трябваше да се направи, и то веднага, веднага!

Един от поисканите от нея дарове беше вече взет. Оставаха другите два: гребенът и огърлицата. „По-преди гребенът“, помисли той.

И ускори своя ход.

Всяка вечер, след заник слънце, жената на великия жрец сядаше на едно мраморно седалище, поставено накрай гората, отдето се виждаше цялото море. Деметриос знаеше това, защото тая жена, както толкова други, нявга беше влюбена в него и беше му казала, че когато я възжелае, ще я намери там, готова да му се отдаде.

Прочее, той се отправи натам.

Тя беше наистина на седалището. Но тя не тръгна насреща му; тя седеше със затворени очи, изпънала тяло върху облегалото, отпуснала двете си ръце.

Беше египтянка. Казваше се Туни, Тя носеше само една тънка яснопурпурна туника без нашивки; само там, дето бяха връхчетата на гърдите ѝ, имаше две черни звезди. Нежната тъкан се сгъваше от деликатните клъбца на коленете ѝ; на облите ѝ крачка имаше малки обувки от синя кожа. Кожата ѝ беше тъмноръждива, устните ѝ дебели, раменете ѝ нежно очертани, а кръшната ѝ талия сякаш се сгивваше под тежестта на пълната ѝ шия. Тя спеше с отворени уста и тихо сънуваше.

Деметриос се наведе над нея безшумно. Той бегло почувства странния дъх на косата ѝ, след това, като измъкна една от двете златни игли, забодени над ушите ѝ, я заби под лявата ѝ гръд.

А тая жена би му дала и гребена си, даже и косата си от любов.

И ако той не ѝ ги поиска, то беше от пресметливост: Хризис много явно беше казала, че иска престъпление, а не някакво старинно украшение, забодено в косата на една млада жена. И затова той се счете за задължен да се примири с проливането на кръв.

Той би могъл да счете, че клетвите, дадени на жена в любовен порив, може и да се забравят, докато влюбените са далеч едни от друг, без любовникът да изгуби много от своята морална цена, и че ако нявга това неволно забравяне може да бъде оправдано, то е именно тогава, когато на другата страна на везните се намира животът на една съвсем невинна жена. Но Деметриос не се спря на това съждение. Приключението, чийто герой беше той, му се видя наистина интересно, за да може да се не спира много на смелите постъпки. Той се боеше да не би после да съжалява, че е изличил от интригата една

сцена, къса, но необходима за красотата на цялото. Често пъти един припадък на добродетелност е достатъчен, за да се сведе една трагедия до баналностите на обикновеното съществуване. Смъртта на Касандра, помисли той, не е тъй необходима за развитието на действието в „Агамемнон“, но ако я нямаше нея, цялата „Орестия“ би била похабена.

И за това, като отрязва косата на Туни, той измъкна и пхна под дрехите си историческия гребен от слонова кост и се зае да свърши третата работа, поръчана от Хризис — да вземе огърлицата на Афродита.

Не трябваше и да се помисля за влизане в храма през главната врата. Дванадесетте хермафродити, които пазеха входа, щяха безсъмнено да пуснат Деметриос, въпреки запрещението да се не пуца в храма никое светско лице в отсъствието на жреците. Но той нямаше нужда да се излага тъй наивно и да дава доказателство за своята виновност с това, когато имаше един скрит ход до светилището.

Деметриос навлезе в един пустинен горски гъсталак, дето бяха гробниците на великите жреци на богинята. Той мина край първите шест гробници, завъртя вратата на седмата и я затвори след себе си.

С голяма мъчнотия — защото камъкът беше много тежък — той дигна надгробната плоча, под нея слизаше в земята една мраморна стълба; той се спусна по тая стълба стъпка по стъпка.

Той знаеше, че трябва да измине шестдесет стъпки по права линия, а след това — да върви пипнешком край стената, за да се не удари в подземната стълба на храма.

Свежестта на дълбокото подземие го успокои лека-полека.

След няколко минути Деметриос стигна до края.

Той се изкачи, той отвори.

IV. ЛУННИЯТ БЛЯСЪК

Нощта навън беше ясна, а в божествената ограда — тъмна. Когато Деметриос предпазливо притвори силно скърцащата врата, той почувства, че трепери цел, обграден сякаш от студенината на камъните. Той не смееше да дигне очи. Черната тишина го плашеше. Тъмнотата беше пълна с незначителност. Той сложи ръка на челото си, подобно на човек, който не иска да се пробуди, за да не види, че още е жив. Най-после той погледна.

Богинята се възправяше в широка лунна светлина на подставка от розов камък, отрупана със скъпоценни подаръци. Тя беше съвършено гола, леко обаяна с протича на женското тяло; в едната ръка тя държеше огледалото си, а с другата допираше една седмореда бисерна огърлица. Един бисер, по-едър от другите, сребрист и продълговат, лъщеше между двете ѝ гърди, като нощен лунен сърп между два овални облака. И то бяха истинските свещени бисери, образувани от водни капки, отронили се в раковината на Анадиомена.

Деметриос се изгуби в неописуем възторг. Той наистина помисли, че самата Афродита е пред него. Той не позна сега своето произведение. Толкова беше дълбока пропастта между оня, който беше той по преди, и той, който беше сега. Той протегна ръка напред и прошепна тайнствени молебни думи, които се отправяха към богинята през време на фригийските тържества.

Свръхестественото, блестящото, неосезаемото, голото и чисто видение плуваше над розовата подставка и нежно и меко трептеше. Той впиваше ръка в богинята и все пак се боеше да не би милувката на неговия поглед да разсее тая слаба халюцинация. Той тихо приближи, досегна с пръст розовия палец на единия ѝ крак, като че искаше да се увери дали наистина статуята съществува, и без да може да се възпре — тъй силно го привличаше към себе си, — той се качи прав до нея, сложи ръце на белите ѝ рамене и се взря в нейните очи.

Той трепереше, той изнемогваше, той почна да се смее от радост. Ръцете му блуждаеха по нейните ръце, притискаха студената ѝ и

твърда снага, спущаха се надолу по нозете ѝ, милваха корема ѝ. Той се протягаше с всички сили към това безсмъртие. Той се огледа в огледалото, повдигна перловата огърлица, свали я, положи я на лунната светлина и боязливо я окачи пак. Той целуна прегънатата ръка, овалната шия, вълнистата гръд, полуотворените мраморни уста. После той се отмести до края на каменната подставка и държейки се за божествените ръце, нежно изгледа приведената божествена глава.

Косата ѝ беше сплетена по източен маниер и леко забулваше челото. Полуотворените очи усмихнато се удължаваха. Устните и бяха разделени една от друга, като че примрели от целувка.

Той мълком нареди бисерите на седмoredатa огърлица връз блестящата ѝ гръд и след това слезе на земята, за да изгледа идола отдалече.

Тогава му се стори, че се пробужда. Той си спомни какво беше дошъл да прави, какво беше решил да извърши — нещо чудовищно, и усети, че се зачервява до ушите.

Хризис мина през паметта му като някакво грубо видение. Той изреди мислено всички ония качества на куртизанката, които можеха да направят красотата ѝ съмнителна: пълните устни, бухналата коса, размекчения ход. Той беше забравил какви бяха ръцете ѝ, но нарочно си ги представи плоски и широки, за да увеличи с това срамната грозота на образа, който той искаше да прогони. В това положение той приличаше на мъж, сварен призори от единствената си любовница в леглото на блудна девойка, който не може да си обясни как е могъл да се съблазни вечерта. Той не намираше ни едно извинение, ни една сериозна причина за увлечението си. Очевидно беше за него, че през целия ден той е бил обзет от някаква преходна лудост, от физическо разстройство, от някаква болест. Той се чувстваше изцерен, но все още зашеметен от силния удар.

За да дойде напълно на себе си, той се облегна на стената на храма и дълго стоя прав пред статуята. Лунната светлина продължаваше да се лее през четвъртития отвор на покрива, Афродита сияеше и понеже очите ѝ бяха в сянка, той търсеше нейния поглед.

... Така прекара той цялата нощ. Най подир денят настъпи и лека-полека по статуята заиграха розовата синеватост на зората и

златният блясък на слънцето.

Деметриос вече не мислеше. Гребенът от слонова кост и сребърното огледало, които носеше в своята туника, бяха изчезнали из паметта му. Той тихом потъваше в своето ясно съзерцание.

Навън в градината цяла буря от птичи гласове шумеше, свиреше, пееше. Долитаха гласове на жени, които говореха и се смееха вън край стените. Вълнението на утрото избликваше из пробудената земя. Деметриос беше изпълнен само с радостни и щастливи чувства.

Слънцето беше се дигнало високо и сянката на покрива върху пода беше се изместила, когато той чу неравен шум от стъпки по вътрешните стъпала.

Деметриос понечи да избяга.

Свещената подставка на статуята се отваряше откъм задната си страна по особен начин, който само жреците и ваятелите знаеха. Там се скриваше иерофантата, за да диктува на някоя млада ясногласа девойка чудесните думи, които излизаха из статуята през третия ден на празника. От там можеше да се излезе в градината. Деметриос влезе в скривалището и се спря пред обкованата с бронз врата, която просичаше дебелия камък.

Двете златни двери на светилището широко се затвориха. След това шествието влезе.

V. ПОКАНАТА

Към полунощ Хризис биде пробудена от трикратно похлопване на вратата. През целия ден тя беше спала между двете ефесианки и ако леглото не беше тъй разхвърляно, човек би ги взел за три сестри, легнали една до друга. Родис беше се притиснала о галилеянката и потното бедро на последната тежеше върху ѝ. Миртоклея спеше ничком, с разголен гръб, сложила очи на ръцете си.

Хризис се измъкна предпазливо, направи три стъпки по леглото, слезе и откряна вратата.

Шум от гласове долиташе откъм входа.

— Кой е, Джала? Кой е? — попита тя.

— Наукратес иска да ти каже нещо. Аз му казах, че не си свободна.

— Каква глупост, нека влезе. Аз съм свободна. Влез, Наукратес. Аз съм в стаята си.

Тя се върна на леглото.

Наукратес постоя малко на прага, като че се боеше да не би да се покаже нескромен. Двете музикантки отвориха пълните си още със сън очи, но не можеха да се събудят съвсем.

— Седни — каза Хризис. — Няма да кокетираме един към други. Аз зная, че не идеш за мене. Какво искаш?

Наукратес беше знаен философ, който от двадесет години беше любовник на Бакхис и не изневеряваше, по-скоро от студенина, отколкото от вяност, към нея. Сивата му коса беше остригана ниско, брадата му заострена като на Демостен, а мустаците му — подстригани наравно с горната устна. Облечен беше в широка одежда от прост ленен плат с пришит към нея пояс.

— Ида да те покана — каза той. — Бакхис дава утре угощение, след което ще има пиршество. Ще бъдем седмица с тебе. Не отказвай да дойдеш.

— Пир ли? По какъв случай?

— Тя освобождава най-хубавата си робиня, Афродизиа. Ще има танцувачки и флейтистки. Мисля, че и твоите две приятелки са повикани и те не би трябвало да са тука сега. У Бакхис сега репетира за утре.

— О, наистина — извика Родис. — Ние се и не сещахме. Ставай, Мирто, закъснели сме.

Но Хризис се развива.

— Не, не! Чакайте малко. Колко лошо правиш ти, като ми отнемаш жените! Ако знаех, че ще направиш такова нещо, нямаше да те приема. О, я гледай, те са вече готови!

— Нашите дрехи са прости — каза детето. — Пък и ние не сме дотам хубави, за да се обличаме дълго време.

— Ще се видим ли в храма поне?

— Да, утре сутринта ние ще занесем гълъби. Вземам една драхма от твойта каса, Хризис. Нямаме с какво да купим гълъбите. Довиждане до утре!

Те излязоха тичешком. Наукратес гледа дълго време затворената подире им врата. После скръсти ръце и каза с нисък глас, като се обърна към Хризис.

— Добре, много добре правиш ти.

— Как?

— Една не ти стига вече. Трябват ти вече по две. Ти и от улицата ги вземаш даже. Много хубав пример даваш. Но тогава кажи ми какво остава нам, на мъжете? Вие всички си имате приятелки, и след като се измъкнете из техните изнурителни прегръдки, давате на мъжете оная малка част от страстта си, която те са благоволили да ви оставят. Смяташ ли, че това може да трае още задълго? Ако върви така, ние ще бъдем принудени да ходим у Батила, момъка...

— О, не! — извика Хризис. — Това аз никога не ще допусна. Аз много добре зная, че ни сравняват с Батила. Това сравнение е безсмислено. И аз се чудя, че ти, комуто размишляването е занятие, не виждаш колко е нелепо това.

— Но каква разлика намираш ти?

— Не е думата за разлика. Между едното и другото няма никаква връзка. Това е много ясно.

— Не казвам, че се мамиш. Но аз искам да зная твоите основания.

— О, то може да се каже в две думи. Жената е най-съвършеното оръдие за любовта. От главата до петите тя е нагласена единствено, чудесно, за любов. Само тя умее да люби. Само тя умее да бъде любена. Следователно, ако една любовна двойка се състои от две жени, тя е съвършена. Ако в нея влиза само една жена, тя стои два пъти по-ниско; ако ли в нея не влиза нито една жена, тя е чисто идиотска. Това е то.

— За Платон това е много грубо, дъще моя.

— Великите хора, както и боговете, не са велики във всичко. Палада не отбира от търговия, Софокъл не знаеше да рисува, Платон не знаеше да люби, Философите, поетите или риторите, които се позовават на неговото име, не стоят по-горе от него, и колкото и чудесни да са в своето изкуство, в любовта те са невежи. Нали, Наукратес, аз чувствам, че съм права.

Философът махна с ръка.

— Ти си малко непочтителна — каза той, — но аз съвсем не мисля, че ти грешиш. Моето възмущение не беше истинско. Има нещо очарователно в съчетанието на две млади жени, които запазват женствеността си, дългата си коса, не закриват гърдите си и не си служат с прибавни оръдия, защото, вследствие на това, те бяха възжелали грубия пол, когото тъй красиво презират. Да, тяхното съчетаване е особено красиво, защото всичките им ласки са изкуствени и следователно, сладострастието им по-изтънчено. Те не се натискат една друга, те само слабо се одраскват, за да вкусят върховната наслада. Тяхната брачна нощ не е кървава. Те са девственици, Хризис. Те не познават грубото обладаване; и затова те стоят по-горе от Батила, който претендира, че дава същото удоволствие на мъжа, като забравя, че и вие, даже в неговата окаяност, можете да му съперничите. Човешката любов се различава от срамната животинска страст само с две божествени неща: милувката и целувката. И само тях познават ония жени, за които говорим тука. Те даже са ги усъвършенствали.

— По-добре не може и да се каже — рече смаяна Хризис. — Но тогава защо ме упрекуваше ти?

— Упреквах те, защото такива жени са сто хиляди. Множество жени вече намират най-висшето удоволствие само при съчетаването

пак с жени. Скоро, може бит вие не ще ни приемате вече при себе си, даже на баснословна цена. От ревност те мъмря аз.

Тук Наукратес забележи, че разговорът беше много продължил, и стана.

— Мога ли да кажа на Бакхис да счита, че ще присъстваш?

— Кажи й — отговори Хризис.

Философът я целуна по коленете и излезе с бавни стъпки.

* * *

Тогава тя склучи ръце и заговори нависоко, макар че беше съвсем сама.

— Бакхис... Бакхис... Той иде от при нея и не знае. Значи огледалото си е на мястото... Деметриос ме е забравил... Ако се е разколебал още в първия ден, аз съм изгубена, той нищо няма да извърши... Но може би, всичко е вече свършено! Бакхис има друго огледало, с което по-често си служи. Сигурно тя още не знае... Богове! Богове! Никаква възможност нямам да се науча, а може би... Ах, Джала, Джала!

Робинята влезе.

— Дай ми костите за гадаене — каза Хризис, — искам да си хвърля.

И тя подхвърли нагоре четирите малки кости.

— Ах!... Ах! Джала, гледай... Афродитиният случай!

Така наричаха един рядък случай, когато костите показват различни страни. От точно трийсет и шестте различни случая, той беше най-редкият и най-щастливият.

Джала я погледна хладно.

— Какво попита?

— Наистина — каза разочарована Хризис. — Аз забравих да попитам. Аз мислех за едно нещо, но не го казах. Счита ли се пак, ако се не каже това, което човек нека да попита?

— Мисля, че не се счита; трябва да се хвърли отново.

Хризис повторно подхвърли костите.

— Падна се Мидасовият случай. Как мислиш?

— Не се знае. Добро и лошо. Тоя случай се обяснява чрез следния. Хвърли сега само едната кост.

Хризис хвърли трети път. Щом костта падна, тя прошепна:

— Хиоската точка!

И буйно зариде.

Джала мълчеше силно обезпокоена. Хризис плачеше на леглото, разпуснала коси. Най-после тя гневно се извърна към робинята.

— Защо ме накара да повторя? Аз съм уверена, че първото хвърляне показва вярно.

— Ако си попитала — да, щом не си попитала — не. Ти сама си знаеш — каза Джала.

— После, костите нищо не показват; гръцка игра; аз не вярвам, ще опитам друго нещо.

Хризис изтри сълзите си и мина през стаята. Тя взе една кутийка бели жетони, сложена върху малка табличка, пробра двадесет и два и написа върху тях с едно бисерно острие двадесет и двете букви на еврейската азбука. То беше кабалистическо гадаене, което тя беше научила в Галилея.

— Ето на какво вярвам аз. Ето кое никога не лъже — каза тя. — Запретни полата на робата си, тя ще ми послужи за торба.

Хризис хвърли двадесет и двата жетона в полата на робинята, повтаряйки на ум:

„Ще нося ли Афродитината огърлица? Ще нося ли Афродитината огърлица? Ще нося ли Афродитината огърлица?“

Тя извади десетия тайнствен знак, който ясно отговаряше:

„Да“.

VI. РОЗАТА НА ХРИЗИС

Шествието беше и бяло, и синьо, и жълто, и розово, и зелено.

Приближаваха се към светилището тридесет куртизанки, носещи кошници с цветя, белоснежни гълъби с червени крачка, покривала с най-нежен небесен цвят и скъпоценни украшения.

Един стар белобрад жрец, загърнат презглава в грубо небелено платно, вървеше пред младото шествие и водеше към олтара редицата наведени настрани богомолки.

Те пееха и тяхната песен беше провлечена като шума на морето, въздишаше като южния вятър, задъхваше се като влюбена уста. Първите две бяха прихванали с левите си ръце дълги шарфове, които се издуваха напред като дълги и тънки дървени сърпове.

Едната от тях се приближи и каза:

— Трифера ти поднася, о, възлюблена Киприс, това синьо було, изтъкано от ръцете ѝ, за да бъдеш занапред благосклонна към нея.

Друга една:

— Мусарион слага в твоите стъпи, о, дивно увенчана богиньо, тия шибоени венци и тая китка клюмнали нарциси: тя ги носи през време на оргията и споменаваще името ти, опиянена от тяхното благоухание. Приеми, о, Победна, тия любовни останки.

Друга:

— В жертва на тебе, о, златна Китерея, Тимо посвещава тая навита гривна. Нека мъстта се увие около шията на оня, когото ти знаеш, както тая змия се е вила около нейната гола ръка.

Миртоклея и Родис пристъпиха напред, хванати под ръка:

— Ето две смирненски гълъбици, с крила, бели като ласка, и крачка, червени като целувка. Приеми ги от словените ни ръце, о, двойствена Аматаонтска богиньо, ако е истина, че нежният Адонис сам не те задоволява, и че понявга по-нежни обятия забавят твоя сън.

Една съвсем млада куртизанка почна така:

— Приеми, Афродита Перибазия, моята девственост с тая опетнена с кръв туника. Аз съм Панаксис Фароска; миналата нощ се

посветих на тебе.

Друга една:

— Доротейя те заклина, о, милозлива Еристрофия, да отдалечиш от душата ѝ желанието, което е хвърлил там Ерос, или да възпламениш най-последно зарад нея очите на оногова, който отхвърля нейната любов. Тя ти поднася тая миртова клонка, защото ти обичаш това дърво повече от другите.

Друга:

— На твоя олтар, о, Пафия, Калистион слага шестдесет сребърни драхми, излишъка от четирите мини, които тя взе от Клеоменес. Дари ѝ още по-щедър любовник, ако приношението ти се вижда достойно.

Пред идола стоеше само едно дете, цяло заруменено, останало на края на шествието. То държеше в ръцете си венец от крокоси и тоя малък дар дразнеше стария жрец.

То каза:

— Аз не съм дотам богата, за да мога да ти даря сребро, о, блестяща Олимпийко. И какво ли нямаш ти, за да мога аз да ти го поднеса? Ето венец от жълти и зелени цветя, да го привържеш о нозете си. А сега...

Тя откопча двете скоби на туниката си и застана гола, с низпаднала на земята одежда.

— Ето ме цяла твоя, възлюблена богиньо. Аз искам да вляза в твоята градина, да умра куртизанка при храма. Кълна се любовта да бъде едничкото ми желание, да любя за самата любов, и се отричам от света, за да се затворя в тебе.

Тогава жрецът я поръси с благоухания и покри голото ѝ тяло с изтъканото от Трифера було. Те излязоха заедно из притвора през вратата, която извеждаше в градината.

Шествието изглеждаше, че е свършено, но когато куртизанките се готвеха да се върнат, на прага се показа една закъсняла жена.

Тя не носеше нищо и би се помислило, че иде да принесе на богинята само красотата си. Косата ѝ приличаше на две златни вълни, на две дълбоки вълни, пълни със сенки, които закриваха ушите ѝ и се извиваха на седем реда над шията. Носът ѝ беше изтънчен, с изразителни ноздри, които потръпваха от време на време. Краищата на

пълните ѝ и обагрени устни бяха закръглени и подвижни. Кръшната линия на тялото ѝ се вълнуваше при всяка стъпка, оживявана от мерното люлеене на свободните ѝ гърди, под които се огъваше шията.

Очите ѝ бяха необикновени, сини, затъмнени и блестящи в същото време, изменчиви като лунния камък, полузакрити от ресниците. Тия очи гледаха тъй, както сирените пеят...

Жрецьт се обърна към нея, като я чакаше да заговори.

Тя каза:

— Хризис, о, Хризей те моли. Приеми малките дарове, които тя слага в стъпиките ти. Изслушвай, задоволявай, обичай и утешавай оная, която живее по твой пример и за възслава на твоето име.

Тя протегна напред позлатените си от скъпоценните накити ръце и се наведе напред с прибрани нозе.

Смътната песен започна пак. Шепотът на арфите се възнесе към статуята заедно с лекия дим на тамяна, който излизаше из една трептяща кандилница в едната ръка на жреца.

Тя бавно се изправи и поднесе на богинята едно бронзово огледало, което висеше на пояса ѝ.

— На тебе — каза тя, — Астарта на нощта, която преплиташ ръцете и слепяш устните, чийто символ е приличен на кошутена стъпка по бледната сирийска пръст, Хризис посвещава своето огледало. Тя е виждала сините ивици под очите, блясъка на погледа след любовно обладание, косата, прилепена о слепите очи с потта, която бликва след любовната борба, о, буйноръка Победителнице, която преплиташ телата и слепяш устните.

Жрецьт сложи огледалото при нозете на статуята. Хризис измъкна из златната си коса един голям гребен от червена мед, метал, угоден на Афродита.

— На тебе — каза тя, — Анадиомена, родена от кървавата зора и пенната усмивка на морето, на тебе, бисерноросна нагота, която привързваш мократа си коса с клонки зелени водорасли, Хризис посвещава своя гребен. Тя го е забождала в косите си, объркана от твоите движения, о, бясна, задъхваща се Адониянко, която издълбаваш гънките на слабините и сгърчваш изпънатите колене.

Тя подаде гребена на стареца и наведе глава надясно, за да откачи изумрудената си огърлица.

— На тебе — каза тя, о, Хетаира, която пропъждаш руменината на срамливите девойки, която пораждаш неблагочестиви смехове, на тебе, за която ние продаваме струистата любов на своите утроби, Хризис посвещава своята огърлица. С нея ѝ заплати един мъж, чисто име тя не знае; всеки изумруд от нея е целувка, в която ти си живяла един миг.

Тя се наведе за последен път, стоя по-дълго време наведена, сложи огърлицата в ръцете на жреца и понечи да си тръгне.

Жрецът я спря.

— Какво искаш от богинята в замяна на тия скъпоценни дарове?

Тя се усмихна, поклати глава и каза:

— Нищо не искам.

След това тя мина край шествието, открадна една роза из една кошница и я захапа за опашката на излизане.

Една по друга, всички куртизанки тръгнаха подире ѝ.

Вратите на опразнения храм се затвориха след последната от тях.

* * *

Деметриос беше сам, скрит в бронзовата подставка.

От цялата тая сцена той не беше пропуснал нито едно движение, нито една дума и когато всичко се свърши, той дълго време стоя неподвижен, отново измъчван, разстроен и нерешен.

Той бе се почувствал напълно изцерен от снощното зашеметяване и не можеше и да помисли, че нещо ще бъде в състояние да го хвърли отново в буйния мрак на тая непозната жена.

Но той беше правил сметката си без нея.

Жени, жени, ако искате да бъдете любени, вестявайте се, връщайте се, бъдете при мъжа. Вълнението, което той изпита при влизането на куртизанката, бе тъй силно и тъй властно, че беше немислимо да го надвие само с едно усилие на волята. Деметриос приличаше на роб, привързан о триумфална колесница. Без сама да знае, и много естествено и просто, тя беше сложила ръка връз него.

Той бе я забележил още отдалеч, защото тя беше облечена пак в жълтата си одежда, както и при минаването си край него на вълнолома.

Тя пристъпяше бавно, кръшно клатейки хълбоците си. Тя беше се изправила срещу него, досетила сякаш, че той е скрит зад камъка.

Още в първия момент той разбра, че пада в нозете ѝ. Като откачи от пояса си бронзовото огледало, тя се огледа за малко, преди да го подаде; очите ѝ блеснаха дивно. Когато сложи пръсти на косата си, за да измъкне гребена, и подигна сгънатата си ръка, според жеста на харитите, цялата красива линия на тялото ѝ се очерта под туниката ѝ, и слънцето озари в трапчинката на подмишницата ѝ една малка и блестяща капка пот. Най-после, когато, за да откачи тежката си изумрудена огърлица, тя отмахна нагънатата копринена тъкан, която покриваше двойната и гръд до онова сладостно засенено място, дето може да се пъкне само една китка цвете, Деметриос се почувства обзет от бясно желание да сложи устните си там и да смъкне цялата ѝ роба... Но Хризис заговори.

Тя заговори и всяка нейна дума беше страдание за него. То се пораждаше при мисълта за блудството, което омърсяваше тая дивна ваза, каквато беше Хризис, бяла като самата статуя и пълна със злато, което се разливаше чрез косите ѝ. Тя се оплакваше, че вратата ѝ е отворена за случайни минувачи, че възхищението от тялото ѝ е предоставено на недостойни, че е принудена да разпалва своите страни за угодата на несръчни деца. Тя се оплакваше за продажната умора на очите си, за слените ѝ с нощта устни, за доверяваната си на груби ръце коса, за порабощената си божественост.

Крайна леснота даже, с която можеше да се сближи човек с нея, увеличаше Деметриос и той беше готов да се реши всичко да извърши зарад нея, да отиде в дома ѝ и да затвори вратата ѝ след себе си. Защото е много голяма истината, че жената не е напълно прелъстителна, а мъжът няма повод да я ревнува.

И затова, след като даде на богинята своята зелена огърлица в замяна на оная, която тя се надяваше да получи, и тръгна към града, Хризис отнасяше в устата си една човешка воля, както отнасяше малката роза, чиято опашка захапваше със зъбите си.

Деметриос почака да остане сам в светилището; след това той излезе из своето скривалище.

Той смутено изгледа статуята, очаквайки пак да се почне борба в душата му. Но понеже беше неспособен да поднови в толкова късо

време толкова буйните вълнения, които беше изпитал, той остана удивително спокоен, без смут и угризения в душата.

Спокойно и безгрижно той се качи на подставката, извади през приведената глава на богинята огърлицата от истинските бисери на Анадиомена и я спусна в дрехата си.

VII.

ПРИКАЗКА ЗА ВЪЛШЕБНАТА ЛИРА

Той бързаше с надежда да настигне Хризис по пътя за града, страхувайки се да не би пак да изгуби смелост и воля.

Нагорещеният бял път тъй силно блестеше, че Деметриос затваряше очи, заслепен като от пладнешко слънце. Той вървеше, без да гледа напреде си, и насмалко щеше да се сблъска с четири черни роби, които вървяха во главе на едно ново шествие, когато един тънък, пеющ глас тихо прозвуча:

— Ах, Възлюблений, колко се радвам!

Той дигна очи. Тоя глас беше на царица Берениса, изтегнала се в своята носилка.

Тя заповяда:

— Спрете, носачи! — И простря ръце към любовника си.

Деметриос бе неприятно изненадан, но той не можеше да откаже и с намръщено лице се качи в носилката.

Тогава царица Берениса, обезумяла от радост, полази по ръце чак до дъното на носилката и се търкали на възглавниците като котка, която иска да си играе.

Носилката беше колкото цяла стая; носеха я двадесет и четири роби. Върху меката синя постелка, отрупана с възглавници и завивки, свободно можеха да легнат дванадесет жени, а потонът беше толкова висок, че и с края на ветрилото даже, простряната нагоре ръка не би могла да го достигне.

По форма носилката беше продълговата. Отпред беше закрыта, а отстрани и отзад имаше тънки жълти завеси, които ослепително блестяха под слънчевите лъчи. Дъното, направено от кедрово дърво, беше постлано с дълъг плат от портокалена коприна. На върха на това блестящо убежище златен египетски крагуй простираше упоритите си крила. По-долу, под една запалена лампа, беше античният символ на Астарта, който хвърляше хиляди отблясъци наоколо си. Под него лежеше царица Берениса помежду двама персийски роби, които я разхлаждаха с две ветрила от паунови пера.

Тя покани с очи младия ваятел да седне до нея и повтори:

— Възлюблений, много се радвам.

Тя сложи ръка на бузата му:

— Аз те дирих, желаний мой. Де беше ти? Не съм те видяла от завчера. Ако не бях те срещнала, щях да умра тутакси от мъка. Мене ми е тъй мъчно да бъда сама в тая широка носилка! Като минавах през Хермесовия мост, аз изхвърлих във водата всичките си скъпи накити, за да правя кръгове по водата. Както виждаш, аз нямам ни пръстени, ни огърлица и приличам в ръце ти на малко бедно момиче.

Тя се обърна към него и го целуна по устата. Двамата роби с пауновите ветрила се отдалечиха и седнаха до стената, а когато царица Берениса заговори ниско, те допряха пръстите си до ушите, за да покажат, че уж не слушат.

Но Деметриос не ѝ отвръщаше, почти не я слушаше и гледаше разсеяно. От цялото тяло на царицата той виждаше само червената усмивка на устните ѝ и златната възглавничка на нейната коса, която тя заплиташе слабо, за да може да слага върху нея уморената си глава.

Тя говореше:

— Възлюблений мой, аз плаках през нощта. Леглото ми беше студено. Когато се пробудих, аз прострях настрани двете си ръце, ала не намерих до себе си ръката ти, която днес целувам. Аз те чаках сутринта — от пълнолунието досега ти не си идвал при мене. Разпратих роби да те дирят по всички квартали на града и сама ги умъртвявах, когато се връщаха без тебе. Де беше ти? В храма ли? Да не си бил в градината при чужденките? Не, аз виждам по очите ти, че ти не си бил тая нощ с жена. Тогава какво си правил толкова време далеч от мене? При статуята ли беше? Да, аз съм уверена, че си бил при нея. Ти сега я любиш по-силно, отколкото мене. Тя ми прилича, очите ѝ са моите очи, устата и гърдите ѝ моите уста и гърди, но ти нея дириш. Аз забелязвам, че тебе ти е тежко при мене. Ти мислиш за своите мрамори, за своите нищожни статуи, като че аз не съм по-хубава от тях при това жива, влюбена и кротка, готова да направя всичко, каквото ти би пожелал, да отхвърля смирена всичко, каквото ти би отхвърлил. Но ти нищо не искаш. Ти не пожела да станеш цар, ти не пожела да бъдеш бог, боготворен в храм, посветен на тебе. Ти вече не искаш даже да разделяш леглото ми.

Тя подви нозе и се облегна на ръка.

— Аз всичко ще сторя, само да дойдеш в палата ми. Ако не търсиш в него мене, кажи ми тогава коя друга те привлича там — аз ще я считам за своя приятелка. Моите придворни жени са... хубави. Аз имам дванадесет придворни жени, които от рождението си са живели в моя гинецей и не знаят даже, че има мъже на света. Всичките ще бъдат твои любовници, ако след тях ти дохождаш при мене... При себе си аз имам и други, които са имали досега повече обладатели, отколкото свещените куртизанки и които са отлични познавачки на любовните наслади. Кажи ми само една дума, аз имам също хиляда робини чужденки. Освободила бих всички ония, които ти би посочил. Облякла бих ги като себе си в жълти копринени одежди, в злато и сребро.

Но не, ти си най-красивият и най-студеният от мъжете. Ти никого не любиш, ти позволяваш да те любят, ти по милост отвърщаш на ония, чиито очи ти караш да обезумяват от любов. Ти позволяваш да се наслаждават от тебе, но като животно, което се оставя да го доят и гледа на друга страна. Ти си много снизходителен. О, богове, о, богове, аз най-после ще успея да минавам и без тебе, млади себелюбецо, когото целият град обожава и който пред никого не е плакал. В двореца си аз имам само жени; аз имам крепки етиопки с бронзови гърди и надути мускулести ръце. Аз ще забравя бързо в техните прегръдки твоите девичи нозе и своята хубава брада. Тяхната страст ще бъде нова зарад мене и аз ще си отпочина след дългата влюбеност в тебе. Но в деня, когато се убедя, че не очаквам с безпокойство да срещна твоя поглед, аз ще те изпратя от върха на Хермесовия мост при нанизите и пръстените си, като дълго време носена скъпоценност. Ах! Аз съм царица!

Тя се изправи и сякаш очакваше. Но Деметриос стоеше безстрастен и не се помръдваше, като че не чуваше гласа ѝ. Тя подзе гневно:

— Разбра ли?

Той небрежно се облакът и с естествен глас проговори:

— Дойде ми идея за една приказка.

* * *

— Едно време Тракия, много години преди да я завладеят дедите на твоите бащи, беше населена с диви зверове и малък брой страхливи човешки същества.

Животните бяха много красиви: имаше лъвове, жълтеникави като слънцето, тигри, пъстри като вечерта, и мечки, черни като нощта.

Хората бяха дребни и чипи, облечени в избръснати зверски кожи и въоръжени с груби копия и лъкове. Те се криеха из планинските пещери: входовете на скалите затваряха с чудовищно големи камъни, които с голяма мъка търкаляха. Целия си живот прекарваха по лов. Имаше кръв в горите.

Тая страна беше тъй злокобна, че боговете бяха я напуснали. Когато в белината на утрото Артемида тръгваше от Олимп, нейният път никога не водеше към север. Битките, които ставаха там, не безпокояха Арес. Липсата на флейти и китари в тая страна отвръщаха Аполон от нея. Само тройнствената Хеката блестеше като лик на медуза върху окаменял изглед.

Но ето че там се засели един мъж. Той беше от по-честито племе и не носеше кожени дрехи като планинските диваци. Той беше облечен в дълга бяла роба, която се влачеше подире му. Нощем под лунната светлина той обичаше да броди из меките горски полянки, държейки в ръка една малка желвина коруба, на която бяха при поени два зебрени рога, а между тях — изпънати три сребърни струни. Когато пръстите му допираха струните, понасяше се сладка песен, много по-сладка от шума на изворите, от шепота на разлюлените от вятъра дървеса или от смътната мъгла на овесените нивя. Когато той засвири първи път, три заспали тигрета се разбудиха; те бяха тъй силно омаяни от песента, че не му направиха никакво зло, приближиха се колкото можаха до него и кротко се оттеглиха, когато той спря да свири. На другия ден около него се събраха още повече животни; дойдоха вълци, хиени и изправени на опашките си змии.

И ето че не след много време животните задоволяваха да го молят сами да им свири. Понякога се случваше да дойде някоя мечка при него и да се върне назад, задоволена само от три дивни звука на струните. За отплата на тая негова любезност, зверовете му донасяха храна и го пазеха от другите човеци.

Но той се умори от тоя дотеглив живот. Той беше тъй уверен в своята сила и удоволствието, което доставяше на животните му се

виждаше тъй достатъчно, че той престана да се грижи за своето усъвършенстване. Зверовете винаги бяха доволни — стига да им свиреше. Не след много време той се отказа да ги задоволява и стана тъй небрежен, че престана и да им свири. Цялата гора се натъжи, но все пак пред вратата на свирача винаги имаше късове месо, оставени от животните. Така е устроено животинското сърце.

Но ето че един ден, като стоеше облакът на отворената врата на пещерата си и гледаше как слънцето се спуска зад неподвижните дървеса, той съзря, че се приближава една лъвица. Той понечи да влезе, като че се уболя от някаква опасна молба. Лъвицата не обърна внимание на него и продължи пътя си.

Тогава той я попита учуден: „Защо не ме помоли да засвирия?“ Тя отговори, че не се нуждае от песента му. Той ѝ каза: „Не знаеш ли кой съм аз?“ Тя отвърна: „Ти си Орфей“. Той подзе: „И ти все пак не искаш да ме изслушаш?“ Тя повтори: „Не искам“. — „Ах, извика той, ах, колко съм нещастен аз. Аз именно пред тебе бих желал да свиря. Ти си много по-хубава от другите и толкова по-добре би могла да разбереш песента ми. Ако ме слушаш само един час, аз ще ти дам всичко, каквото би пожелала“. Тя отговори: „Аз искам да откраднеш прясното месо на хората, които живеят в равнината; аз искам да убиеш първия човек, когото срещнеш; аз искам да вземеш принесените на боговете жертви и да ги сложиш пред нозете ми“. Той ѝ поблагодари, че не поиска нещо повече, и извърши всичко, което тя пожела.

Цял час свири той пред нея, но след това строши лирата си и заживя, като че беше мъртъв.

Царицата въздъхна:

— Аз не разбирам иносказанията. Обясни ми, Възлюблений мой, какво ще рече това?

Той стана.

— Аз не ти го казах, за да го разбереш. Разправих ти приказка, за да те успокоя за малко. Сега е вече късно. Сбогом, Берениса.

Тя заплака.

— Аз знаех! О, аз знаех много добре!

Той я положи като дете на мекото ѝ легло, сложи една усмихната целувка върху злочестите ѝ очи и спокойно слезе от движещата се носилка.

ТРЕТА КНИГА

I. ДОХОЖДАНЕТО НА ГОСТИТЕ

Бакхис беше куртизанка повече от двадесет и пет години. Това значи, че тя приближаваше вече към четиридесетте и че красотата ѝ неведнъж беше се променяла.

Майка ѝ, дълго време управлявала нейния дом и я ръководила в живота, беше ѝ дала такива правила за поведение и пестовност, че тя беше успяла да натрупа лека-полека едно значително богатство, с което можеше свободно да се разпорежда през годините, когато блясъкът на леглото допълва блясъка на тялото.

Ето защо, вместо да си накупи много възрастни роби от тържището, тя беше съумяла в продължение на десет години да се задоволява само с една негритянка и като я кара всяка година да ражда, да си създаде многобройна домашна прислуга, която отпосле да бъде цяло богатство за нея.

Понеже тя грижливо бе избирала бащата, робинята беше ѝ наредила седем красиви мулатки и три момчета мулати. Последните бидоха умъртвени по нейна поръка, защото прислужниците мъже при една куртизанка възбуждаха излишни подозрения у любовниците ѝ. Тя беше наименувала седемте девойки с имената на седемте планети и беше им наложила различни служби, отговарящи по възможност на имената им. Хелиопа прислужваше през деня, Селенея — през нощта, Аретиас пазеше входа, Афродизиа се грижеше за леглото, Хермиона правеше покупки, а Крономагира готвеше. Най-после Диомеда, икономката, държеше сметките и отговаряше за всички разходи.

Афродизиа беше благодетелстваната робиня — най-хубавата и най-любимата на мъжете. Тя често заемаше леглото на господарката си по желание на увлечените от нея мъже. И затова я държаха далеч от всяка тежка работа — за да не загрубеят ръцете ѝ. По особено благоволение, косата ѝ не беше покрита, тъй че често пъти я вземаха за свободна жена, а не за робиня, а тая нощ тя щеше да бъде освободена срещу грамадната сума трийсет и пет мини.

Седемте снажни и дивно строени робини на Бакхис бяха такава гордост за нея, че тя никога не излизаше из града, без да ги вземе със себе си, с риск даже да остави жилището си празно. Това неблагоразумие позволи на Деметриос тъй лесно да се вмъкне и да вземе огледалото. Но Бакхис не знаеше още за сполетялото я нещастие, когато приготвяше пиршеството, на което беше поканена Хризис.

* * *

Тая вечер Хризис дойде първа.

Тя беше облечена в зелена роба, по която бяха извезани големи клонки е розови цветове, които на гърдите ѝ бяха цъфнали.

Аретиас ѝ отвори вратата, преди тя да похлопа, и според гръцкия обичай я въведе в една малка странична стая, развърза ремъците на червените ѝ обувки и нежно изми босите ѝ нозе. После, подигайки или разтваряйки робата ѝ, според мястото, обсипа я с благоухания вред, дето беше необходимо. Защото гостите се улесняваха във всичко; даже и тоалетите им правеха робините, преди да влязат в обедната зала. Най-после тя ѝ подаде гребен и игли, за да оправи прическата си, и сухи и мазни белила, за да изпише устните и бузите си.

Когато Хризис най-после беше готова, тя каза на робинята:

— Кои са сенките?

Така наричаха всички гости, освен един от тях, който беше Призваният. В негова чест се даваше угощението и той довеждаше от своя страна ония, които му беше угодно. „Сенките“ трябваше да си донесат възглавници за легло и да се държат с достойнство.

На въпроса на Хризис Арстиас отговори:

— Наукратес покани Филодем с наложницата му Фаустина, която той е довел от Италия. Поканил е също Фразилас, Тимон и приятелката ти Сезо от Книд.

В същото време Сезо влезе.

— Хризис!

— Скъпа моя!

Двете жени се разцелуваха и почнаха възторжено да се радват на случая, който беше ги събрал наедно.

— Аз се боех да не съм закъсняла — каза Сезо. — Тоя нещастен Архитас ме задържа...

— Как, той още ли?

— Все си е същият. Когато тръгна да отида на угощение в града, той си мисли, че целият свят ще премине над тялото ми. Тогава той иска да си отмъсти предварително и това продължава толкова дълго време! Ах, драга моя! Да ме познаваше той по-добре! Аз почти и не мисля да лъжа любовниците си, и без това имам много.

— А детето? Знаеш ли, че не се забелязва.

— Вярвам. Сега съм на третия месец. То расте горкото, но още не ме смущава. След шест седмици аз ще танцувам. Струва ми се, че това ще му се види много тежко, и то твърде бързо ще си отиде.

— Имаш право — каза Хризис. — Недей да си разваляш снагата. Вчера видях Филематион, малката ни нявгашна приятелка, която от три години живее в Бубаст с един търговец на жита. Знаеш ли какви бяха първите й думи, щом ме срещна: „Ах, само да би видяла гърдите ми“, а очите й бяха насълзени. Аз й казах, че винаги е била хубава, но тя повтаряше: „Само да би видяла гърдите ми, ах, ах, да би видяла гърдите ми“, плачейки като библейска пророчица. Най-после аз видях, че ней почти й се иска да ми ги покаже, и аз поисках да ги видя. Драга моя, две празни торби! А ти знаеш колко бяха те хубави. Толкова бяха бели, че не им се виждаха връхчетата. Не разваляй гърдите си, Сезо! Нека си бъдат млади и прави, каквито са. Двете гърди на куртизанката струват повече от огърлицата й.

Говорейки тъй, жените се обличаха. Най-после те влязоха заедно в приготвената за веселието зала, дето ги чакаше Бакхис: тя стоеше права; кръстът й беше пристегнат с аподесма, а шията й — натегнала от златни нанизы, които достигаха чак до подборника й.

— А, драги хубавици, много добре се е сетил Наукратес, да ви събере тая вечер една е друга.

— Ние се радваме, че това става в твоя дом — отвърна Хризис, без да изглежда, че е схванала намека. И веднага, с желание да уязви Бакхис, тя добави:

— Как е Дориклос?

Дориклос беше един много богат млад мъж, който беше напуснал Бакхис, за да се ожени за една сицилийка.

— Аз... аз го отвърнах от намерението му — отговори Бакхис, без да й трепне око.

— Нима?

— Да, казват, че той все пак щял да се ожени, но аз го чакам на утринта след сватбата му. Той лудее по мене.

Питайки: „Как е Дориклос“, Хризис беше помислила: „Къде е огледалото ти?“, но очите на Бакхис не гледаха направо и в тях можеше да се прочете само едно смътно и внезапно смущение. Хризис имаше време да се осветли по тоя въпрос и въпреки нетърпеливостта си, тя съумя да се успокои и да чака по-сгоден случай.

Тя щеше да продължи разговора, но биде прекъсната от влизането на Филодем, Фаустина и Наукратес, към които Бакхис се обърна с нови учтивости. Възхитиха се от бродираната дреха на поета и от прозирната роба на неговата римска наложница. Младата девойка, незапозната с александрийските обичаи, беше намислила да се елинизира така, без да знае, че тоя костюм не беше удобен за угощение и пиршество, дето щяха да излязат танцувалки, облечени в подобни прозирни роби. Бакхис не даде да се забележи, че вижда тая несъобразност, и намери любезни думи да поласкае Фаустина за гъстата ѝ синкава коса, напоена с благоухания, която тя причесваше високо над шията си и прикрепяше с дълга златна игла, за да избегне образуването на петна от благоуханните масла по тънката копринена тъкан на робата.

Сядаха вече на трапезата, когато влезе последният гост — той беше Тимон, един млад човек, който по натура беше лишен от всякакви принципи, но който беше намерил в учението на философите от своето време няколко по-висши доводи за оправдание на характера си.

— Аз доведох една жена — каза той засмян.

— Коя? — попита Бакхис.

— Някоя си Демо от Мендес.

— Демо ли? Но знаеш ли, приятелю мой, че тя е уличница. Тя се отдава по за една дата.

— Добре, добре. Да не спорим. Аз се запознах с нея при завоя на Канопския път. Тя ме помоли да я заведа да обядва и аз я доведох тука. Ако не искаш...

— Тоя Тимон е безподобен — каза Бакхис.

И тя повика една от робините и ѝ каза:

— Хелиопа, кажи на сестра си, че пред вратата има една жена.
Да я изтласка вън, като я набие с пръчка по гърба. Върви.

След това се обърна и подири с очи:

— Фразилас още ли го няма?

II. УГОЩЕНИЕТО

При тия думи влезе един мършав човек със сиво чело, сиви очи и сива брадичка и продума усмихнат:

— Аз бях там.

Фразилас беше един почтен полиграф, за когото не би могло да се каже точно дали е философ, граматик, историк или митолог — защото и към най-трудните издавания той се отнасяше с известна плахост и повърхностност. Да напише трактат — не смееше. Да съчини драма — не можеше. В неговия стил имаше нещо лицемерно, боязливо и кухо. За мислителите той беше поет, за поетите — мъдрец, а за всички изобщо — велик човек.

— Е, добре, да седнем на трапезата! — каза Бакхис и се простря със своя приятел Наукратес на леглото, от което се управляваше вечерята. От дясната ѝ страна се простряха Филодем, Фаустина и Фразилас. От лявата страна на Наукратес — Сезо, Хризис и младият Тимон. Всички гости бяха полегнали напреки, облакътени на копринени възглавници, с цветни венци на глави. Една робиня донесе венци от алени рози и сини лотуси. След това вечерята започна.

Тимон забележи, че неловкостта му беше охладнила жените. И затова той не заговори най-напред тям, а като се обърна към Филодема, каза много сериозно:

— Казват, че ти си предан приятел на Цицерон. Какво мислиш за него, Филодем? Дали той е просветен философ, или просто заемствовател, лишен от всякаква проникателност и изтънчен вкус? Защото аз съм слушал да се поддържа и едното, и другото.

— Тъкмо защото съм му приятел, не мога да ти отговоря — каза Филодем. — Аз го познавам много добре, следователно аз го познавам малко. Попитай Фразилас, който го е чел по-малко и ще може да съди за него безпогрешно.

— Е, добре, как мислиш ти, Фразилас?

— Той е чудесен писател — каза дребният човек.

— В какъв смисъл?

— Той е чудесен, защото всички писатели, Тимоне, както и всички природни гледки и човешки души са чудесни по нещо. Аз не бих предпочел пред най-безплодната равнина даже изгледа на морето. Тъй също, аз не бих могъл да причисля към своите симпатии един трактат от Цицерон, една ода от Пиндар и едно писмо от Хризис, даже и да бих познавал стила на нашата превъзходна приятелка. Аз съм доволен, когато, след прочита на някоя книга, отнеса със себе си спомена за един ред, който ме е накарал да се замисля. Всички книги, които съм чел до днес, са съдържали такъв ред. Но никоя книга не ми е давала второто. Може би всеки от нас е призван да каже само едно нещо на света, и ония, които са казвали повече, са били големи честолюбци. Колко по-дълбоко жалия аз за вечното замлъкване на милионите души, напуснали тоя свят.

— Аз не съм на твоето мнение — каза Наукратес, без да вдигне очи. — Вселената е била сътворена, за да се кажат само три истини, и за голямо наше нещастие, тяхната вярност е била доказана пет века преди тая вечер. Хераклит разбра света; Парменид разбули душата; Питагор измери Бога — нам ни остава само да мълчим.

С дръжката на ветрилото си Сезо чукна няколко пъти по масата.

— Тимоне — каза тя, — приятелю мой.

— Какво?

— Защо задаваш въпроси, които са съвсем безинтересни и за мене, която не зная латински, и за тебе, който искаш да ги забравиш завинаги? Или мислиш да удивиш Фаустина със своите знания. Горки мой приятелю, само мене не можеш излъга с думи. Снощи под завивките си аз съблякох твоята велика душа и сега зная за какво се грижи тя.

— Нима? — наивно отвърна младият човек.

Но Фразилис почна втори куплет с ироничен и подсладен глас:

— Сезо, когато ще имаме удоволствието да слушаме как съдиш Тимон, било за да го захвалим след това, както той заслужава, било за да го укорим, което не бихме могли да сторим, спомни си, че то е нещо невидимо, със съвсем особена душа. Тя не съществува сама по себе си или, по-добре, не може да се опознае, но тя отразява ония, които се оглеждат в нея, и променя вида си, щом промени мястото си. Този нощ тя съвършено приличаше на тебе; аз не се чудя, че ти се е понравила; сега тя взе образа на Филодем; затова ти казвам, че се е

самоизобличила. Но тя няма защо да се самоизобличава, защото никога не се издава. Ти виждаш, че трябва да се пазим, драга моя, от лекомислени съждения.

Тимон хвърли яростен поглед към Фразилас, но остави отговора си за по подир.

— Както и да е — подзе Сазо, — ние сме тука четири куртизанки и ако разговорът продължава така, ще заприличаме на руменобузи деца, които знаят само да си отварят устата, за да пият мляко. Фаустина, понеже ти си нова между нас, започни.

— Много добре — каза Наукратес, — избери зарад нас. Фаустина, за какво да говорим.

Младата римлянка дигна очи, зачерви се и с трепет, разлян по цялото ѝ тяло, въздъхна:

— За любовта.

— Много хубав предмет! — каза Сезо, обзета от желание да се изсмее.

Ала никой не заговори.

* * *

Масата беше трупана с венци, с листа и треви, с чаши и съсъди. Робините донесоха в плетени кошнички хлебчета, леки като сняг. На изписани глинени блюда поднесоха тлъсти змиорки, наръсени с подправки, жълти като восък дребни раци и свещени костури.

Поднесоха също една пурпурна червена риба, за която би рекъл човек, че се е родила от същата пяна, от която и Афродита, няколко бербадони, една кълбеста и пъстра риба: те трябваше да се ядат, докато са още топли; след това поднесоха няколко тлъсти тона, един топъл октопод, чиито крака бяха много меки, и най-последно корема на един бял калкан, овален като корема на хубава жена.

Такава беше първата подноска. Гостите избираха и набождаха на малки вилички най-хубавите части на рибите, а останалото оставяха на робините.

— Любовта — започна Фразилас — е дума, която или няма никакъв смисъл, или е пълна със значение, според това, кое от следните несъвместими едно с друго чувства определя:

сладострастието или страстта. Аз не зная в каква смисъл я разбира Фаустина.

— За себе си аз искам сладострастието, а за любовниците си — страстта — прекъсна го Хризис. — Трябва да се говори и за едното, и за другото; инак онова, което ще кажеш за любовта, ще ме интересува само наполовина.

— Любовта — промълви Филодем — не е нито сладострастие, ни го страст. Тя е съвсем друго нещо.

— О, моля ви се — извика Тимон, — нека тая вечер да направим изключение и да минем без философии. Ние знаем, Фразилас, че ти можеш да поддържаш с медено красноречие и увереност, че всестранното удоволствие стои по-горе от изключителната страст. Но ние знаем също, че след като си говорил цял час върху една толкова мъчна материя, ти би бил готов да поддържаш на следния час доводите на своя противник. Аз не...

— Позволи ми... — каза Фразилас.

— Аз не отричам нито прелестта на самата тая дребна словесна игра, нито духовитостта, с която ти я водиш. Но аз се боя, че самата материя е много мъчна и може би затова ще бъде безинтересно говоренето върху нея. Пирът, който ти нявга публикува, заедно с друг един лек разказ, а също и мислите, отдадени от тебе на едно митическо същество — олицетворение на твоя идеал, бидоха сметнати за нови и редки през времето на Птолемей-Аулет; но от три години ние сме под скиптъра на царица Берениса и аз не зная по какво чудо методата на мислене, която ти беше заел от великия, хармоничен и усмихнат тълкувател, изведнъж остаря на сто години под твоето перо, като модата на затворените яки и багрено косата с жълта боя. Аз те съжалявам, превъзходни учителю; защото, ако в разказите ти няма пламък, ако знанието ти на женското сърце е такова, че от него не могат се смути жените, ти си надарен с остроумие и аз съм ти благодарен, задето си ме разсмивал понявга.

— Тимоне — викна Бакхис възмутена.

Фразилас я спря с ръка.

— Остави, драга моя. Обратно на по-голямата част от хората, от съжденията, които се правят по мой адрес, аз задържам за себе си само оная част, която е хвалебна за мене. Тимон ми даде своята част; другите ще ми заемат върху други точки. Не би могло да се живее сред

единодушни одобрения, и разнообразните чувства, които аз извиквам у другите, са за мене една очарователна градина, в която аз искам да дъхам благоуханието на розите, без да късам млечоците.

Хризис сви устни, с което ясно изразяваше неприязънта си към тоя човек, тъй добре свикнал да завършва пренията. Тя се извърна към Тимон, който беше неин съсед по легло, и го прегърна през шията.

— Какъв е смисълът на живота? — попита го тя.

Този въпрос тя вдаваше винаги, когато не знаеше какво да каже на някой философ; ала този път тя попита Тимона с такъв нежен глас, че нему се стори, като да слуша любовно признание.

Обаче той отговори с известно спокойствие:

— За всякого различен, Хризис. Няма всемирна цел на съществуването. Колкото за мене, аз съм син на банкиер, между клиентите на когото са всички велики куртизанки в Египет. А тъй като баща ми с хитрости е натрупал значително богатство, аз честно го възвръщам на жертвите на неговата благотелност, като разделям леглото си с тях толкова често, колкото ми позволяват силите, които са ми дали боговете. Аз смятам, че моята сила е предназначена, за да изпълня само един дълг в света. Такъв смисъл влагам аз в живота си, защото той съгласува изискванията на най-рядката добродетел с чувствените задоволявания, нещо, което не бих могъл да постигна с друг идеал в живота.

Говорейки така, той беше плъзнал десния си крак зад десния на Хризис, легнала на лявата страна, и се стремеше да раздвои сключените колене на куртизанката, като че искаше с това точно да определи целта на съществуването си през тая вечер. Но Хризис не се поддаваше.

Няколко минути мълчаха. След това Сезо подзе:

— Не е хубаво от твоя страна, Тимоне, да прекъсваш единствения сериозен разговор, предметът на който би могъл да ни интересува. Остави поне да се изкаже Наукратес, щом имаш толкова лош характер.

— Какво да кажа за любовта — отвърна Призваният. — С това име назовават страданието за утеха на ония, които страдат. Има само два пътя, за да стане човек нещастен; или да желае това, което няма, или да добие това, което е желал. Любовта почна с първото, а с второто

свършва в най-нещастния случай, щом успее. Нека боговете ни пазят от любовта!

— Но да добиеш ненадейно нещо, което си желал, не е ли истинско щастие — каза усмихнат Филодем.

— Колко е рядко това!

— Не толкова, ако човек бди. Чуй ме, Наукратес; да не се желае, а да се чака случаят; да не се люби, а отдалече да се скъпят няколко избрани жени или мъже и да се предчувства сладостта, която те биха ни дали, ако нявга случаят би ни събрал на едно легло с тях; никога да се не кичи която и да било жена с качества, които мъжът би желал тя да притежава, нито с хубости, които са тайна за него, а да се предвиждат всички обикновениности, за да бъде после изрядността на удоволствието още по-голяма. Не е ли тоя най-добрият съвет, който мъдрецът би дал на влюбените? Щастливо са живели само ония, които са съумявали да внесат в своя скъп живот неоценимата чистота на няколко непредвидени наслади.

* * *

Втората подноска се привършваше. Поднесли бяха фазани, един чудесен рибар и един лебед, неоскубан, който беше печен при слаба топлина четиридесет и осем часа, за да не посивеят крилете му. Поднесени бяха на извити блюда онокротали, а също и един бял паун, който сякаш мътеше над осемнадесет пържени в масло лястовици; само от остатъците на трапезата можеха да се нахранят сто души. Но всичко друго бледнееше пред последното ястие.

От дълго време в Александрия не беше виждан подобен разкош. Поднесоха едно малко прасе, половината от което беше изпечена, а другата — варена в бульон. Невъзможно беше да се познае къде е било убито и откъде е напълнено с толкова разнообразни неща: топчести пъдпъдъци, кокоши корми, чучулиги, рядък сос, кълцано месо — прасето изглеждаше съвсем непокътнато.

Щом го внесоха, из всички уста се изтръгна само вик на удивление, а Фаустина реши да научи начина на приготвянето му. Фразилас изрече усмихнат няколко метафорични сентенции: Филодем импровизира едно десетостишие, в което думата хотрос се повтаряше

десет пъти наред, употребена и в десетте си смисъла: това накара посивялата вече Сезо да се разсмее до сълзи: Бакхис даде заповед да наляят в седем чаши седем редки вина и разговорът взе друго направление.

Тимон се обърна към Бакхис:

— Защо — попита той — беше тази жестокост към бедното момиче, което исках да въведа тука? Все пак тя ви е колега. На твоето място, аз по бих уважавал една бедна куртизанка, отколкото една богата матрона.

— Ти си луд — каза Бакхис, без желание да спори по-нататък.

— Да, аз съм забележил, че хората смятат за несвестни ония, които подхвърлят от време на време по някоя бляскава истина. Върху парадоксите всички се съгласяват.

— Добре, приятелю мой, попитай съседите си. Кой ще е тоя почтен мъж, който ще вземе наложница жена без скъпоценни накити?

— Аз съм го правил — каза просто Филодем.

Жените го изгледаха накриво.

— Миналата година аз пътувах за известно време, защото изгонването на Цицерон ме караше да се боя за собствената си сигурност. Оттеглих се при полите на Алпите в едно вълшебно кътче, наречено Оробиа, на брега на езерото Клизиус. В Оробиа, едно обикновено село, имаше около триста жени, от които една беше станала куртизанка, за да закриля благочестието на другите. Къщата, в която живееше, се познаваше по една китка цвете, окачена над вратата, но самата тя не се различаваше по нищо от своите сестри и братовчедки. Тя не знаеше, че има на света мазилки, благоухания, прозирни була и клещи за къдрене на косите. Тя не знаеше също как се пази женската красота — скубеше космите по тялото си с помощта на борова смола, също тъй както се скубе трева в някой постлан с мраморни плочи двор. Като я гледаше да ходи боса, човек потръпваше при мисълта, че не ще може да целува нозете ѝ, както тия на Фаустина — по-сладки и от ръцете ѝ. И все пак, аз открих у нея такива прелести, че цял месец не си спомних за Рим, за честития Тир и за Александрия.

Наукратес кимна одобрително и подзе, след като отпи от чашата си:

— Най-великият момент в любовта е оня, в който се разкрива голотата на тялото. Куртизанките би трябвало да знаят това и да ни

създават изненади. А те сякаш употребяват напротив, всичките си устия, за да ни разочароват. Има ли нещо по-мъчително от това — да видиш по широко разпуснатата коса следи от нажежено желязо, нещо по-неприятно от червисаните бузи, мазилката от които се полепя по устните ти при целувката, нещо по-окаяно от изписани очи, моливът от които се изтрива и размазва? Най-после, разбирам честните жени да употребяват тия изкуствени средства за разхубавяване: всяка жена обича да се обкръжава от влюбени мъже, а честните най-малко се излагат на интимности, които биха разбудили лъжовната им красота. Но защо куртизанките, за които разделянето на леглото с мъжете е цел и средство за препитание, не се страхуват, че ще се покажат по-грозни, отколкото изглеждат на улицата, това не мога да разбера.

— Ти нищо не знаеш, Наукратес — каза Хризис с усмивка. — Наистина, от любовниците не се задържа и на двацет един, но много мъчно е да привлечеш някой мъж сред петстотин други; затова, преди да му се понравиш на леглото, трябва да му се поправиш на улицата. Никой не би ни съгледал, ако се не мажехме с червени и черни мазилки. Селянката, за която разправяше Филодем, не се е грижила да привлеча мъжете, защото е била сама в цялото село; тука има петнадесет хиляди куртизанки и конкуренцията е съвсем друга.

— Но ти не знаеш ли, че естествената красота няма нужда от никакви украшения и сама по себе си задоволява?

— Да. Но остави да си съперничат една естествена красота, както казваш ти, и Гнатена, която е грозна и стара. Облечи първата в разръфаната туника на една от ония жени, които стоят на последните стъпала в театъра, а втората в собствената ѝ роба, придържана за шлейфа от робините, и попитай по колко дават за всяка една от тях на излизане: за естествената красота ще дадат осем обола, а за Гнатена — две мини.

— Мъжете са глупци — заключи Сезо.

— Не, те са просто ленивци. Те не си дават труд да избират наложниците си. Най-често избраните измежду жените са най-големите неверници.

— Щом е така — подметна Фразилас, — аз ще избирам напосоки...

И той държа с голямо увлечение две речи, лишени от всякакъв интерес.

Излязоха една по друга дванадесет танцовачки, от които първите две свиреха на флейти, последната биеше един тамбурен, а останалите дрънчеха със зилове. Те опитаха стегнати ли са превръзките им, изчистиха с една бяла четка малките си сандали и простряха ръце напред — знак да започне музиката... Един звук... два звука, цяла лидийска гама... и под лекия ритъм младите девойки заиграха.

Техният танц беше сладен, разнежен и нестроен, макар че всяка фигура беше нагласена от по-преди. Те се движеха в един тесен кръг; те се сливаха помежду си като вълни. След малко те се сбраха две по две и без да пресичат играта, развързаха поясите си и раздиплиха туниките си. Мирис на голи жени се разля около мъжете и заглуши дъха на цветята и печените меса. Те се прегъваха внезапно назад, с изпънати напред кореми и закрити с ръце очи, след това се изправяха, извивайки хълбоците си, а телата минавайки едно край друго, се допираха с връхчетата на разтърсените гърди. Едно топло бедро бегло погали ръката на Тимок.

— Как се вижда играта на нашия приятел? — каза Фразилас с кръшния си глас.

— Чувствам се крайно щастлив — отговори Тимон. — Никога тъй ясно не съм разбирал върховното назначение на жената.

— А какво е то?

— Да се отдава на мъжа, било умело, било не.

— Това е твое мнение.

— Една дума още, Фразилас. Ние знаем, че нищо не може да се докаже; нещо повече, ние знаем, че нищо не съществува и че даже и това не е истина. Казвам това, да го запомниш, а за да удовлетвори знаменитата ти мания, позволи ми да поддържам една и оспорвана, и отхвърляна теза, каквито са всички тези, но все пак интересна както за мене, който я възприемам, тъй и за всички ония мъже, които я отричат. В областта на мисълта оригиналността е по-химеричен идеал от увереността. Това ти го знаеш.

— Дай ми лесбоско вино — каза Сезо на робинята. — То е по-силно от другото.

— Аз мисля — подзе Тимон, — че омъжената жена, като се привързва само към един мъж, който ѝ изневерява, като се отказва от всекиго друг (или пък много нарядко прелюбодейства, което е пак същото нещо), като ражда деца, които я обезобразяват, преди да се родят, и я заробват, след като се родят, аз мисля, че като живее тъй, тая жена безполезно погубва живота си и че в деня на омъжването си младата девойка върши неразумно спазаряване.

— Тя счита, че изпълня един свой дълг — каза Наукратес неодобрително.

— Дълг ли? Към кого? Не е ли тя свободна да уреди сама един въпрос, който засяга само нея? Тя е жена, и като такава, тя е изобщо по-нечувствителна към духовните удоволствия. И като не иска да остане чужда на едната половина от човешките блага, тя се омъжва и с това сама си забранява опознаването на другата половина на сладострастието. И една девойка, когато, стигнала годините на най-силната разпаленост, би могла да си каже тъй: „Аз ще опознавам мъжа си, и десет, може би, дванадесет любовника“, аз вярвам, че тя ще умре, без да съжалява. Мене даже и три хиляди обладавани жени ще ми се видят малко в деня, когато ще напускам живота.

— Ти си много алчен — каза Хризис.

— С какви хвалебствия и с какви златни стихове — провикна се кроткият Филодем — трябва да славим навсягда благодетелните куртизанки! Благодарение на тях ние се избавяме от мъчните предпазвания, от ревнуванията, от хитруванията и от прелюбодейните трепети на сърцето. Те са, които ни спасяват от очакванията под дъжда, от клатещите се стълби, от тайните входи, от прекъсваните любовни срещи, от недописаните писма, от мъчно разбираемите любовни знаци. О, скъпи главици, колко силно ви обичам аз! Ние няма защо да ви обсаждаме, за да ни се отдадете: за няколко дребни монети вие ни давате и наддавате онова, което друга някоя би ни дала като милостиня след три седмици очакване. За вашите възмогнати души любовта не е жертване, а взаимно благодееие между двамата влюбени; сумите, които ви се доверяват след обладаването, не служат за откупване на вашите неоценими нежности, а за заплащане на ония разнообразни и прелестни удобства, с които вие се обграждате и сред които приспивате всяка вечер нашите бликнали похоти. Колко многобройни сте вие! Ние намираме между вас и мечтата на целия си

живот, и прищявката само на една своя вечер. Всички жени се изреждат пред нас — коси с най-разнообразни оттенъци, ресници с най-различни цветове, устни с най-разнообразна сладост. Няма под небето чиста любов, която вие не бихте могли да подражавате, няма на света противна любов, която вие не бихте посмели да ни предложите. Вие сте нежни към грозните, утешителни към обидените, гостоприемни към всички и красиви, красиви. И затова ви казвам, Хризис, Бакхис, Сезо, Фаустина — справедлив е законът на боговете, който е присъдил на куртизанките вечното пожелание на мъжете и вечната завист на благоверните съпруги.

Танцуващите бяха престанали.

Влезе едно дете акробатка, което играеше с кинжали и ходеше по ръце между забодени в земята острия.

Понеже вниманието на гостите беше погълнато всецяло от опасната игра на детето, Тимон погледна Хризис и лека-полека, без да бъде съзрян, се примъкна зад нея тъй наблизко, че можеше да я допре с нозете и с устните си.

— Недей — казваше Хризис, — недей, приятелю мой.

Но той беше пхнал едната си ръка в широката цепка на робата ѝ и нежно галеше хубавата и гореща кожа на полегналата куртизанка.

— Чакай — молеше се тя. — Ще ни видят. Бакхис ще се възмути.

Едно поглеждане само беше достатъчно да убеди младия човек, че никой ги не гледа. Той се одързости да я помилва там, дето милувката възбужда до крайност жената. След това, за да угаси с един решителен аргумент последните смущения на умиращата благоразумност, той сложи кесията си в случайно отворената ѝ ръка.

Хризис престана да се противи.

А малката акробатка продължаваше да описва ловките си и опасни кръгове. Тя ходеше по ръце със завърната надолу риза, с извити напред нозе, между острите мечове и източени острия. Мъчната стойка, а може би и страхът от нараняване наливаха в главата ѝ гореща и тъмnochервена кръв, която усилваше блясъка на отворените ѝ очи. Кръстът се сгъваше и изправяше. Краката ѝ се раздвояваха като ръцете на танцуващите. Безпокойно дишане издуваше голите и гърди.

— Стига — каза Хризис отсечено. — Ти само ме раздразни — нищо повече. Остави ме, остави ме.

Когато двете ефесианки щяха да заиграят според традицията „Баснята за Хермафродита“ тя се плъзна от леглото и трескаво излезе навън.

III. РАКОТИС

Едва притворила вратата подире си, Хризис сложи ръка върху пламналите центрове на своите желания, тъй както се натисва някое болно място, за да се загасят болките. След това тя облегна рамо о една колона, склочи пръсти и нададе слаб вик.

Тя все още нищо не знаеше.

Колкото повече време изтичаше, толкова невероятността да сполучи се увеличаваше. Твърде опасно беше внезапно да поиска огледалото, за да узнае какво е станало. В случай че то беше вече взето, това би навлякло върху нея всички подозрения и би я погубило. От друга страна, тя не можеше да стои там, без да заговори за огледалото. И тя от нетърпение беше напуснала пиршествената зала.

Неловкостта на Тимон беше усилила нейната възбуда до трескавост и затова тя се принуди да допре тялото си до свежата, изгладена и чудновата колона.

Тя почувства, че настъпва криза, и се уплаши.

Тя позова робинята Аретиас.

— Пази ми накитите, аз ще изляза.

И тя слезе по седемте стъпала.

Ноцта беше топла. Никакъв полъх не разведри челото ѝ, покрито с тежки капки пот. Разочарованието, което беше изпитала, усили разслабеността ѝ и тя почна да полита.

Тя тръгна направо из улицата.

Домът на Бакхис беше накрай Брушион, отдето почваше туземният град Ракотис, грамадно заселище, пълно с моряци и египтянки. Риболовците, които денем, през уморителният зной, спяха по корабите, нощем прекарваха тука и даваха на жените и винопродавачките в замяна на двойното опияняване, което им доставяха те всичките пари, изкарани вечерта от продажба на риба.

Хризис се забърка из тесните улички на тоя александрийски Субур, пълен с гласове, с движения и варварски музики. Тя хвърляше бегли погледи в задавените от дима на лампите зали, дето се

съчетаваха голи двойки. По кръстопътищата, застанали по ниските столове, наредени пред къщите, крещяха и играеха палячовци, облечени в пъстри дрехи, възседнати от по двама души. Хризис пристъпяше смутена. Една жена, останала сама, я поздрави. Един старец я пипна по гърдите. Една майка ѝ предложи детето си. Един глуп селянин я целуна по шията. Тя бягаше, обзета от някакъв поруменяващ страх.

Това чуждо заселище, разположено в средата на гръцкия град, беше пълно с тайни и опасности за Хризис. Тя слабо познаваше тоя странен лабиринт, заплетените улици, тайните на известни жилища. От време на време тя идваше в Ракотис; винаги вървеше по прекия път, който извеждаше пред една червена порта; и там, забравила обикновените си любовници, тя падаше в неуморните обятия на един млад магаретар, с пъргави и дълги мускули, комуто за голямо свое удоволствие заплащаше.

Ала тая вечер, без даже да е обърнала глава към някого, тя чу, че след нея вървят двама души.

Тя живо ускори своя ход. Стъпките след нея също се ускориха. Тя почна да тича; затичаха се и подир ѝ; тогава обезумяла от страх, тя заби из друга уличка, след това из друга, след това затича по един дълъг път, който взеше незнайно де.

С пресъхнало гърло, с надута слепи очи, прихваната от виното на Бакхис, тя тичаше бледна и изплашена, завивайки ту надясно, ту наляво.

Най-после една стена пресече пътя ѝ. Тя беше влязла в сляпа улица. Тя понечи бързо да се възвърне назад, но двама черноръки матроси препречиха тесния изход.

— Де отиваш, златна стрелице? — попита през смях единият.

— Пуснете ме да мина.

— Как? Ти си се изгубило, младо момиче, и не познаваш Ракотис, нали? Ние ще те разведем из града.

И те и двамата я хванаха за пояса. Тя извика, сборичка се, опита се да удари някого от тях с кинжала си, но единият стисна двете ѝ ръце в лявата си ръка и каза направо:

— Стой мирна. Ти знаеш, че тука не обичат гърците; никой не ще ти се притече на помощ.

— Аз не съм гъркиня.

— Лъжеш. Кожата ти е бяла и носът прав. Недей ни се противи, ако се боиш от тоягата.

Хризис погледна тоя, който ѝ говореше; веднага тя му се метна на шията.

— Аз те любя и ще дойда подире ти — каза тя.

— Ти ще дойдеш и с двама ни. И моят приятел ще си получи заслуженото. Върви с нас. Ние не ще те измъчим много.

Къде я водеха те? Тя нищо не знаеше, но вторият матрос ѝ се нравеше със своята грубост и зверска глава. Тя го гледаше невъзмутимо, както кучетата гледат месото. Тя огъваше тялото си, за да се допира до неговото вървешком.

С бързи стъпки те минаваха през странни квартали, без живот и без светлина. Уличките бяха тъй своеобразно заплетени, че Хризис не можеше да разбере как намираха те пътя си в тоя нощен лабиринт, из който тя не би могла да излезе сама. Заключените врати, зеещите прозорци, неподвижните сенки я плашеха. Над тях между приближените една до друга стрехи се протягаше като лента небето, заляно от лунния блясък.

Най-после те влязоха в живота. При един завой на улицата пред тях изведнъж се показаха осем, десет, единайсет осветлени врати, пред които седяха млади набатейнки; отстрани на всяка една от тях имаше по две червени лампи, които осветяваха от долна страна главите им, покрити със златни капюшони.

В далечината се зачу най-напред някаква смътна мълва, а след това екот от талиги, от сваляне на земята денкове, от магарешки стъпки и човешки гласове. Наближаваха площада на Ракотис, дето се струпваше, докато Александрия спеше, храната, нужна за деветстотин хиляди гърла.

Те минаха надлъж край къщите около площада между зелени купчини зеленчук, лотосови корени, черен боб и кошници с маслини. Хризис взе в едно мораво тасче една кривача черници и ги изяде, без да се спира. Най-после те стигнаха пред една ниска врата и матросите слязоха по една стълба с оная, за която бяха откраднати истинските бисери на Анадиомена.

Влязоха в една просторна зала. Петстотин души от простолудието чакаха деня и пиеха жълта бира, ядяха фурми, боб и сусамени сладки. Помежду тях в огнената атмосфера се движеше рояк

кресливи жени, цяло поле от черни коси и пъстри цветя. Те бяха бедни девойки, без домашно огнище, които принадлежаха на всички. Те идваха там, за да изпросват остатъците от храната, боси, с разголени гърди, покрили само коремите си със синя или червена дрипа; повечето от тях носеха на лявата си ръка дете, обвито в парцали. На една естрада имаше шест танцувайки египтянки и оркестър от три свирачки, две от които биеха тамбурени, а третата движеше един голям систър от звучен метален сплав.

— Ах, миксирени бонбони — каза Хризис зарадвана.

Но изведнъж тя припадна от нетърпимата миризма на тоя вертеп и матросите я изнесоха на ръце.

Вън, на по-свежия въздух, тя се посъвзе.

— Де отиваме? — попита тя. — Да свършим по-скоро — аз не мога вече да вървя. Аз не ви се противя, вие виждате сами, че съм добра. Но да намерим по-скоро легло, иначе аз ще падна на улицата.

IV. ВАКХАНЛИЯТА У БАКХИС

Когато пак се спря пред вратата на Бакхис, тя беше обзета от сладостното чувство, което се явява след задоволяване на пожеланията и замлъкването на плътта. Челото ѝ беше разведрено. Устата ѝ бяха усладени. От време на време само чувстваше слаби болки в слабините. Тя се изкачи по стъпалата и прекрачи прага.

След излизането на Хризис, оргията беше се загоряла като пламък. Дошли бяха други мъже, за които дванадесетте танцовачки бяха лесна плячка. Четирийсет разнищени венци покриваха с цветя пода. Един мех беше се катурнал на единия край на масата и беше залял като със златен поток със сирийско вино.

Филодем, легнал до Фаустина, раздираше робата ѝ и тихо ѝ напяваше стиховете, които беше писал за нея.

— О, нозе — казваше той, — о, сладки бедра, вдлъбнати слабини, овален задник, сладка цепнатина хълбоци, рамене, гърди, подвижна шия, о, вие, които ме подлудявате, горещи ръце, вещи движения, сръчен език! Ти си римлянка, ти си твърде мургава и не пееш стиховете на Сафо; но и Персей беше любовник на Андромеда, индианката.^[1]

А Сезо, легнала по корем на масата, по ред разсипаните плодове, съвсем зашеметена от парите на египетското вино, топеше едната си ненка в изстуден сироп и повтаряше с комична нежност:

— Пий, мъничко, пий, ти си жадно! Пий, мъничко! Пий! Пий!

Неосвободената още Афродизиа тържествуваше сред един кръг мъже и празнуваше последната нощ на робството си в непрекъснато отдаване на мъжете. Според традицията, която се спазваше в александрийските оргии, тя се беше отдала най-напред на трима души изведнъж. Но нейният изпит не се свършваше с това; според закона за робините, които стават куртизанки, тя трябваше да доказва с неуморна ревност през цялата нощ, че е достойна за новото си звание.

Отстранени, прави зад една колона, Наукратес и Фразилас любезно спореха върху относителната ценност на Арцезилас и на

Карнеад.

На другия край на залата Миртоклея бранеше Родис от един твърде настойчив гост.

Щом видяха Хризис, двете ефесиянки отърчаха при нея.

— Да си идем, Хризей. Теано ще остане тука. Ние си отиваме.

— И аз ще остана — каза куртизанката.

И тя се простря напреки на едно голямо легло, покрито с рози.

Шум от гласове и хвърлени монети привлече нейното внимание. Теано, за да се подбие със сестра си, беше решила, сред шума и смеховете, да играе на смях „Баснята за Даная“ — при всяка златна монета, която минаваше през нея, тя се показваше безумно разстрастена. Предизвикателната непочтеност на легналото по гърба си дете забавляваше всички гости, защото минали вече времената, когато мълния беше поразила присмехулниците на Безсмъртния. Но играта се извърна, както и можеше да се очаква — един несръчник нарани младото момиче и то буйно заплака.

За да го утешат, трябваше да изнамерят някакво ново развлечение. Две от танцуващите домъкнаха всред залата една широка делва, пълна догоре с вино и като обърнаха Теано надолу с главата, накараха я да пие. Това тъй много я развесели, че тя дълго време не можа да дойде на себе си от смях.

Тази игра има такъв голям успех, че всички се струпаха да гледат, а когато флейтистката стъпи на нозете си, като видяха пламналото ѝ от рукналата кръв малко лице, по което се стичаха капки вино, такава буйна веселост обзе присъстващите, че Бакхис извика на Селена:

— Огледало! Огледало, нека се огледа!

Робинята донесе едно бронзово огледало.

— Не това! Огледалото на Родопис! Тя заслужавай се огледа в него.

Само с един скок Хризис беше се изправила на нозете си.

Вълна кръв избликна на бузите ѝ, после се отдръпна и тя, побледняла свършено, разтърсвана от ударите на сърцето си, впиваше очи във вратата, отдето щеше да влезе робинята.

Този миг решаваше съдбата ѝ. Последната надежда, която ѝ беше останала, сега щеше да изчезне или да се сбъдне.

Около нея пиршеството продължаваше. Един венец от ириси, хвърлен незнайно от кого, мина край устата ѝ и тя почувства на устните си стипчивия вкус на ирисовия тичинков прашец. Един мъж разля връз косата ѝ малка стъкленичка благоуханна течност, която бързо се прецеди през нея и намокри рамото ѝ. Пръските из една чаша, в която някой хвърли портокал, измацаха туниката ѝ и влагата проникна дори до кожата ѝ. Тя величаво търпеше всички скверности на оргията.

Излязлата робиня още не се връщаше.

Хризис стоеше все тъй мраморно бледна и неподвижна, като изваяна богиня. Размерните и едностайни стенания на една жена, притисната от мъж недалеч от нея, отмерваха изминалото време. Стори ѝ се, че тая жена стене тъй още от вечерта. Прииска ѝ се да превие нещо, да разкърши пръсти, да извика.

Най-после Селена влезе с празни ръце.

— Огледалото? — попита Бакхис.

— То е... няма го там... то е... то е... откраднато — промърмори робинята.

Бакхис нададе толкова остър вик, че всички наоколо млъкнаха и страхотна тишина внезапно прекъсна буйния шум.

От всички краища на залата се завтекоха мъже и жени. Останало беше само едно малко празно място, дето стояха слисаната Бакхис и коленичилата пред нея робиня.

— Как? Какво каза ти? — простена Бакхис.

Но понеже Селена не отговори, тя бясно я сграбчи за шията.

— Ти си го откраднала, нали? Ти ли? Отговаряй де! Аз ще те накарам да говориш, като взема бича, мръсна кучко!

Тогава стана нещо ужасно. Обезумялото от страх дете, от страх пред страданието, от страх пред смъртта, най-силния страх, който беше изпитвало до тоя час, каза прибързано:

— Афродизиа! Не съм аз! Не съм аз!

— Афродизиа ли? Сестра ти ли?

— Да, да — казаха другите робини мулатки. — Афродизиа го взе.

И те довякоха пред Бакхис сестра си, която на утринта щеше да бъде освободена.

[1] [Филодем, А. П. V. 132 ↑](#)

V. РАЗПНАТАТА

Всички заедно повториха:

— Афродизиа го взе. Кучка! Кучка! Мърша! Крадла!

Омразата им към предпочитаната пред тях сестра се увеличаваше от собствения им страх.

Аретиас я ритна в гърдите.

— Къде е огледалото? — подзе Бакхис. — Къде го дяна?

— Даде го на един свой любовник.

— Кой е той?

— Един италиански матрос.

— На кой кораб е той?

— Тая вечер той замина за Рим. Няма вече да видиш огледалото си, трябва да се разпне кучката, хищницата!

— Богове, богове! — стенеше Бакхис.

След това скръбта ѝ се превърна в безумен гняв.

Афродизиа беше дошла на себе си, ала схваната от уплаха, тя не разбираше какво става наоколо ѝ и стоеше безмълвна и без сълзи на очите.

Бакхис я улови за косата, повлече я по мръсния под между разпръснатите цветя и разляното вино и извика:

— На кръста, на кръста! Намерете гвоздеи! Донесете чук!

— О — каза Сезо на съседката си, — никога не съм виждала да разпнат човек. Да идем да гледаме.

Всички тръгнаха след Бакхис, притискайки се един друг. Хризис, която едничка знаеше виновника и беше причината на всичко, също тръгна след тях.

Бакхис тръгна направо към четвъртитата стая на робините; в нея имаше три легла, на които робините, две по две, лягаха призори да спят. В дъното се издигаше като постоянно жива заплаха един кръст във форма на буквата „Г“, който още не беше употребян.

Посред смътната мълва на младите жени и на мъжете, четири от робините подигнаха мъченицата наравно с ръцете на кръста.

Из устата ѝ не беше излязъл още нито един звук, но когато почувства, че гърбът ѝ се долепя до червеникавото облегалo на кръста, дългите ѝ очи се изпулиха и тя застана на прекъсвания и не млъкна чак до последния си миг.

Те я накараха да възседне един дървен колец, забит в средата на отвесната дъска на кръста, който служеше да поддържа тежестта на тялото, за да не се разкъсат китките.

След това ѝ разтвориха ръцете.

Хризис гледаше и мълчеше. Какво можеше да каже тя? Тя би могла да избави робинята само като обвини Деметриос, но той беше въвн от всякакво преследване и би си отмъстил жестоко, ако тя би го издала. Тъй мислеше тя. От друга страна, една робиня беше цяло богатство и понеже старата злоба на Хризис към Бакхис не беше се още уталожила, тя с радост гледаше как нейната приятелка със собствените си ръце опропастява една ценност от три хиляди драхми, като че хвърляше сребърните пари в морето. И после, струваше ли си да се грижи човек за едно поробено същество.

Хелиопа подаде на Бакхис първия гвоздей, заедно с чука, и наказанието започна.

Опиянеността, обидеността, разгневеността, — всички страсти заедно, даже и инстинктивната склонност към жестокост, която живее в женското сърце, раздвижиха душата на Бакхис, когато удари с чука връз гвоздеа и тя нададе почти същия вик, какъвто нададе и Афродизиа, когато гвоздеят проби дланта ѝ.

Тя заби и втория гвоздей. Тя закова също и нозете една връз друга. След това, възбудена от кръвта, бликнала през трите рани, тя извика:

— Това ти е малко! На, крадла! Свиня! Матроска щерка!

Тя вадеше една по една иглите из косата си и бясно ги забиваше в гърдите, в корема, в бедрата на разпнатата. Когато свърши оръжията си, тя зашлеви плесница на злочестницата и се изхрачи върху ѝ.

Тя изгледа предмета на задоволената си мъст и след това влезе в широката зала заедно с всички гости.

Само Фразилас и Тимон не тръгнаха подире ѝ.

След като се посъвзе след видяното, Фразилас се поизкашля, кръстоса ръце, подигна глава, сви вежди и се приближи до разпнатата, която непрекъснато и ужасно потръпваше.

— Макар че аз в много случаи съм противник на теориите, които искат да минат за абсолютно истински, не мога да отрека, че ти би спечелила, ако в това положение, в което си изпаднала, познаваше по-добре стоическите правила. Зенон, който, изглежда, че не във всички духовни области е бил лишен от заблуждения, ни е оставил няколко софизма, макар и без голямо общо значение, от които ти би могла да се възползваш, за да облекчиш последните си минути. Страданието, казваше той, е празна дума, защото нашата воля стои по-горе от несъвършеността на тленното ни тяло. Вярно е, че Зенон е умрял на деветдесет и две години, без да е прекарал, както казват биографите, и най-малка болест, но с това не може да му се възрази, защото, като се основаваме на това, че той е запазил през целия си живот ненарушимо здраве, ние не можем да заключим, че би изменил на себе си, ако би се разболял. От друга страна, нелепо би било да караме философите да прилагат на практика жизнените правила, които предлагат, и неуморно да насаждат в собствения си живот добродетелите, които считат за висши. С една дума, за да не продължи речта ми повече, отколкото трябва, ти употреби всички усилия да издигнеш душата си над физическите страдания. Колкото и мъчително, колкото и непоносимо да ги чувстваш ти, аз те моля да повярваш, че аз вземам върху си голяма част от тях. Те приближават към своя край; потърпи, забрави. Ето часа, в който, измежду различните доктрини, които говорят за безсмъртието, ти би могла да избереш оная, която най-добре би приспала твоето съжаление пред изчезването ти от света. Ако е истинска, ти би могла да озариш с нея великия страх пред смъртта, ако ли пък е лъжовна, какво значи това за тебе — ти никога не ще узнаеш, че си се излъгала.

След като каза това, Фразилас оправи гънките на дрехата си на рамото и се отдалечи със смутени стъпки.

Тимон остана в стаята насаме с умиращата на кръста.

Споменът за една нощ, прекарана връз гърдите на тая злочестница, съпроводен от мъчителната мисъл за неизбежното изгниване на това хубаво тяло, което беше горяло нявга в ръцете му, не излизаше из неговия ум.

Той натискаше очите си с ръце, за да не гледа наказаната, но той чуваше треперенията на тялото на кръста.

Най-после той погледна. Цяла мрежа от кървави струи се сплиташе по кожата, от забодената в гърдите игла до сгърчените палци на нозете, главата непрестанно се въртеше. Косата беше низпаднала отляво, напоена с кръв, с пот и с благоуханни масла.

— Афродизиа, чуваш ли ме? Познаваш ли ме? Аз съм, Тимон, Тимон.

Един почти загаснал поглед се спря върху него. Но главата все се въртеше. Тялото не преставаше да трепери.

Тихо, като че се боеше да не причини болка на разпнатата със своите стъпки, младият човек се приближи до подножието на кръста. Той простря ръце напред, хвана предпазливо обезсилената и въртяща се наляво-надясно глава между двете си братски ръце, благочестиво отмахна полепналите по бузите коси и положи с неизразима нежност една целувка по топлите ѝ устни.

Афродизиа склопи очи. Позна ли тя онзи, които облекчаваше нейния ужасен край с тоя израз на любовно милосърдие? Една необяснима усмивка удължи посинените ѝ ресници и тя предаде дух с едно въздъхване.

VI. ВЪЗТОРГЪТ

Значи, свършено беше. Хризис имаше доказателство за това.

Щом Деметриос беше се решил да извърши първото престъпление, и другите две незабавно щеше да извърши. Човек като него би счел кражбата за по-голямо безчестие от убийството и светотатството.

Той беше се покорил — значи, той беше запленил. Тоя свободен, безстрастен, студен мъж също беше паднал в робство и неговата господарка беше тя, Хризис, Сара, от генисаретската земя.

Ах, колко хубаво беше да мисли за това, да го повтаря, да го изрича високо, да бъде сама. Хризис побърза да излезе вън от дома на Бакхис и се затича право напред, с разведрено от прохладния лъх на утринта лице.

Тя тича чак до Агора по улицата, която извеждаше на морето и в края на която се издигаха като гъсти гигантски класове мачтите на осемстотин кораба. След това тя зави надясно и мина пред Дрома, дето беше домът на Деметриос. Горд трепет я обзе, когато мина край прозорците на своя бъдещ любовник. Но тя отбягна неблагоприятното да го подири първа. Тя измина дълъг път чак до Канопското пристанище и се хвърли на земята между две алоени дървета.

Той беше извършил кражбата. Той беше извършил за нея нещо, което никой любовник за никоя жена не би посмял да извърши. Деметриос, Възлюбеният, непостижната и безнадеждна мечта на толкова женски сърца, беше се изложил заради нея на всички опасности, на всички срамоти, на всички угризения на съвестта. Той беше дори отрекъл идеала на своята мисъл, той беше отнел дивната бисерна огърлица на собственото си творение и денят, чиято зора се сипваше, щеше да види любовника на богинята в нозете на неговия нов кумир.

— Вземи ме! Вземи ме! — извика тя. Сега тя го обожаваше. Тя го зовеше, тя го желаше. В нейното въображение трите престъпления се превръщаха в три героически подвига, за които тя никога не би

могла да му отплати с нежност и страст. Как пламенно би горяла тая единствена любов на две същества, еднакво млади, еднакво красиви, еднакво влюбени и съединени завинаги след толкова победени спънки!

Те ще тръгнат само двамината, ще напуснат града на Царицата, ще плувнат по морята към тайнствени краища, ще отидат в Амазонт, в Епидор или в непознатия оня Рим, втория град на света след грамадната Александрия, който нявга беше се заел да покори земята. Какво не биха правили, където и да бъдат! Коя радост не биха изпитали, кое човешко щастие не би завидяло на тяхното и не би побледняло, когато дивно поминеха край него!

Хризис се дигна от земята почти зашеметена. Тя протегна ръце, сви рамене, наведе се напред. Растящо чувство на разслабеност и радост пълнеше закоравялата ѝ гръд. Тя тръгна за към къщи...

Като отвори вратата на стаята си, тя изненадана се сепна, като видя, че от вечерта нищо не се е изменило под покрива на нейното жилище. Дребните предмети от тоалета ѝ, от трапезата ѝ и наслаганите по поличките украшения ѝ се видяха недостатъчно красиви, за да могат да обкръжават новия ѝ живот. Тя изчупи някои от тях; те много явно ѝ напомняха някои предишни любовници, които тя сега внезапно намрази. И ако тя запази някои от украшенията и потребите си, то не беше, защото ги скъпеше, а защото иначе нищо не би останало в стаята, и ако Деметриос би пожелал да преспи в нея, би я намерил празна.

Тя бавно се съблече; от туниката ѝ се ронеха остатъци от оргията: трохи от сладки, косми от женска коса, розени листа.

Тя разтърка талията си, освободена от пояса, и разроши с ръка гъстата си коса. Ала преди да легне, ней ѝ се прииска да си отпочине за малко върху постилката на терасата, дето свежестта на въздуха беше тъй сладостна.

Тя се покачи на терасата.

Слънцето току-що беше изгряло. Спряно на хоризонта, то приличаше на голям сплеснат портокал.

Една висока палма с изкривено стъбло спущаше вън от оградата гъстите си зелени листа. Хризис подслони под нея гъделната си голота и потръпна, хванала гърдите си в ръце.

Очите ѝ блуждаеха из града, който бавно побеляваше. Теменужените пари на зората се издигаха от безмълвните улици и чезнеха в бистрия въздух.

Изведнџ една мисъл бликна в ума на Хризис, порасте, обзе я всецяло и я докара до полуда: защо Деметриос, който беше извършил толкова смели престъпления, да не убие царицата и да стане цар?

Тогава...

Тогава тоя монументален океан от къщи, палати, храмове, портики, колонади, който се разстилаше пред очите ѝ от Некропола на изток чак до градината на богиня Афродита: Брушион, гръцкият град блестящ и правилно застроен, Ракотис, египетският град, пред който се издигаше като акрополитен хълм, потъналият в светлина Панейон; великият храм на Серафис, на фасадата на който играеха два розови отблясъка; великият храм на Афродита, окръжен от шепота на триста хиляди палми и безбройни вълни, храмът на Персефона и храмът на Арсиноя, двете светилища на Посейдон, трите кули на Изида Парис, седемте колони на Изида Лохиас, и театърът на Хиподрома, и Стадиумът, дето бяха тичали един срещу други Пситакос и Никостен, и гробницата на Стратонис, и гробницата на бога Александър — Александрия! Александрия! Морето, хората, гигантският мраморен Фар, чието огледало водеше мореплавателите; Александрия! Градът на Берениса и на единадесетте птолемейски царе, Фискон, Филометор, Епифан, Филадельф; Александрия, предел на всички блянове, венец на всички величия, постигнати през три хиляди години в Мемфис, Тива, Атина, Коринт с длетото, с тръстта, с компаса и с меча! — по-нататък Делтата, процепена от седемте езика на Нил, Саис, Бубаст, Хелиополис; по-нататък, на юг: ивицата плодородна земя, Хептанома, дето край брега на реката се протакаха хиляда и двеста храма, посветени на всички божества; още по-нататък: Тива, Диосполис, Слоновият остров, недостъпните водопади, островът Арго... Мерое... незначителността: и ако можеше да се вярва на старите египетски поверия — страната на баснословните езера отдето изтича старинният Нил, които били толкова широки, че плъзнатият по техните пурпурни води поглед се изгубвал, и били толкова нависоко из планините, че звездите се приближавали и като златни плодове се оглеждали в тях — всичко това, всичко ще бъде царство, жилище, собственост на куртизанката Хризис.

Тя дигна ръце нагоре запъхтяна, като че искаше да досегне небето.

И тогава тя видя, че наляво, наблизно край нея, бавно преминава
голяма чернокрила птица, понесена към широкото море.

ЧЕТВЪРТА КНИГА

I. СЪНЯТ НА ДЕМЕТРИОС

И когато с огледалото, гребена и огърлицата Деметриос влезе в своя дом, яви му се сън, и такъв беше той:

Ведно с многобройната тълпа, той отива към вълнолома през някаква странна, безлунна, беззвездна и безоблачна нощ, която сама свети.

Без сам да знае защо, нито какво го влече, той бърза да стигне, да бъде там колкото може по-скоро, но той се движи с големи усилия, въздухът необяснимо спъва нозете му, и като че дълбока вода запреща всяка негова стъпка.

Той трепери, той мисли, че никога няма да стигне, че никога не ще узнае при кого отива през тая ясна нощ, задъхан и безпокоен.

От време на време тълпата изчезва, било, че тя наистина се разпръсква, било, че той престава да я чувства около себе си. След това тя по-досадно почва да се блъска и всички бързат да вървят, да вървят, да вървят напред с бързи и кълтящи стъпки, по-скоро от него...

След това човешкият рояк се сгъстява; Деметриос побледнява. Един мъж го блъсва по рамото; един женски чапраз раздира туниката му; едно младо момиче, силно притиснато от множеството, е така близо до него, че той чувства двете пъпки на женските му да го бодат по гърдите. Той го отблъсква с двете си ужасени ръце...

Изведнъж той се вижда сам, пръв стигнал на вълнолома, И когато се обръща назад, съзира бял мравуняк в далечината, който е останалата назад тълпа, чийто край е чак при Агора.

И той разбира тогава, че тя ще остане там. Правият и бял вълнолом се протака като някакъв несвършен път, с който сякаш са искали да пресекат морето.

Той нека да стигне до Фара и върви. Нозете му изведнъж са олекнали. Вятърът, понесен над пясъчните самоти, бързо го влече към вълнуващите се самоти на морето, към което води вълноломът. Но колкото повече той се приближава, толкова повече Фарът се отдалечава от него. Вълноломът няма край. Изведнъж високата кула, на която гори

една пурпурна факла, допира до блестящия хоризонт, трепти, снишава се, намалява и залязва като някаква друга луна.

Деметриос продължава да върви.

Откак е напуснал широкия александрийски кей сякаш са изминали много дни и нощи и той не смее да извърне глава, за да не би да види след себе си изминатия път: бяла, безкрайно дълга черта, и морето.

И все пак той се обръща.

Зад себе си той вижда един остров, обраснал с високи дървеса, от които се спускат надолу грамадни цветове.

Минал ли е той през него, без да го забележи, или изведнъж по някакво чудо той е станал видим? Той даже и не мисли да се пита, той схваща невъзможното като нещо съвсем естествено...

На острова има една жена. Тя стои права пред входа на единственото жилище там, с полускрити очи и лице, наведено над един чудноват ирисов цвят, който е израснал толкова високо, че достига до устните ѝ. Косата ѝ е гъста, матовозлатиста; би могло да се предположи, че е чудесна по дължина, като се погледнеха безбройно многото сплитки, които тежнееха над нежната шия. Черна туника загръща тялото на тая жена, една по-черна роба загръща туниката, а ирисът, чийто дъх тя поема с отпуснати надолу ресници, е еднакъв по цвят със самата нощ.

Деметриос вижда само косите на това траурно видение; те са като златен венец, положен на абаносова колона. Той познава, че тя е Хризис.

Споменът и за огледалото, и за гребена, и за огърлицата смътно се пробужда в душата му. Но той не вярва, че ги е взел, и в този чуден сън самата действителност му се вижда като блян.

— Ела — казва Хризис, — влез и върви подире ми.

Той тръгва след нея. Тя възлиза бавно по една стълба, постлана с бели кожи, отпуснала ръка на облегалото. Босите ѝ пети играят в черната роба.

Къщата е само на един кат. Хризис се спира на последното стъпало.

— Има четири стаи — казва тя. — След като ги изгледаш, няма вече да можеш да излезеш вън. Искаш ли да вървиш подире ми? Довери ми се!

Но той ще върви навред подире ѝ. Тя отваря първата врата и я затваря след себе си.

Стаята е тясна и дълга. Има само един прозорец, през който се вижда цялото море. Отдясно и отляво, върху две полички са сложени дванадесет пергаментни свитъци.

— Ето любимите ти книги — казва Хризис, — други няма.

Деметриос развива свитъците: те са „Оинсус“ от Херемон, „Възвръщането“ от Алексис, „Огледалото на Лаис“ от Аристип, „Магьосницата“, „Циклопът“ и „Буколиките“ от Теокрит, „Едип в колона“, „Одите“ на Сафо и други няколко малки съчинения. Посред тая идеална библиотека една млада гола девойка, легнала на меко легло, мълчи.

— Сега — шепне Хризис, като измъква из една златна мрежа ръкопис, състоящ се само от един лист, — ето ти ония древни стихове, които ти никога не четеш насаме, без да плачеш.

Младият човек прочита случайно:

*„Οἱ μὲν ἀρ' ἐθρήνεον, ἐπὶ δὲ οἰσάχοντο γυναῖκες.
Τῆσιν δ' Ἀνδρομάχῃ λευκώλενος ἦρχε γυῖοιο,
Ἐκτορος ἀνδροφονοῖο κάρη μετὰ χερσὶν εἶχουσα.
Ἀνερ, ἀπ' αἰῶνος νέος ὦλεο, ναδδέ με χερὴν
Ἀεῖπεις ἐν μεγάριοσι πάϊς δ' ἐτι νήπιος,
Ἀεῖπεις ἐν μεγάριοσι πάϊς δ' ἐτι νήπιος αὐτῶς,
Ὀν τέκομεν σύ τ' ἐγὼ τε δυσάμμοροι...“*

Той се спира изненадан и хвърля към Хризис нежен поглед:

— Ти ли? — казва ѝ той. — Ти ли ми показваш това?

— Ах, ти не си видял още всичко. Върви подире ми, върви бързо подире ми!

И тя отваря друга врата.

Втората стая е четвъртита. Има само един прозорец, през който се вижда цялата земя. Върху една дървена подложка е сложена червена

глина, в единия кът, на един вгълбнат стол, млада гола девойка мълчи.

— Тук ти ще изваеш Андромеда, Загреус и Конете на Слънцето. Понеже ще ги работиш само за себе си, ти ще ги счупиш, преди да умреш.

— Тоя дом е Домът на щастието — прошепва Деметриос.

И той отпуска челото си на ръка.

Но Хризис отваря друга врата.

Третата стая е широка и кръгла. Осветява я само един прозорец, през който се вижда цялото небе. Стените ѝ са от бронзови пръчки, преплетени ромбично. През тях долита някаква меланхолна песен, свирена от незрими музикантки. А до стената, на дъното, на трон от зелен мрамор, млада гола девойка мълчи.

— Ела! Ела! — повтаря Хризис.

Тя отваря друга врата.

Четвъртата стая е ниска, тъмна, херметично затворена и триъгълна. Постлана е от пода до потона с меки платове и кожи; стъпките по тях заглъхват така, че голотата не учудва. Влюбените могат да си въобразят, че са влезли съвършено голи в нея. Когато вратата се затвори, не се знае вече на коя страна е тя. Прозорец няма. Един тесен свят вън от света. От няколко повиснали черни влакнести фитила се оцеждат във въздуха като сълзи благоуханни капки. Тая стая е осветена от седем малки цветни прозорчета, които различно обагрят непонятната светлина на седем подземни лампи.

— Виж — обяснява младата жена с благосклонен и спокоен глас, — в трите кътища на нашата стая има три различни легла...

Деметриос не отговаря нищо. И той се пита:

„Нима това е краят? Нима наистина това е целта на човешкия живот? Нима минах през другите три стаи само за да се спра в тая? И ще мога ли, ще мога ли да изляза, ако само една нощ преспя в това любовно убежище, което е продължение на гроба?“

Но Хризис говори...

* * *

— Възлюблений мой, ти ме пожела, аз дойдох, виж ме...

Тя дига и двете си ръце нагоре, слага ги на главата си и се усмихва, издала лакти напред.

— Възлюблений мой, аз съм твоя... Но аз не ще ти се отдам веднага. Аз ти обещах песен и затова най-напред ще ти пея.

И той мисли само за нея, и той ляга в нозете ѝ; тя е с малки черни сандали. Четири синкави бисерни нишки минават между малките пръсти на нозете ѝ; на всеки пръст е изписан с кармин по един лунен сърп.

Навела глава над рамо, тя удря с края на пръстите на дясната ръка по лявата си длан и леко клати хълбоците си.

*„На постелята си през нощта
Подирях аз любимия на своето сърце.
Подирях го, ала не го намерих...
Заклевам ви, йерусалимски дъщери.
Ако намерите възлюбения мой
Кажете му,
Че аз съм болна от любов.“*

— Ах! Това е из „Песен ни песните“, Деметриос! Сватбеният химн на девойките в моята родина.

*„Заспала бях, ала сърце ми бдеше
И чух гласа на оногова,
Когато люби моето сърце...
Похлопа той на моята врата
И ето го: — той иде,
Как млад елен по рътлините скача.
Възлюбеният ми говори:
Стани и отвори ми, сестро моя,
Главата ми е оросена,*

*Косата ми е пълна с нощни сълзи,
Стани, любезна моя,
Ела, прекрасна дево,
Виж, зимата премина,
Отидоха си дъждовете,
Цветя се раждат от земята,
Настъпи времето за песни
И гърлицата се завърна.
Стани, невясто моя,
Ела, прекрасна дево!“*

Тя отхвърля далече булото си и застава права, стегната само в една тясна обвивка, която закрива нозете и слабините ѝ.

*„Хитона свой свалих — нима
Отново да го облека?
Измих нозете си — нима
Отново да ги омърся?
Ръка през бравата промъкна той
И затрепера моята утроба.
И станах аз да му отворя.
От пръстите ми капеше миро
Връз бравата желязна.
Ах! Нека ме целуне той
С целувката на своите уста!“*

Тя извърща глава назад, полузакрила ресници:

*„О, подкрепете ме и изцерете,
Защото аз съм болна от любов.
През шията ми нека свий левица,
С десница нека ме прегърне той.
— Плени ме ти, о, сестро моя,
с едно от своите очи.*

*С една от своите огърлици.
О, как е сладка твоята любов,
Как сладки твоите милувки,
И от виното по-добри.
Дъхът ти по ми е приятен от всички
благовония.
И — сладостни устата ти,
Защото под тика твой извират мед и
мяко.
Одеждите ти леят дъх ливански.
Ти си заключена градина, сестро моя,
Ти си затворен кладенец и извор запечатан.
Стани, о, ветре северен!
Стани, о, ветре южен!
Обвейте моята градина,
Разсейте благовонията нейни!“*

Тя кръстосва ръце и протяга устните си:

*„О, нека влезе в своята градина,
От дивните ѝ плодове да вкуси.
— О, сестро, влязох в своята градина
И взех от своето миро и своите аромати,
Меда си с питките му ям,
Виното и сметаната аз пия.
— Сложи ме ти като печат на своето сърце
Като печат на своите ръце,
Защото любовта е силна като смъртта.“*

Без да мръдва нозете си, без да прегъва колене, тя извива бавно своя торс, сложен на неподвижните ѝ хълбоци. Лицето и двете ѝ гърди, издадени над загърнатите ѝ с плата нозе, приличат на три големи почти ровени цвѐта, натопени в платнен цвѐтник.

Тя танцува мълчалива и строга, тя движи раменете си, главата си и двете си ръце. Тя сякаш се измъчва от мисълта, че не ще сполучи да

му се понрави, и от постоянното желание да покаже колко е сладка белината на полуосвободеното ѝ тяло. Гърдите ѝ усилено се издуват. Устата ѝ вече не могат да се затварят. Ресниците ѝ безсилно са отпаднали и тя не може вече да ги подига. Постоянно разгарящ се огън зачервява бузите ѝ.

От време на време тя сключва пръсти пред лицето си. От време на време дига ръцете си нагоре. Тя сладостно се протяга. Една бегла бразда разделя двете ѝ дигнати рамене. Най-после, като отмахва назад косата си, както се отмахва сватбено було, тя откопчава треперейки, иглата, която задържа плата на слабините ѝ и открива напълно тайната на своята прелест.

Деметриос и Хризис...

Още първата им любовна прегръдка е тъй хармонична, че те не се помръдват известно време, за да познаят по-дълбоко нейната сладост. Едната ненка на Хризис изпълва ръката на Деметриос, която силно я стиска. Едното ѝ бедро гори, стиснато между двете му нозе, а другото тежее връз тях. Те стоят неподвижни, прегърнати, но непроникнали още един в друг и потрепват от растящата възбуденост на желанието, което не искат да удовлетворят. Само устата им още в началото са се слели една с друга. Те се опиват един от други, като забавят последната сладост на своята любов.

Деметриос не вижда нищо друго пред себе си, освен лицето на любимата жена. Когато устните им се впият до край и лицата им се доближат, очите на Хризис му се виждат огромни. Когато тя ги заклопя на всяка от клепките се явяват по две успоредни гънки и от блестящите ресници до началото на буза се спуска някаква еднообразно тъмна сянка. Когато ги отвори, едно зелено венче, тънко като копринена нишка, изтъкано от различни цветове, осветява бездънно черните ѝ зеници, които под дългите извити вежди се увеличават неимоверно. От време на време мястото, отдето извираят сълзите, внезапно трепва.

Целувката им няма да има край. Сякаш под езика на Хризис няма мед и мляко, както е казано в Писанието, а жива, подвижна, омагьосана вода. А за да оживи езика си, своя многообразен език, който се сгъва и разпуска, който се вдава, издава, по-милуващ от самата ръка, по-изразителен от погледа, приличен на цвят, който ту става

овален като плодник, ту се разпуца като листче от цветна коронка, който се втвърдява, за да затрепти, и се смекчава, за да лиже, Хризис употребява всичката своя нежност и страстно въображение... След това настъпват милувки, които тя продължава и повтаря. Достатъчно е само да помръдне краищата на пръстите си, за да потънат и двамата в цяла мрежа трептящи гърчения, които се пробуждат надлъж по телата им и замират, настигнати от други. Тя му е казала, че се чувства щастлива само когато я разтърсва желанието и я подлудява отпадналостта, преходът от една милувка към друга сякаш я измъчва. Когато Деметриос поиска да я приближи до себе си, тя го отблъсква с протегнати напред ръце. Коленете им се притискат и устните им почват да молят. Тогава той насила я притисва до себе си.

... Някоя природна гледка — нито пламъците на заника, нито пожарът в палмова гора, нито мълнията, нито миражът, нито великите наводнения — не е достойна за възхищението на оня, който видял в ръцете си превращенията на жената. Хризис става все по-изискана в движенията си. Ту свита, ту отпусната, сложила лакът на възглавниците и стиснала в ръката си края на една от тях, тя се гърчи като примираща и се задъхва, извърнала глава назад. В краищата на огрените ѝ от признателност очи свети обзелата я зашеметеност. Бузите ѝ блестят. Движението на косата ѝ замайва погледа му.

Две чудесни мускулни линии се спущат откъм ухото и откъм рамото, съединяват се под дясната ѝ ненка и тя виси на тях като плод.

Деметриос съзерцава с някакъв религиозен страх беснотата на богинята, възплътена в женското тяло, прехласването и замирането на това човешко същество, свръхчовешките гърчения, за които той е пряката причина, които възбужда или възпира по своя воля и в които за хиляден път потъва.

Той вижда как всички сили на живота се устремяват и възвеличават, за да създадат нов живот. Пъпките на гърдите ѝ са наедрили и са приели величавостта на майчинството. Свещеният корем на жената извършва зачатие...

И над всичко той чува стенанията ѝ, ужасните нейни стенания, с които тя предварително се оплаква за мъките при раждането.

II. ТЪЛПАТА

Сутринта, когато се свърши вакханалията у Бакхис, в Александрия стана едно събитие: валия дъжд.

Веднага, наместо да се изпокрият, както става в другите по неафрикански страни, всички излязоха на открито, за да ги навали дъждът.

Той не беше нито пороен, нито бурен. Ронеха се едри марни капки от един теменужен облак. Жените чувстваха как те мокрят набързо покритите им гърди и коси. Мъжете с любопитство изглеждаха небето. Малките деца буйно се смееха и влачеха босите си нозе из калта.

Наскоро облакът изчезна в светлината. Небето стана неумолимо ясно, а малко след пладнята слънцето превърна калта в прах.

Но този кратковременен росилек беше достатъчен. Градът беше развеселен. Мъжете останаха по плочите на Агора, а жените, разпръснати на групи, запреплитаха своите буйни гласове.

Там имаше само куртизанки, защото омъжените жени, на които изключително беше посветен третият ден на Афродизиите, бяха се събрали на пътя към Астардейон, и на площада се мяркаха само цветни роби и изписани с черни багрила очи.

Мина Миртоклея. Една млада девойка по име Филотис, която разговаряше с една друга, я дръпна за ръкава.

— Ей, мъничка моя, игра ли ти нощес у Бакхис? Как излезе, какво правиха? Бакхис беше ли си турила още една огърлица, за да прикрие долините по шията си? Медни или дървени гърди носи тя? Беше ли забравила да начерни косите си при слепите очи, преди да надене перуката си. Хайде, говори, пържена рибо!

— Не съм я и погледнала, ако вярваш! Аз отидох след вечерята, изсвирих си песента, получих заплатата си и тичешком се върнах у дома.

— О, зная, че ти не пиршествуваш!

— Но защо? Само да изцапам робата си и да ме бият ли? Не, Филотис, само богатите жени могат да устройват оргии. Малките флейтистки там печелят само сълзи.

— Когато някоя жена не иска да изцапа робата си, оставя я в притвора. Когато я набият с пръчка, двойно ѝ плащат. Това си е тъй. Значи ти нищо не можеш ни каза, нито за някакво събитие, станало там, нито за някакво особено развлечение, нито за някакъв скандал. Ние ще мълчим като ибиси. Измисли нещо, ако наистина нищо не знаеш.

— Приятелката ти Теано остана след мене там. Когато преди малко се събудих, тя още не беше се завърнала. Може би пиршеството още продължава.

— Свършено — каза една друга жена. — Теано е при Стената на Керамикона.

Куртизанките се завтекоха натам, но след малко спряха със съжалителни усмивки на уста.

Теано, зашеметена от виното, добродушно ухилена, упорито дърпаше една роза, която беше се заплела с бодлите си в косата ѝ. Жълтата ѝ туника беше изпоцапана с червено и бяло, като че цялата оргия беше минала отгоре ѝ. Бронзовата игла, която придържаше на лявото ѝ рамо набраните дипли на робата, беше се смъкнала чак под пояса и откриваше подвижното връхче на една доста назряла вече ненка, на която имаше два пурпурни белега.

Щом съгледа Миртоклея, тя като всякога се завтече към нея с този буен и своеобразен смях, който всички в Александрия знаеха и който беше станал повод да я прякоросват Кокошката. Той се състоеше от непрекъснато кудкудякане на квачка, поток от весели звуци, които се запъхтяваха, след това внезапно се издигаха, елени в един пронизлив вик, след това пак се запъхтяваха и тъй продължаваха докрай, като радостния крясък на ликуваща птица.

— Яйце! Яйце! — каза Филотис.

Но Миртоклея махна с ръка:

— Ела, Теано. Ти трябва да си легнеш. Тебе не ти е добре. Ела с мене!

— Ах-ха!... Ах-ха! — смееше се Теано.

Тя сграбчи едната си ненка в ръка и завика със завален глас:

— Ах-ха!... Огледалото...

— Ела — нетърпеливо повтаряше Миртоклея.

— Огледалото... То е откраднато, откраднато, откраднато! Ах-хааа! Не бих се радвала така даже и когато бих научила, че ще живея повече от Кронос. Откраднато, откраднато сребърното огледало!

Певицата искаше да я отведе, но Филотис беше вече разбрала.

— Е-хей — извика тя към другите, дигнала и двете си ръце нагоре. — Тичайте насам. Има новини! Огледалото на Бакхис е откраднато!

И всички възкликнаха:

— О! Огледалото на Бакхис!

В един миг тридесет жени се струпяха около флейтистката.

— Какво има?

— Как?

— Откраднали огледалото на Бакхис. Теано ни каза сега.

— Ама кога?

— Кой го е взел?

Детето сви рамене:

— Отде да зная?

— Ти нощес си била там. Ти трябва да знаеш. Това е невъзможно. Кой е влязъл в дома ѝ? Сигурно са ти казали. Спомни си, Теано.

— Отде да зная? Бяха повече от двадесет души в залата. Бяха ме наели като флейтистка, но не ми дадоха да свиря, защото не обичат музиката. Накараха ме да им представя образа на Даная и хвърляха златни монети отгоре ми, а Бакхис ги прибираше до една. Какво друго? Всичките бяха луди. Накараха ме да пия с главата надолу из една делва, пълна догоре с размес от седем вина, защото на трапезата имаше от седем различни вина. Цялото ми лице се измокри. Гледайте, и розите ми даже са наквасени с вино.

— Да — прекъсна я Мирто, — ти си много мръсно момиче. Но огледалото? Кой го е взел?

— Наистина! Когато стъпих на нозете си, в главата ми беше нахлула кръв и чак до ушите бях измокрена. Ха! Ха! Всички се разсмяха. Бакхис прати да донесат огледалото... Ха! Ха! Нямаше го. Някой го е откраднал.

— Кой — питат те, — кой го е откраднал?

— Не съм аз, само това зная. Не могат ме обвини. Аз бях досущ гола. Не мога да скрия като драхма под клепките си цяло огледало. Не съм аз, сто, само това зная. Разпнаха една робиня, може би затова... Като видях, че ме гледат, аз събрах парите, дадени за Даная. Дръж, Мирто, тук са пет, ще купиш роби и на трите ни.

* * *

Новината за кражбата се разпространи лека-полека по целия площад. Куртизанките не прикриваха завистническото си задоволство. Шумно любопитство огласяше двете групи.

— Жена е — казваше Филотис, — жена е направила това.

— Да, огледалото беше добре скрито. Ако крадецът беше мъж, той щеше всичко да извлече и да разбърка, без да може да намери камъка, под който е било то.

— Бакхис имаше неприятелки; старите и приятелки особено силно я ненавиждаха. Те знаят всичките й тайни. Някоя от тях що да я е извела из къщи и след това е влязла да го вземе през най-голямата горещина на деня, когато улиците са почти съвсем пусли.

— А! Може би тя сама го е продала, за да си изплати дълговете.

Да не е някой от любовниците й? Казват, че сега ходила и с преносвачи.

Тако ми двете богини, това е чудесно!

Изведнъж към един кът на Агора се завтекохо рояк жени с още по-силни крясъци. Всички се спуснаха подире им.

— Какво има? Какво има?

Един остър глас се разнесе над мъчително издигнатите глави:

— Убита е жената на великия жрец!

Буйно вълнение обзе цялата тълпа. Никой не искаше да вярва. Не можеше и да се помисли даже, че всред Афродизиите ще стане такова убийство, което да навлече връз града немилостта на боговете. Но отвред се повтаряха от уста на уста същите думи:

„Убита е жената на великия жрец. Празникът в храма е прекъснат“.

Бързо пристигаха нови известия. Тялото било намерено; сложено било на едно седалище от розов мрамор, в един отстранен кът, на

върха на градината. Дълга златна игла пронизвала лявата гръд. Из раната не текла кръв. Убиецът отрязал косите на младата жена и отнесъл античния гребен от слонова кост, който е носела нявга царица Нитаукри.

След първите болезнени викове настана дълбоко смущение. Множеството растеше от миг на миг. Целият град беше там — цяло море от голи глави и женски пребрадки, грамаден рояк, който се втичаше из пълните със сини сенки улици в блестящата от светлина александрийска Агора. Такова стечение на народ не беше запомнено от деня, когато Птолемей Аулет биде свален от престола от привържениците на Берениса. Даже политическите революции не бяха толкова страшни, колкото това престъпление от религиозен характер, което можеше да се отрази зле върху благоденствието на града. Мъжете се гнетяха около очевидците. Питаха за нови подробности. Правеха се най-различни догадки. Жените казваха на новодошлите за открадването на чутовното огледало. Най-осведомените твърдяха, че тия две престъпления са извършени от една и съща ръка. Но коя беше тя? Ония, които бяха поднесли вечерта даровете си на богинята, се страхуваха, че тя не ще ги послуша, и плачеха, закрили лица с робите си.

Според едно старо суеверие, след две такива престъпления следва трето, още по-голямо от тях. Тълпата очакваше известието за третото престъпление. Какво е задигнал тайнственият обирник след огледалото и гребена? Задущлива атмосфера, разжарена от южния вятър и изпълнена с прах, тежеше над неподвижната тълпа.

Неусетно, като че ли цялата тая човешка маса беше само едно същество, всички сърца бидоха обзети от лек трепет, който постепенно се усиливаше и се превръщаше в панически ужас; внезапно всички очи се устремиха към една и съща точка на хоризонта.

Всички се взираха далече по правата улица, която прекосяваше Александрия от Канопското пристанище до Агора. Там, на най-високата точка на улицата, дето тя се губеше в небето, се виждаше, че друго едно изплашено множество тича към първото.

— Куртизанките! Свещените куртизанки!

Никой не се помръдна. Не смееха да ги пресрещнат, защото знаеха, че ще научат за още едно злощастие. А те се приближаваха като жива вълна през време на наводнение, предхождани от шума на

своите стъпки по пясъка. Те дигаха ръце нагоре и се блъскаха като разбягала се войска. Най-после те се приближиха дотолкова, че можеха вече да се разпознават. Виждаха се робите им, поясите им, косите им. Слънчевите лъчи се отразяваха в скъпите украшения по ръцете им. Те бяха вече наблизо. Отвориха уста... Настана тишина.

— Открадната е огърлицата на богинята, истинските бисери на Анадиомена!

Един отчаян рев придружи съдбовните думи. Тълпата се отдръпна отначало като вълна, след това се устреми неудържимо напред, удряйки се о стените, изпълвайки широкия път, тъпчейки изплашените жени към Дрома, към погубената света безсмъртница.

III. ОТГОВОРЪТ

И Агора опустя като морски бряг след прилив.

Ала тя не опустя съвършено: един мъж и една жена останаха там, тия, които единствено знаеха тайната на силното хорско вълнение и които един чрез други бяха го причинили. Те бяха Деметриос и Хризис.

Младият мъж беше седнал на един мраморен блок близо до пристанището. Младата жена стоеше права на другия край на площада. Те не можеха да се познаят от толкова далече, но те се угадиха един други; Хризис се завтече към него под силните лъчи на слънцето, пияна от гордост и пожелания.

— Ти го направи! — извика тя. — Значи ти го направи!

— Да — безстрастно отвърна младият човек. — Ти си удовлетворена.

Тя се хвърли на коленете му и лудо го прегърна.

— Аз те любя, аз те любя! Никога не съм чувствала това, което чувствам сега. О, богове! Най-после аз познавам истинската влюбеност. Ти виждаш, Възлюблений мой, че аз ти давам повече, отколкото оная вечер ти обещах. Аз не можех и да помисля, че аз, която никога не съм пожелавала някого, ще се изменя толкова скоро. Аз ти предложих тогава да купиш само тялото ми, а сега аз ти давам всичко, което имам, всичко добро, всичко чисто, искрено и страстно, аз ти давам цялата си душа, която е още девствена, Деметриос! Ела с мене, да напуснем временно тоя град, да отидем в някое скрито място, дето ще бъдем двама, само двама. Там ще преживеем дни, каквито не са преживявани на земята преди нас. Никога любовник не е извършвал това, което ти извърши зарад мене. Никога жена не е любила тъй, както любя аз, това не може да бъде, не може да бъде; аз почти не мога да говоря, тъй е схванато гърлото ми от вълнение. Ти виждаш, че плача. Аз зная сега какво значи да плача: то е да се чувствам много щастлива... Но ти не отговаряш, ти нищо не продумваш! Целуни ме!...

Деметриос протегна десния си крак, защото беше го заболяло коляното от тежестта на седналата на него Хризис. След това той накара младата жена да стане, самият той стана, разтърси дрехата си, за да се оправят гънките, и тихо проговори:

— Не... Сбогом.

И той потръгна с бавни крачки.

Хризис, обзета от най-силно изумление, го изгледа с разтворена уста и отпуснати ръце.

— Как? Как? Какво каза ти?

— Казах сбогом — членоразделно отвърна той, без да повиши гласа си.

— Но... но нали ги изпълни...

— Да, аз бях обещал.

— Тогава... аз нищо не разбирам.

— Все едно е дали ти разбираш, или не разбираш, драга моя. Нека тая малка тайна ти остане да размишляваш върху нея. Ако това, което ми казваш, е истина, размишленията ти ще бъдат продължителни. Ето с какво ще ги занимаеш ти. Сбогом.

— Деметриос, какво чувам?... Какъв е този тон на гласа ти? Наистина ли ти ми говориш! Обясни ми! Заклинам те! Какво е станало помежду ни? То е да си разбие човек главата о стената...

— Нужно ли е да се повтаря по сто пъти едно и също нещо? Да, аз взех огледалото, да, аз убих жрицата Туни, за да взема античния гребен; да, аз задигнах от шията на богинята великата седмореда огърлица. Аз трябваше да ти дам тия три дара в замяна на една само жертва от твоя страна. Това беше цената, нали? Но ето че аз престанах да ценя толкова високо твоята жертва и сега нищо вече не ти искам. Постъпи и ти така, и да се разделим. Аз се чудя как не можеш да разбереш едно толкова просто положение.

— Не, вземи си даровете. Аз и не мисля за тях, аз не съм ти ги искала. Какво искаш да направя? Аз искам тебе, само тебе...

— Да, аз зная това. Но пак ти повтарям, че нищо не искам от тебе. Понеже, за да има смисъл любовта, с необходимо увлечението и на двамата любовници, нашето съчетание, изглежда, че не ще се осъществи, ако аз все така гледам на нещата. Това искам да разбереш и ти го казвам с всичката яснота на израза, на която съм способен. Виждам, че не се изказвам достатъчно ясно. Но понеже другояче не

мога се изрази, аз те моля да благоволиш и се примириш доброволно със свършения факт, без да се мъчиш да проникнеш в неяснотите, защото тебе ти се вижда невероятен моят отказ. Аз силно бих желал да турим по-скоро край на тоя разговор, който не ще ни доведе до никакъв резултат и ще ме накара да ти кажа обидни думи.

— Говорили са ти за мене!

— Не.

— Ах, аз се сещам. Говорили са ти за мене, не отричай. Аз имам ужасни неприятелки, Деметриос! Ти не трябва да ги слушаш. Кълна ти се в боговете, те лъжат.

— Аз не ги познавам.

— Повярвай ми, повярвай ми, Възлюблений. Каква изгода имам да те лъжа, когато не чакам нищо от тебе, освен самия тебе. Ти си първият, комуто аз говоря така...

Деметриос я погледна в очите.

— Късно е, много е късно. Аз вече те обладавах.

— Ти бълнуваш... Кога? Къде? Как?

— Аз ти говоря истината. Аз вече те обладавах, без самата ти да искаш. Онова, което чаках от тебе, ти ми го даде, без сама да знаеш. В страната, в която искаш да ме отведеш сега, ти вече ме води насън и ти беше хубава... Ах, колко хубава беше ти, Хризис! Аз се завърнах от тая страна и никоя човешка воля не ще ме накара отново да отида там. В един случай в живота човек бива само веднъж щастлив. Аз не съм дотолкова безразсъден да покваря един свой щастлив спомен. Но аз съм ти длъжен, ще кажеш ти. Добре, но понеже съм любил само твоята сянка, ти ще ми позволиш, драга главице, да се откажа от онова, което ти си в действителност.

Хризис хвана главата си с ръце.

— Това е отвратително! Това е отвратително! И той смее да го казва! И той се счита задоволен!

— Ти много бързо отсичаш. Аз ти казах, че съм сънувал: уверена ли си, че съм наистина спал? Аз ти казах, че съм бил щастлив: нима щастието за тебе се заключава само в грубия физически трепет, който ти тъй хубаво предизвикваш у мъжа, както сама ми каза, но който си безсилна да разнообразиш, защото той е напълно еднакъв при всички жени, които се отдават. Не, ти даже отслабваш желанието у мъжа, като постъпваш тъй неумело. Изглежда, че ти не познаваш всички ония

радости, които будят у мъжа твоите стъпки. Това, което отличава любовниците една от друга, то е, че всяка една от тях по свой начин подготвя и завършва известно любовно събитие. И ако ние не търсехме тази чисто лична особеност у жените, безсмислено би било да се грижим толкова много за намиране на свършена любовница. В подготвянето и в завършването на любовта ти се отличаваши от всички други жени, ти ги превъзхождаш. Аз имах поне удоволствието да си представя и ти ще се согласиш с мене, че след като съм живял с мечтата за Афродита в Храма, въображението ми не се е много мъчило да си представи жена като тебе. Още един път ти повтарям, че въпросът не се отнася само до някакъв сън през нощта или до някаква измама наяве. Знай само това, че твойт образ — сънуван или съзрян наяве, ми се яви в особена рамка. Това е илюзия, но аз за нищо на света не ще ти позволя, Хризис, да ме разочароваш.

— Но какво правиш ти с мене, с мене, която те обичам, въпреки всички ужаси, които чувам от устата ти! Знаела ли съм аз за твой срамен сън? Почувствала ли съм поне половината от оная наслада, за която ти ми говориш и която ти си ми откраднал, откраднал! Чуval ли си нявга да е имало толкова самолюбие любовник — да си създава удоволствия с жената, която го люби, без да ги разделя с нея... Мисълта ми се забърква. Ще полудея!

Деметриос промени своя свадлив тон и каза с леко трептящ глас:

— Безпокоеше ли се за мене, когато, възползвана от внезапно кипналата ми страст, ти поиска, в един момент на забъркване, да извърша три престъпления, които биха могли да ме погубят и които сега ще оставят в паметта ми спомена за един троен позор?

— Аз направих това, за да те купя. Аз нямаше да те имам, ако бях ти се предала веднага.

— Добре, желанието ти е изпълнено. Ти ме държа, не задълго, но ти ме държа все пак в робството, което поиска да ми наложиш. Страдай сега, аз се освобождавам!

— Ако има робство, то аз съм заробената, Деметриос.

— Да, ти или аз, един от двамата е заробен, щом като люби другия. Робство, робство — ето истинското име на страстта! Вие мечтаете само за едно, само за едно мислите: да сломи слабостта ви силата на мъжа и нищожеството ви да подчини неговия ум. Още от деня, когато почнат да ви растат гърдите, вие възжелавате не да любите

или да бъдете любими, а да завържете някой мъж за повода си, да го унижите, да му превиете врата и да сложите сандала си връз главата му. Тогава, според както пожелаете, вие можете да му вземете меча или длетото, или компаса, да пречупите всичко, което ви надвишава, да омаломощите всичко което ви плаши, да хванете Херкулес за носа и да го накарате да преде вълна. А когато не успеете да превиете челото или характера му, вие почвате да обожавате бича, който ви шиба, коляното, което ви премазва, даже устата, която ви ругае. Оня мъж, който е отказал да целуне босите ви нозе и ви гнети, пълни вашите желания. Оня, който не е заплакал, когато сте напуцали дома му, може да ви влачи за косите: любовта ви ще изплува из пролените сълзи, защото само едно нещо ви утешава, когато не успеете да поробите мъжа, о, влюбени жени, и то е сами да се чувствате поробени.

— Ах, бий ме, ако искаш! Но люби ме след това!

И тя тъй внезапно го прегърна, че той не успя да отстрани устните си. Той се изтръгна, като я оттласна и с двете си ръце.

— Отхвърлям те. Сбогом — каза той.

Но Хризис впи пръсти в покривалото му.

— Не лъжи. Ти ме обожаваш. Аз пълня цялата ти душа. Но ти се срамуваш от това, че ми се подчини. Слушай, слушай, Възлюблений мой! Ако това, което правя сега, не е достатъчно, за да утесиш накърнената си гордост, аз съм готова да ти дам, за да те имам, повече от онова, което ти поисках. Каквато и жертва да направя за тебе след нашето съчетание, аз не ще се убоя от никакви беди в живота.

Деметриос любопитно я погледна. И както тя на вълнолома, тъй и той сега каза:

— Каква клетва даваш?

— И аз се кълна в Афродита.

— Ти не вярваш в нея. Закълни се в Иахвех Саваот.

Галилеянката побледня.

— В негово име не се кълнат.

— Отказваш ли се?

— Но тая клетва е ужасна.

— Такава клетва искам аз.

Тя се колеба известно време и след това каза с нисък глас:

— Кълна се в името на Иахвех Саваота. Какво искаш от мене, Деметриос?

Младият човек замълча.

— Говори, Възлюбеният мой. Каж ми по-скоро, аз се боя.

— О, то е малко.

— Но кажи какво е то.

— Няма да ти поискам три дара, макар и да са таткова прости, колкото бяха редки ония, които ти дадох аз. Това би било против обичая. Но аз ще поиска онова, което ще мога да получа, нали?

— Разбира се — каза Хризис възрадвана.

— Огледалото, гребенът, огърлицата, които ти ме накара да ти донеса, не ще ти послужат за нищо нали? Едно откраднато огледало, един гребен на убита жена и огърлицата на богинята са за пред хорските очи, нали?

— То се знае!

— Не. Аз много добре съм обмислил. Ти от жестокост ме накара да ги взема с цената на три престъпления, от които целият град е развълнуван сега. Аз искам да ги носиш.

— Как?

— Ще отидеш в малката затворена градина, дето е статуята на Хермес Стигиен. Това място е винаги пусто. Никой не ще те види. Ще подигнеш лявата пета на статуята. Камъкът е счупен, ще видиш там във вътрешността на подставката, ще намериш огледалото на Бакхис и ще го вземеш в ръка: ще намериш големия гребен на царица Нитаукри и ще го забодеш в косата си; ще намериш седмoredата огърлица на богинята и ще я окачиш на шията си. Тъй накичена, хубава Хризис, ти ще тръгнеш из града. Тълпата ще те предаде на царицините войници; но ти ще получиш онова, което пожела — аз ще дойда да те видя в тъмницата при изгрев-слънце.

IV.

ГРАДИНАТА НА ХЕРМЕС-АНУБИС

Първото движение на Хризис беше да свие рамене. Тя не беше дотам наивна да сдържи клетвата си.

Второто беше да отиде да види.

Все повече растящо любопитство я тласкаше към тайнственото място, дето Деметриос беше скрил трите трофея на своите престъпления. Тя искаше да ги види, да ги попипа, да види как блестят на слънцето, да ги обладае, макар за миг. Струваше ѝ се, че победата не би била пълна, ако не вземе на ръка даровете, които бяха цел на самолюбивото ѝ желание.

Колкото за Деметриос, тя ще успее да го завладее отново чрез една последна маневра. Как можеше да се повярва, че той е отделен от нея завинаги! Страстта, която тя беше възбудила у него, не беше от ония, които угасват безследно в човешкото сърце. Жените, които са били силно любени, живеят в паметта и срещата с някоя стара любовница, даже намразена, даже забравена, пробужда в душата неочаквана тревога, от която може да се породи нова любов. Хризис знаеше това. Колкото и да беше буйна, колкото и да искаше да завладее първия мъж, когото беше възлюбила, тя не беше толкова неблагоприятна да го купи с цената на живота си, когато имаше на разположение толкова други средства, за да го съблазни по-лесно.

И все пак... Какъв честит край беше ѝ предложил той!

Пред очите на безбройната тълпа да понесе огледалото, в което се е оглеждала Сафо, да сложи на главата си гребена, който е обхващал косата на Нитаукри, да окачи на шията си огърлицата от бисерите, които са се отронвали в раковината на богиня Анадиомена... След това от вечерта до сутринта да пие сладостта, която най-изтънчената любов може да даде на жената... и към средата на деня да умре без всякакви мъчения... Какъв несравним дял!

Тя склопи очи.

Но не, тя не искаше да се съблазни. Тя тръгна направо през Ракотис, по улицата, която водеше към великия Серапейон. Тая улица,

прокарана от гърците, съвсем не приличаше на ъглестите улички, които кръстосваха целия квартал. Двете населения — туземното и гръцкото — образуваха една своеобразна сбирщина, в която не заглъхваше напълно неприязънта между едните и другите. Между облечените в сини ризи египтяни белите туники на елините образуваха бели ивици. Хризис вървеше с бързи стъпки, без да се вслушва в разговорите, които се водеха между народа върху трите престъпления, извършени заради нея.

Пред стъпалата на паметника тя възви надясно, тръгна по една тъмна улица, след това по друга, къщите от двете страни на която почти се допираха с терасите си, прекоси един звездообразен площад, дето в един огрян от слънцето кутел се къпеха две мургави момичета, и се спря.

Градината на Хермес-Анубис беше всъщност малко, отдавна запуснато гробище, опасно място, дето никой не идваше да прелива с вино мъртвите, а минувачите се бояха да се доближават до него. Хризис влезе вътре, между продънените гробове, стряскана на всяка стъпка от пукота на надгробните плочи. Вятърът, понесъл както винаги със себе си ситен пясъчен прах, развяваше косата ѝ на слепите очи и повдигаше аленото ѝ копринено було към белите листа на смоковниците.

Тя намери статуята, притулена от три надгробни паметника, които образуваха триъгълник. Мястото беше много удобно за скриване в него на една гибелна тайна.

Хризис се промъкна едва между тясната междина на двата паметника. Като видя статуята, тя леко пребледня.

Богът беше с глава на чакал, прав, с издаден напред десен крак, със спусната надолу коса, през която се подаваха ръцете. Тялото беше грубо, главата беше приведена напред, а ръцете — протегнати като на балсамировач. Левият крак не беше изваян от мрамора.

Хризис се огледа бавно и плахо, за да се увери, че е сама. Лек шум я накара да изтръпне; но като се изви, тя видя, че един зелен гущер бягаше през една мраморна пукнатина.

Тогава тя се осмели и хвана счупения крак на статуята.

Тя го наклони настрана и не особено лесно го измъкна, защото той беше скачен с една част от подставката.

И под камъка пред нея блеснаха изведнъж едрите бисери.

Тя измъкна цялата огърлица. Колко тежка беше тя!

Тя не беше и помисляла, че бисерите, които почти нямат тежест, могат да тежат толкова, когато се вземат на ръка. Бисерните топчета бяха извънредно добре изгладени и светеха почти толкова, колкото и луната. Седемте реда бяха поставени един до друг и приличаха на концентрични кръгове върху пълна със звезди вода.

Тя окачи огърлицата на шията си.

С едната си ръка тя я намести, замижала, за да чувства по-ясно допирането на студените бисери до кожата си. Тя нареди седемте реда правилно и спусна последния, най-едър бисер в топлата междина на двете си гърди.

След това тя взе гребена, полюбува му се малко, помилва бялата фигурка, която беше изваяна в малкия лотосов венец, и го забожда няколко пъти в косата си, докато да го намести добре.

Подир гребена тя измъкна сребърното огледало, огледа в него своя възторг, озарените си от гордост очи и раменете си, украсени с останките на боговете...

И като се загърна презглава с аленото копринено було, тя излезе из гробищата, понесла със себе си ужасните скъпоценности.

V. ПУРПУРНАТА СТЕНА

Когато народът научи повтор от самите хиеродули за осквернението на храма, той се разотиде бавно през градината.

Куртизанките от храма се трупяха на стотици надлъж по пътищата, обградени от черни маслинови дървета. Едни посипваха главите си с пепел. Други забиваха глави в пясъка или скубеха косите си или пък раздираха с нокти гърдите си в знак на голяма злочестина. Много от тях ридаеха, закрили очи с ръце. Тълпата тихо слезе в града през Дрома и покрай кея. Всеобща печал и униние пълнеха улиците. Изплашените продавачи бързо бяха прибрали своите разноцветни стоки и преградите, наредени една до друга над дървените стрехи на продавниците, образуваха някаква еднообразна ограда над слепите здания. Животът на пристанището беше спрял. Матросите, насядали по каменния бряг, стояха неподвижно, подпрели глави на ръце. Пригответените за път кораби бяха дигнали дългите си весла и завили платна около мачтите, които вятърът полюшваше. Ония, които искаха да влязат в пристанището, очакваха, наредени надлъж лодките, а някои пътници, родителите на които служеха в палата на царицата, като мислеха, че е дигната кървава революция, принасяха жертви на адските божества.

На края на острова, на който беше Фарът, Родис съзря в тълпата Хризис наблизо до себе си.

— Ах, Хризей, запази ме, страх ме е. Мирто е също тука, а множеството е тъй голямо... Страх ме е да не ни разделят. Вземи ни за ръце със себе си.

— Знаеш ли — каза Миртоклея, — знаеш ли какво е станало? Намерен ли е виновникът? Подложен ли е на мъчения? От Херострат до днес такова нещо не се е случвало. И олимпийците ни напускат. Какво ще стане с нас?

Хризис не отговори.

— Ние принесохме в жертва гълъби. Ще си спомни ли богинята за нас? Тя трябва да е разгневена. А ти, а ти, бедна Хризей, ти, която

щеше да бъдеш днес или много щастлива, или много мощна...

— Всичко е извършено — каза куртизанката.

— Какво казваш?

Хризис отстъпи две крачки назад и тури дясната ръка на устните си.

— Гледай добре, моя Родис, гледай, Миртоклея. Това, което ще видите днес, не са го виждали човешките очи никога, откакто богинята е слязла над Ида. И до края на света никой няма да види същото на земята.

Двете приятелки се отдръпнаха слисани, мислейки я за полудяла. Но Хризис, унесена в своя блян, тръгна към Фара, планина от горещ мрамор, издигната на осем шестоъгълни етажа. Тя блъсна бронзовата врата и като се възползва от залиса на множеството, затвори я пак след себе си.

Минаха няколко минути.

Тълпата непрекъснато бучеше. Живата мътва се сливаше с пляска на разбиващите се о брега води.

Изведнъж се раздаде вик, които веднага повториха сто хиляди гърла:

— Афродита! Афродита!

Гръм от викове разтнесе въздуха. Радостта, възторгът, облекчението на цял народ звучеше в този неописуем грохот в подножието на Фара.

Навалицата, която покриваше вълнолома, буйно се преля в острова, завзе скалите, покривите на сградите, мачтите на корабите, укрепените кули. Островът беше пълен, препълнен, а тълпата все повече прииждаше, като придошла река, която хвърля в морето дълги човешки върволици от височината на стръмна прибрежна скала.

Краят на това човешко наводнение не се виждаше. От палата на Птолемеите до стените на Канала, до бреговете на Царското пристанище, на Великото пристанище и до морето кипеше неизброимо човешко множество, което непрекъснато се увеличаваше от нови и нови маси, изливащи се през устията на улиците. Над този развълнуван, разпенен океан от глави и ръце плуваше като варка сред буря носилото с жълтите завеси на царица Берениса. И от миг на миг,

увеличаван от нови викове, шумът ставаше все по-злокобен и по-злокобен.

Нито Елена на Сцееското пристанище, нито Фрина в Елевзийските вълни, нито Таис, когато е накарала да опожарят Персеполис, не са познали що значи истински триумф.

* * *

Хризис беше се показала през западната врата върху първата тераса на червения паметник.

Тя беше гола, като богинята; с двете си ръце държеше краищата на аленото си було, което вятърът развяваше върху вечерното небе; в дясната ѝ ръка беше скъпоценното огледало, в което се оглеждаше захождащото слънце.

Бавно, привела глава настрани, с походка, пълна с безкрайна грация и величавост, тя възлезе нагоре покрай вътрешната преграда, която се виеше като спирала около високата червена кула. Булото ѝ трептеше като пламък. В пламналия здрач перлите на огърлицата приличаха на цял поток рубини. Тя възлизаше нагоре и в тоя величествен час върху кожата ѝ светеха в пълното величие на нейната плът кръвта, огънят, синкаво-карминеният, кадибяно-червеният, яснопембеният цветове; и като извиваше заедно с големите пурпурни стени, тя възлизаше към небето.

ПЕТА КНИГА

I. ПОСЛЕДНАТА НОЩ

— Ти си любимка на боговете — каза старият тъмничар. — Ако аз, бедният роб, бях извършил сто пъти по-малко престъпление от тебе, щяха да ме завържат за колесница, да ме обесят с главата надолу, да разкъсат тялото ми, да ме одерат с клещи. Щяха да ми сипят оцет в носа, да ме натоварят с тухли до задушаване и тялото ми би нахранило чакалите в обгорените от слънцето равнини. А за тебе, която си извършила най-голямата кражба, най-голямото убийство и най-голямото светотатство, отреждат сладката отрова и те държат в хубава стая в преддверието на тъмницата. Зевс да ме гръмне, ако зная защо е това. Ти трябва да имаш някой познайник в палата на царицата.

— Дай ми фурми — каза Хризис, — устата ми пресъхнаха.

Старият роб ѝ донесе в една зелена кошничка дванадесетина малко презрели фурми.

Хризис остана сама.

Тя седна, след това веднага стана, заобиколи стаята, потупа стената с ръка, без сама да знае защо прави това. Тя отпусна косата си, за да я поразхлади, и почти веднага я нави отново.

Бяха ѝ дали да облече дълга дреха от бял вълнен плат, която беше дебела и държеше топло. Хризис потъна цяла в пот. Тя протегна ръце, прозина се и се облегна на високия прозорец.

Светла луна блестеше навън. Небето беше тъй бистро и чисто, тъй бледно и ясно, че не се виждаше нито една звезда.

През такава нощ, преди седем години, Хризис беше напуснала Генисаретската земя.

Тя си припомни... Те бяха петима. Караха за продан слонова кост... Те язدهа коне с дълги опашки, по които имаше пъстри пискюли. Детето ги беше настигнало край една кръгла щерна...

А преди това — синкавото езеро, прозрачното небе, лекият въздух на Галилеевата земя.

Къщата беше обкръжена от розовоцветен лен и тамарини. Бодливите копарови храсти убождаха пръстите, които посмяваха да

посегнат към цветовете им. Във вълненията на житните нивя сякаш можеше да се съзре цветът на вятъра...

Малки момичета се къпеха в един бистър поток край брега на който, под навесите на цъфналите лаври, имаше червени охлювени черупки; имаше цветя по водата, цветя по цялата лъка, големи кринове по планината; а очертанието на планината приличаше на очертанието на млада женска гръд...

Хризис склопи очи със слаба усмивка на уста, което изведнъж угасна. Мисълта за смъртта я обзе. И я почувства, че няма да се отдели вече от тая мисъл.

— Ах — каза си тя, — какво направих аз? Защо срещнах тоя човек. Защо ме послуша той? Защо се оставих да ме увлече? Защо и сега аз за нищо не съжалявам?

„Да любя или да не живея — такъв избор ми предложи Бог? Какво направих аз, за да заслужавам сега такова наказание?“

И в паметта ѝ въстанаха откъси от свещени стихове, които беше слушала още в детинство. Седем години тя не беше помисляла за тях. Ала те се възвръщаха един по друг с непогрешима точност, да се свържат с нейния живот и да предрекат скръбния ѝ край.

Тя промълви:

— Писано е:

*„Припомням си за твоята любов,
когато беше млада...
Отдавна игото си ти свали,
Оковите разкъса
И каза: аз не искам да робувам.
Ала на всеки хълм висок:
Под всякое дърво зелено
Ти като блудница се ви.“^[1]*

— Писано е:

*„След своите любовници ще тръгна
Принасят ми те хляба и водата,*

*Одеждите от лен и вълна,
Виното и маслата благовонни.*“^[2]

— Писано е:

*„Ще кажеш ли: не съм се осквернила?
Виж своите стъпки в долината
И помисли какво направи ти,
Жребица скитна и ослица бързонога,
Задъхана и знойнострастна,
Кой от желанието ти ще те възпре?“*^[3]

— Писано е:

*„Тя беше куртизанка в Египет
На нечестивите се тя отдаде.
Които са в страстта си кат осли
И в похотите си като жребци.
Спомни си своите блудства ти в Египет,
Когато стискаха съсците ти, защото бяха
млади.“*^[4]

— Ах — извика тя. — Аз съм! Аз съм!
Писано е още:

*„И ето: блудства с мнозина ти,
Но ще се върнеш пак при мен, говори Бог.“*^[5]

— Но и наказанието ми също е предписано!

„Подигам срещу теб любовниците твои.

*Те по закона свой ще те осъдят.
Ушите и носа ти ще отрежат,
И с меч на части ще те насекат.*“^[6]

— Още:

*„Решено е: и ето я — разгалена и запленена.
Прислужниците ѝ кат гълъбици стенат
И бият се в гърдите.*“^[7]

— Но знае ли се какво казва Писанието — прибави тя, — за да се утеши. Не е ли писано другаде: „Не ще накажа дъщерите ви за тяхното блудство“.^[8]

— Не съветва ли ни Писанието: „Иди, яж и пий, защото отдавна ти помага Бог. Да бъдат винаги бели твоите одежди и напоена с благовонни масла косата ти. Наслади се от живота с жената, която обичаш, през всички дни на суетния живот, които ти е отредил Бог под слънцето, защото няма труд, ни разум, ни знание, ни мъдрост в жилището на мъртвите, където отиваш ти“.^[9]

Тя потрепера и повтори с нисък глас:

— Защото няма ни труд, ни разум, ни знание, ни мъдрост в жилището на мъртвите, където отиваш ти.

„Сладка е светлината. Ах, колко е приятно за очите да гледат слънцето“.^[10]

„Радвай се, о, юноша, в младостта си, отдай сърцето си на веселието, ходи по пътищата на сърцето си и след виденията на очите си, преди да тръгнеш към своя вечен дом, преди оплакваните да минат по улицата, преди да се скъса сребърната струна, преди да се разбие златната лампада, преди да се строши кърчагът при извора, преди да се счупи колелото на кладенеца, преди да се върне прахът на земята, отдето е бил взет.“^[11]

Тя потрепера пак и повтори бавно на себе си:

— ... Преди да се върне прахът на земята, отдето е бил взет.

И като хвана главата си с ръце, за да възпре страшната мисъл, тя изведнъж ненадейно почувства през живата кожа формата на мъртвешкия си череп: празните очни вдлъбнатини, лишения от хрущелната си част нос и изхвъркналите напред челюсти.

О, ужас! Значи такава ще стане тя! Изгледът на собствения ѝ труп предстана пред нея с ужасна яснота и тя прокара ръце по тялото си, за да почувства до дъно тая тъй проста мисъл, която дотогава не беше я спохождала — че тя носи скелета със себе си, че той не е никакво последствие от умирането, никакво превращение, а нещо, което тя носи като неразделена сянка на човешкото тяло, — и че самата скеля на живота е символ на смъртта.

Внезапно я обзе буйно желание да живее, да види пак всичко, което е виждала, да направи пак всичко, което е правила. То беше бунт на живота пред лицето на смъртта, поради невъзможността да се разбере как тъй тя няма да види вечерта на тоя ден, който се раждаше пред очите ѝ, как красотата ѝ, тялото ѝ, живата ѝ мисъл, сладострастната живост на плътта ѝ ще престанат да съществуват, ще изгният още в пълния свой разцвет.

Вратата бавно се отвори.

Влезе Деметриос.

[1] Иеремия 11,2,20. ↑

[2] Осия II, 7. ↑

[3] Иеремия II, 23, 24. ↑

[4] Иезекиил, XXIII, 20,21. ↑

[5] Иеремия, III, I. ↑

[6] Иезекиил, XIII, 22–25. ↑

[7] Наум, III, 8. ↑

[8] Осия, IV, 14. ↑

[9] Еклесиаст, IX, 7,10. ↑

[10] Еклесиаст, XI, 7. ↑

[11] Еклесиаст, XII, 1-8-9. ↑

II. ПРАХЪТ СЕ ВРЪЩА НА ЗЕМЯТА

— Деметриос! — извика тя.

И се спусна към него.

Но след като грижливо завъртя дървената ключалка, младият човек не се помръдна и в погледа му имаше такова дълбоко спокойствие, че Хризис внезапно се вледени.

Тя се надяваше, че той ще се спусне, ще направи някакво движение с ръцете, с устните или нещо друго, ще протегне ръка...

Деметриос не се помръдна.

Той почака малко, мълчалив, безстрастно практичен, като че искаше ясно да покаже с това правото си да разполага с нея.

След това, като видя, че от него нищо не се иска, той направи четири крачки към прозореца, облегна се на отвора и се загледа в изгряващия ден.

Хризис, седнала на твърде ниското легло, гледаше вторачено и почти тъпо.

Тогава Деметриос заговори сам на себе си.

— Много по-хубаво е, че стана именно тъй. Да си играя в самия ден на смъртта, би било нещо твърде злокобно. Възхищава ме само това, че тя не предусети още в началото това, което стана, и че ме прие с такъв възторг. За мене всичко това е едно приключение, доведено до своя край. Съжалявам само, че именно тъй се свърши, защото, каквото и да се мисли, едничката грешка на Хризис е тая, че тя много прямо изрази една своя амбиция, каквато, без съмнение, имат повечето жени, и ако не трябваше да се задоволи с някаква жертва възмущението на народа, аз с удоволствие бих спасил тая млада и много буйна девойка, за да мога да се освободя от нея, в замяна на живота, който ще ѝ подаря.

Но стана скандал вече и никой нищо не може да направи. Такива са последиците на страстта. Сладострастието, непридружено с мисъл, или, обратното, мисълта, непридружена с наслада, нямат такива

зловещи последици. Мъжът трябва да има много любовници, но да се пази, с помощта на боговете, да не забрави, че устата си приличат.

Резюмирал в такъв дързък афоризъм една от своите морални теории, той лесно подзе пак нормалния ход на своите мисли.

Той смътно си спомни, че вечерта бяха го поканили на едно угощение и той беше приел да отиде. Но понеже беше забравил посреда цяла вихрушка случката през деня, той си обеща да се извини.

Той помисли върху въпроса, дали да продаде своя стар роб шивач, който си оставаше привързан на по-предишната мода и не можеше да прави хубаво гънките на новите туники.

Той беше даже дотам свободен душевно, че начерта на стената с върха на длетото си един вариант на групата *Загреус* и *Титаните*, в който положението на ръката у главното лице беше друго.

Едва беше привършил скицата, на вратата тихо се почука.

Деметриос отвори, без да бърза.

Влезе старият палач, последван от двамина тежковъоръжени войници с шлемове на главите.

— Нося чашката — каза той на царициния любовник с цинична усмивка на уста.

Деметриос нищо не продума.

Хризис слисано дигна глава.

— Хайде, дъще моя — подзе тъмничарят. — Настъпи часът. Отровата е съвсем стрита. Трябва да я изпиеш. Не бой се. Никакви мъки няма.

Хризис погледна Деметриос и той не отвърна лице.

Не преставайки да го гледа с широките си очи, заобиколени със зелена светлина, тя простря ръка надясно, взе чашата и бавно я поднесе към устата си.

Тя накваси устните си. Горчивината на отровата беше отслабена с помощта на едно опивателно средство, размесено с мед.

Тя изпи половината и след това, било, че беше виждала да се прави същото в театъра, в Агатоновия Тиестес, било, че наистина беше обзета от едно самозародено чувство, тя поднесе остатъка на Деметриос... Но младият човек отклони с ръка това нескромно предложение.

Тогава галилеянката изпи чашата до капка. И на устните ѝ се появи една сърцераздирателна усмивка, в която имаше все пак малко презрение.

— Какво трябва да правя? — каза тя на тъмничаря.

— Разхождай се из стаята, дъще моя, докато усетиш, че нозете ти натежават. След това ще легнеш по и отровата сама ще подейства.

Хризис се доближи до прозореца, облакът глава и хвърли към теменужената зора последен поглед на изгубена младост.

Изтокът тънеше в езеро от краски. Дълга синкава тасма, бистра като вода, опоясваше хоризонта. Над нея се редяха и преливаха една в друга тъмнозелени, сини и лилави ивици, които се губеха незабелязано в оловния цвят на небосвода. След малко оттенъците бавно се разляха, появи се една златна черта, която се издигна, разшири. Тънка пурпурна ивица озари тая печална предутрина и всред една кървава вълна се роди слънцето.

— Писано е:

„Светлината е сладка...“

Тя стоя така, докато я държеха нозете ѝ. Войниците се принудиха да я отнесат на леглото, когато тя направи знак, че ще политне.

Тогава старецът оправи гънките на робата ѝ. След това я попипа по нозете и каза:

— Усети ли?

Тя отговори:

— Не.

Той допря ръка до коляното ѝ и пак попита:

— Усети ли?

Тя направи знак, че не е усетила, и изведнъж, с едно движение на устните и на раменете, защото даже и ръцете ѝ бяха мъртви, обзета от буйна страст и може би от съжаление за тоя безплодно прекаран час, тя се извърна към Деметриос. Но преди да може той да ѝ отговори, тя падна безжизнена, със закрити завинаги очи.

Тогава палачът метна връз лицето ѝ горния край на одеждата. А единият от войниците, предполагайки, че някакво по-нежно минало е събрало нявга тоя млад човек и тая млада жена, отрязва с върха на меч си една къдрица от края на низпадналата връз плочите коса.

Деметриос взе в ръка къдрицата и наистина — в нея беше цялата Хризис. Тя беше надживялото я злато на красотата ѝ, поводът да я нарекат така...

Той хвана марната къдрица между палеца и двата първи пръста на ръката си, разнищи я бавно, спусна я на земята и с обувката си я размеси с праха.

III. ХРИЗИС БЕЗСМЪРТНА

Когато Деметриос остана сам в червеното си ателие, задръстено от мраморни късове, модели, подпорни и подложки, той поиска да започне работа.

Взел в лявата си ръка длетото, а в дясната — млата, той неохотно започна да удря по едно прекъснато изваяние, което представляваше главата на един грамаден кон, предназначен за храма на Посейдон. Гривата беше подрязана, а кожата на шията се сдипляше от движението на главата като морска вълна.

Преди три дена всичките мисли на Деметриос се съсредоточаваха в детайлите на правилната мускулатура на грамадния кон; но на сутринта, когато умря Хризис, сякаш всичко беше изменило своя вид в очите на Деметриос. Някакво непрозирно було беше спуснато между него и мрамора. Той хвърли млата и се заразхожда надлъж по прашните подложки.

Изведнъж той излезе на двора, извика един роб и му каза:

— Пригответи купела и донеси благоухания. Ще ме измиеш, ще ме парфюмираш, ще ми донесеш белите дрехи и ще запалиш овалните кандила.

Когато се облече и вчеса, той повика други двама роби:

— Идете — каза им той — в тъмницата; дайте на тъмничаря тази глина и му кажете да я остави в стаята, дето умря куртизанката Хризис. Ако тялото не е още хвърлено в общата яма, кажете да не вършат нищо, преди да съм заповядал. Хайде, вървете.

Той пъкна едно длето в пояса си и отвори главната врата, която излизаше на пустинния площад пред Дрома...

Внезапно той се спря на прага, смаян от силната светлина на африканската пладня. Улиците и сградите трябваше да бъдат бели; но перпендикулярните слънчеви лъчи заливаха всичко с толкова много отблясъци, че и измазаните с вар, и каменните стени отразяваха едновременно и крайно нежните син, зелен и червен, и грубо жълтия и хиацинтения цветове. Из въздуха сякаш плуваха големи трептящи

шарове и с отраженията си покриваха пламналите лица на сградите. Самите линии се изменяха под тая ослепителна светлина; правата стена на улицата се извиваше като вълна, плуваше като някакво платно и на места ставаше невидима. Едно куче, легнало до един зид, беше цяло покърмъзено.

Възхитен и удивен, Деметриос съзря в това осветление символа на своя нов живот. Доста дълго време беше живял тъй в самотната нощ, в тишината и покоя. Дълго време беше сматрял за светлина лунния блясък и за идеален образец — небрежната линия на някое твърде изтънчено движение. Произведенията му не бяха крепки. По кожата на неговите статуи личеше някакъв смръзнал трепет.

Откакто трагичното приключение с Хризис беше смутило неговия дух, сега за пръв път той чувстваше да пълни гърдите му великият дъх на живота. Ако и да се боеше от второ изпитание, ако и да се кълнеше след победата си да не изменя хубавото си държане спрямо другите, все пак той разбираше вече, че само онова заслужава да бъде пресъздадено, което достига чрез мрамора, краската или словото една от дълбочините на човешкото чувствуване — и че красотата на формата е нещо твърде неопределено и може да се долови само като се преобрази чрез скръбта или радостта.

Той стигна до вратата на затвора, унесен все в тия мисли.

Двамата му роби го чакаха там.

— Донесохме глината — казаха те. — Тялото е още на леглото. Не е и побутнато. Тъмничарят те поздравява и казва, че е на услугите ти.

Младият човек влезе мълчаливо, мина през елин дълъг коридор, възкачи се по няколко стъпала, влезе в стаята на покойницата и грижливо се заключи там.

Трупът беше покрит с едно було; главата беше ниско сложена, ръцете и нозете — прибрани. Пръстите бяха отрупани със скъпоценности. Два сребърни перисцелиса се увиваха около бледните пищали, а ноктите на палците бяха още червени от сложената върху тях карминена боя.

Деметриос посегна да дигне булото, но едва-що се допря, изпод него изхвъркнаха десетина мухи.

Той изтръпна цял... Но пак отчетна бялото вълнено було и го зави около косата. Лицето на Хризис лека-полека беше се озарило от

онова вечно изражение, което смъртта слага върху ресниците и косите на труповите. Няколко сини венички, проточени през белината на бузите, придаваха на неподвижната глава изглед на студено мраморно изваяние. Прозирните ноздри бяха широко отворени над тънките устни, а в крехкостта на ушите имаше нещо нематериално.

Никога, под никоя светлина, дори и под светлината на своя блян Деметриос не беше виждал тая неземна красота и тая лъчезарност на гаснещата кожа.

И тогава той си припомня думите на Хризис при първата им среща: „Ти виждаш само лицето ми, ти не знаеш колко съм хубава аз!“ Едно силно вълнение внезапно го задушаваше. Той иска да знае най-после. Той може.

От трите дена на своето увлечение той иска да запази спомен, който да преживее, самия него — да разголи дивното тяло, да му придаде позата на буйна разстрастеност, в каквата го видя насън, и да създаде, като вземе него за модел, статуята на *Безсмъртния живот*.

Той сваля чепразите и превръзката. Той отмахва платното, в което е завита покойницата. Тялото тежи. Той го подига. Главата се отпуска назад. Гърдите трептят. Ръцете също се отпускат. Той съблича робата и я хвърля наред стаята. Тялото тежко пада.

Пъхнал двете си ръце под свежите ѝ мишци, Деметриос повлича мъртвата до горния край на леглото. Той извъръща главата наляво, прибира и след това разстила под гърба лъчезарната коса. След това той повдига дясната ръка, прегъва я и слага подвижните още пръсти върху възглавницата. Двете вълшебни линии, които се спускат от рамото и ухото ѝ, се съединяват под дясната ѝ ненка и тя увисва като плод на тях. Най-после той разполага нозете ѝ: едната силно изпъната, другата прегъната тъй, че почти допира задницата с петата си. Той нарежда още някои подробности: извива кръста наляво, изпъва десния крак още и сменя гривните и скъпоценните пръстени, за да не се нарушава нито с един дисонанс чистата и пълна хармония на женската голота. Моделът е в позата си.

Деметриос слага на масата мократа глина, донесена от робите. Той я мачка, валя я, удължава според формата на човешкото тяло.

Изпод страстно движещите му се пръсти излиза някакво варварско чудовище. Той гледа.

Неподвижният труп е в същото положение. Но една тънка струя кръв тече из дясната ноздра, спуска се по устните и капе изпод полуотворената уста. Деметриос продължава. Глиненият модел се одухотворяла, оформя, оживява. Една дивна лъвица се извива над тялото, като че прегръща някого. Мускулите на бедрото силно се изпъват. Палците на нозете се прегъват.

* * *

... Когато нощта изплува из земята и стъмни ниската стаичка, Деметриос беше вече свършил глинената статуя. Той накара четворицата роби да отнесат това копие в работилницата му. Още същата вечер изсече един мрамор от остров Парос според големината на глинения модел и една година след тоя ден, той още работеше над статуята, изобразяваща *Безсмъртния живот*.

IV. МИЛОСЪРДИЕТО

— Тъмничарю, отвори ни! Тъмничарю, отвори ни!

Родис и Миртоклея хлопаха на затворената врата.

Вратата се откряна.

— Какво искате?

— Искаме да видим приятелката си — каза Мирто. — Да видим Хризис, злочестата Хризис, която умря тая сутрин.

— Не е позволено, вървете си.

— Ах, пусни ни, пусни ни. Никой няма да узнае. Ние никому няма да кажем. Тя ни беше приятелка, пусни ни да я видим. Скоро ще си излезем. Няма да дигаме шум.

— Ами ако ме хванат, малки девойки? Ако ме накажат вас? Аз ще плащам глобата, а не вие.

— Няма да те хванат. Ти си сам. Няма други затворници. Ти отпрати войниците. Само ние ще знаем. Пусни ни да влезем.

— Хайде, най-послед. Не се бавете. На ви ключа. Ще влезете в третата врата. Обадете ми се на излизане. Късно е, та аз искам да си легна.

Добрият старец им подаде един ключ от ковано желязо, който висеше на пояса му. Двете млади девойки се завтекоха бързо из тъмните коридори, без да дигат шум със сандалите си.

След това тъмничарят влезе в своята килия и си легна. Беше безполезно да бди. Наказанието с отравяне не беше още въведено в гръцки Египет и малката бяла къщица, която служеше за затвор, пазена от двама старци, служеше само да преспиват в нея последната си нощ осъдените на смърт. Когато нямаше осъден, тя стоеше почти празна.

Когато големият ключ се завъртя в ключалката. Родис улови приятелката си за ръката.

— Не зная ще посмея ли да я видя — каза тя. — Аз много я обичах. Мирто... Страх ме е. Ако искаш, влез ти по-напред.

Миртоклея бутна вратата, но щом хвърли поглед в стаята, тя извика:

— Не влизай, Родис! Чакай ме отвън!

— Ах, какво има? И тебе ли те е страх?... Какво има на леглото? Нима още не е умряла!

— Да, чакай ме... Ще ти кажа... Стой вън и не поглеждай.

Тялото беше останало в същото положение, което беше му придал Деметриос, за да му послужи за модел на статуята *Безсмъртния живот*. Но понеже мятанията, причинени от върховната наслада, наподобяват гърченията, причинени от върховната мъка, Миртоклея мислеше какво ли силно страдание, силно мъчение в предсмъртните часове е сгърчило така трупа на Хризис.

Тя се приближи на пръсти до леглото.

Кървавата струя продължаваше да тече из едната прозирна ноздра. Кожата на тялото беше съвършено бяла. Побледнелите връхчета на гърдите бяха се вдали навътре като два пъпа; нито един розов отблясък не оживяваше полегналата статуя; само няколкото малки изумрудени петна, които личеха по гладкия корем, показваха, че милиони нови живота се зараждаха едновременно в едва изстиналата плът и искаха да я наследят.

Миртоклея хвана мъртвата ръка, свали я и я изправи. Тя поиска също да изправи левия крак, но коляното беше почти затвърдяло и тя не успя да стори това напълно.

— Родис — каза тя със смутен глас. — Ела, сега вече можеш да влезеш.

Треперещото дете влезе в стаята. Чертите на лицето му се изпънаха, очите му широко се отвориха...

Щом като се събраха заедно, те неудържимо заридяха, прегърнали се една друга.

— Горката Хризис! Горката Хризис! — повтаряше детето.

Те се целунаха една друга по бузите с отчаяна нежност, в която нямаше нищо чувствено, и риданията изливаха на устните им цялата горчивина на техните малки вцепенени души.

Те плачеха, те плачеха, те скръбно се вглеждаха една в друга; от време на време заговорваха и двете заедно с пресипнали и сърцераздирателни гласове и думите им се завършваха с ридания.

— Ние тъй много я обичахме! Тя не беше за нас само приятелка, а като млада майка, малка майка и на двете ни...

Родис повтори:

— Като млада майка...

А Мирто, като я потегли към покойницата, каза със слаб глас:

— Целуни я.

Те се наведоха, сложиха ръце на леглото и с нови ридания долепиха устни до леденото чело на покойницата.

Тогава Мирто хвана главата ѝ между двете си ръце, които потънаха в златната коса и продума така:

— Хризис, моя Хризис, ти, която беше най-хубава и най-обожавана от жените, ти, която приличаше толкова много на богинята, че народът те взе за нея, къде си ти сега, какво направиха с тебе? Ти живееше, за да раздаваш благотворна радост. Никога не е имало плод, по-сладък от устните ти, светлина, по-ясна от светлината на очите ти; кожата ти беше величава роба, която ти не искаше да забулваш; сластта плуваше в нея като вечно благоухание; когато ти развиваше косата си, всички желания бликваха из нея, а когато склещеше голите си ръце, човек замолваше боговете да му пратят смъртта.

Седнала на земята, Родис ридаше.

— Хризис, моя Хризис — продължи Миртоклея, — до вчера ти беше жива и млада, надяваща се на дълъг живот, а ето че сега ги си мъртва и нищо на света не може да те накара да ни продумаш поне една дума. Ти си склопвала очи, а ние не бяхме при тебе. Ти си страдала и не си знаела, че ние плачем за тебе отвън край стените на тъмницата. Ти си дирила с поглед някого в последния си миг, но очите ти не са срещали очите ни, пълни със скръб и милост.

Флейтистката не преставаше да плаче. Певицата я хвана за ръка.

— Хризис, моя Хризис, ти ни каза, че един ден ние, благодарение на тебе, ще се съчетаем. Ние се съединихме чрез сълзите и ето пред тебе — тъжното обручение на Родис и Миртоклея. Скръбта съединява по-силно от любовта две стиснати ръце, ония, които нявга са плакали заедно, не ще се разделят никога. Ние ще положим в земята твоето скъпо тяло, о, Хризидион, и ще отрежем косите си над твоя гроб.

Тя загърна хубавото тяло в една покривка за легло и след това каза на Родис:

— Помогни ми.

Те тихо я подигнаха, но бремето беше тежко за малките музикантки и те го сложиха на земята за първи път.

— Да свалим сандалите си — каза Мирто. — Да минем боси през коридора. Тъмничарят трябва да е заспал. Ако не се събуди, ще можем да минем, но ако ни види ще ни спре. Той няма да пострада зарад нас: утре, като види, че леглото е празно, ще каже на войниците на царицата, че е хвърлил тялото в ямата, както изисква законът. Да се не плашим от нищо, Родея... Пъхни сандалите си в пояса, като мене. Хвани тялото през коленете. Нозете нека останат назад. Върви тихо, полека, полека...

V. БЛАГОЧЕСТИЕТО

При завоя на втората улица те за втори път сложиха тялото на земята, за да турят сандалите си. Деликатните нозе на Родис, която не беше свикнала да ходи боса, бяха се напукали и разкъравали.

Нощта беше пълна със светлина. Градът беше пълен с мълчание. Железоцветните сенки ъглесто се отсичаха по средата на улиците, според самите очертания на сградите.

Малките девойки взеха пак своето бreme.

— Де отиваме — каза детето. — Де ще я закопаем?

— В гробищата на Хермес-Анубис. Там е винаги пусто. Там тя ще бъде на спокойствие.

— Горката Хризис! Помисляла ли съм, че в деня на нейната смърт ще нося тялото ѝ като нещо откраднато, без факли и колесница!

След това те с готовност започнаха да разговарят, като че се бояха от тишината, тъй близо с трупа на мъртвата. Последния ден Хризис силно ги учудваше. Отде беше взела тя огледалото, гребена и огърлицата? Тя не би могла да вземе бисерите на богинята, защото храмът много добре се пазеше, за да не може една куртизанка да проникне в него. Тогава някой друг е извършил престъплението заради нея. Но кой е той? Тя нямаше любовник между нагледниците на божествената статуя. Но ако друг някой е извършил престъплението, защо не го изказа тя? И защо са тия три престъпления? Кой беше ѝ услужил, за да я предаде отпосле на наказание? Една жена прави лудости безцелно само когато е влюбена. Хризис беше ли влюбена и в кого?

— Никога не ще узнаем — заключи флейтистката. — Тя отнесе своята тайна със себе си и ако е имала съучастник, не той ще ни разкрие тая тайна.

Тука Родис, която от няколко време вече политаше, въздъхна:

— Не мога вече, Мирто, не мога вече. Ще падна. Смазана съм от умора и скръб.

Миртоклея я прегърна през шията.

— Опитай се още малко, драга моя. Трябва да я носим. Тя отива в подземния живот. Ако не я погребем и не турим един обол в ръката ѝ, тя навеки ще остане да блуждае по брега на адската река, и когато и ние слезем по свой ред при мъртвите, тя ще ни запита защо не сме ѝ отдали последно благочестие, а ние няма да знаем какво да ѝ отговорим.

Но отслабналото докрай дете заплака, сложило очи на ръката си.

— По-скоро, по-скоро — каза Миртоклея, — някой иде откъм края на улицата. Изправи се пред тялото до мене. Да го закрием с туниките си. Ако го видят, всичко ще бъде изгубено...

След това, като се вгледа, тя подзе:

— Тимон е. Аз го познавам. Тимон с четири жени. О, богове, какво ли ще стане! Той, който на всичко се смее, ще се подиграе с нас... Но стой тука, Родис, аз отивам да му говоря.

И обзета от една внезапна мисъл, тя се затича по улицата срещу малката група.

— Тимоне — каза тя и гласът ѝ беше пълен с молбал — Тимоне, почакай. Моля те да ме изслушаш. Ще ти кажа нещо сериозно. Трябва само на тебе да го кажа.

— Колко си развълнувана, малка моя — каза младият човек. — Да не си изгубила раменната си превръзка или пък куклата ти е паднала и си е счупила носа? В такъв случай нищо не би могло да ти помогне.

Младата девойка го изглежда печално. В това време четирите жени се струпяха около Мирто и Тимон. Те бяха Филотис, Сезо от Книд, Калистион и Трифера.

— Махай се, малка глупачке — каза Трифера, — ако си изсмукала вече циците на кърмачката си, ние не можем ти помогна, защото нямаме мляко. Развиделява се вече и ти би трябвало да си си легнала досега. Откога децата са почнали да скитосват нощно време?

— Каква ти кърмачка? Тя иска да ни вземе Тимон.

— Камшик, камшик за нея.

И Калистион хвана Мирто през кръста и я повдигна от земята. Но Сезо се намеси.

— Вие сте луди — извика тя. — Мирто още не знае що е мъж. Ако тя вика Тимон, то не е, за да спи с него. Оставете я на мира, за да се свърши по-скоро.

— Да видим — каза Тимон — какво искаш от мене. Кажи ми на ухото. Наистина ли е нещо сериозно?

— Тялото на Хризис е там на улицата — каза треперейки младата девойка. — Аз и малката ми приятелка го занасяме на гробищата, но то е тежко и ние те молим, ако обичаш, да ни помогнеш. Няма да се забавим... Веднага след това ти можеш да отидеш пак при своите жени...

Тимон я погледна трогнат:

— Горките деца! А аз се надсмивах! Вие сте по-добри от нас... Разбира се, че ще ви помогна. Иди при приятелката си и ме чакай, аз ида.

И като се обърна към четирите жени, той каза:

— Идете у дома през грънчарската улица. Аз след малко ще се завърна. Оставете ме засега.

Родис още седеше до краката на трупа. Когато видя, че Тимон иде, тя се примоли:

— Никому недей казва. Ние откраднахме тялото, за да спасим сянката ѝ. Не издавай тайната, Тимоне, ние много ще те обичаме.

— Бъдете спокойни — каза младият човек.

Той прихвана тялото под мишниците, а Мирто — през коленете, и тръгнаха мълком. Родис вървеше след тях със ситни крачки, политайки от време на време.

Тимон мълчеше. За втори път през тия два дни човешката страст му отнемаше жена, с която е разделял леглото си, и той не можеше да разбере каква е тая сила, която отстранява така душите от вълшебния път, който води към незасенваното от скръб щастие.

О, спокойствие на духа — мислеше той, — о, безразличие, безгрижие и сладострастна яснота! Кой от хората ще ви оцени? Човекът се движи, бори се, надява се, когато всъщност само едно е ценно: да умееш да извличаш от минутата, която минава край тебе, всичките наслади, които може да ти даде тя, и да оставяш леглото си празно колкото може по-рядко.

Те стигнаха до вратата на разрушените гробища.

— Къде ще я положим? — попита Мирто.

— До статуята на Хермес-Анубис.

— Де е тя? Аз никога не съм влизала тука. Мене ме е страх от гробища и надгробни камъни. Аз не познавам Хермес-Анубис.

— Трябва да е в средата. Да я подирим. Аз дохождах веднъж тука в детинство още; гонех една заблудена газела. Да тръгнем по алеята с белите смоковници. Ще намерим статуята.

И наистина, те скоро стигнаха до нея.

Теменуженият полуздрав на предутринта, смесен с лунната светлина, падаше на мраморите. Смътна и далечна хармония плуваше в клонките на кипарисите. Едностайното шумолене на палмите, тъй прилично на шум от дъждовни капки, слабо свежеше въздуха.

Тимон подигна един забит в земята камък: надгробната плоча беше пукната. Изглеждаше, че в гробницата е имало нявга човешки труп. Те намериха в нея само черепи и черен прах от човешки кости.

Младият човек влезе до пояс в гроба и простря ръце напред.

— Подай ми тялото — каза той на Мирто. — Аз ще го положа на дъното и след това ще заровим гроба.

Но Родис се хвърли върху трупа:

— Не, недейте я заравя още. Аз искам да я видя пак. За последен път. За последен път. Хризис, моя злочеста Хризис! О, ужас, каква е станала тя!...

Миртоклея отмахна обвитата около тялото покривка; лицето тъй бързо беше се развалило, че двете млади девойки отвърнаха лица. Бузите й бяха станали четвъртити, клепките и устните й приличаха на шест бели пъпки. Нищо не беше останало вече от тая неземна красота. Те загънаха пак дебелата плащаница, но Мирто пхна ръка под плата и сложи в ръката на Хризис предназначения за Харон обол.

Тогава те, разтърсвани от непрекъснати ридания, отпуснаха в ръцете на Тимон вкочаненото тяло.

И когато Хризис биде положена на пясъчното дъно на гроба, Тимон разгърна плащаницата. Той намести сребърния обол между разпуснатите стави на пръстите и подложи под главата й един плосък камък; над тялото, от главата до коленете, той разстла сенчестата й златна коса.

След това той излезе из ямата, а музикантките, коленичили пред зеещия отвор, изрязаха една друга младите си коси, завиха ги на венец и го погребяха заедно с покойницата.

Издание:

Пиер Луис. Афродита

Френска. Пето издание

ИК Инфомедия Груп, София, 2012

Редактор: Свилен Каролев

Коректор: Снежана Бошнакова

ISBN: 978-954-92434-5-1

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.